

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL MEDYA
BAĞIMLILIĞI İLE FAİR PLAY DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Azize Buse GÜNEŞ

**Ocak-2025
BATMAN**

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL MEDYA
BAĞIMLILIĞI İLE FAİR PLAY DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Azize Buse GÜNEŞ

**Danışman
Doç. Dr. Sıtkı ÖZBEK**

Diğer Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Hüseyin Nasip ÖZALTAŞ

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Beyza BİLGİÇ

**Ocak-2025
BATMAN**

TEZ KABUL VE ONAYI

Azize Buse GÜNEŞ tarafından hazırlanan “Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığı ile Fair Play Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı tez çalışması 20/01/2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Doç. Dr. Sıtkı ÖZBEK

.....

Danışman

Doç. Dr. Sıtkı ÖZBEK

.....

Üye

Doç. Dr. Hüseyin Nasip ÖZALTAŞ

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Beyza BİLGİÇ

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Murat ÖTER
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYANI

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını beyan eder, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sorumluluğu kabullendiğimi bildiririm.

ETHICAL DECLARATION

I declare that all the information in this thesis has been obtained within the framework of ethical behavior and academic rules, and that the source of any statements and information that do not belong to me in this study prepared in accordance with the thesis writing rules has been fully cited, and I declare that I accept all kinds of legal responsibility in case of any contrary situation.

İmza
Azize Buse GÜNEŞ
Tarih: 20.01.2025

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL MEDYA BAĞIMLILIĞI İLE FAİR PLAY DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Azize Buse GÜNEŞ

Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Sıtkı ÖZBEK

2025, 102 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile fair play davranışları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim-öğretim döneminde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokullarda öğrenim gören ortaokul öğrencileri, araştırmanın örneklemini ise Batman ili ortaokullarında öğrenim gören 686 gönüllü öğrenci (357 kadın, 329 erkek) oluşturmaktadır. Çalışmamızda nicel yöntemlerden tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın verileri kişisel bilgi formu, Özgenel vd. (2019) tarafından geliştirilen “Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği” ve Efe (2006) tarafından geliştirilen; Temel vd. (2021) tarafından günümüz öğretim programlarına uyarlanan “Fair Play Davranışlarını Sergileme Sıklığı Ölçeği” ile toplanmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzdelik dağılımları incelenmiştir. Yapılan normallik sınavında verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. İkili grupların analizinde bağımsız örneklem için t testi, üç ve üzeri grubun karşılaştırmalı analizlerinde tek yönlü varyans analizi; farklılıkları belirlemek için Post-Hoc analizleri tercihinde grupların varyanslarının homojenlik durumlarına göre Tamhane's ve Scheffe testlerinden yararlanılmıştır. İlişkisel analizler için korelasyon ve regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeylerinde cinsiyet değişkenine göre erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Sınıf düzeyi, yaş, anne-baba eğitim düzeyi, spor türü ve sporcu lisansı değişkenlerine göre anlamlı farklılık saptanmamıştır. Ortaokul öğrencilerinin fair play davranışları sergileme sıklıklarında cinsiyet, sınıf düzeyi, yaş, spor türü ve sporcu lisansı değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Anne-baba eğitim düzeyi değişkenlerinin toplam puanlarında anlamlı bir farklılık görülmezken, ölçek alt boyutlarından olumsuz davranış ve rakip alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Korelasyon analizi sonuçlarına göre sosyal medya bağımlılığı ile fair play davranışı sergileme sıklığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı tespit edilmiştir. Regresyon analizi sonuçlarına göre sosyal medya bağımlılığı arttığında, fair play davranışı sergileme sıklığına olan eğilimi olumlu yönde etkilediği ancak bu etkinin anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmamızda elde edilen bu sonuçlara göre ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeyleri düşük düzeyde, fair play davranışları sergileme sıklıkları ise orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya, sosyal medya bağımlılığı, spor, fair play.

ABSTRACT

MASTER THESIS

INVESTIGATING THE RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL MEDIA ADDICTION AND FAIR PLAY BEHAVIORS AMONG MIDDLE SCHOOL STUDENTS

Azize Buse GÜNEŞ

Batman University Graduate Education Institute

Department of Physical Education and Sports

Advisor: Assoc. Prof. Sıtkı ÖZBEK

2025, 102 Pages

The aim of this research is to examine the relationship between social media addiction and fair play behaviors among middle school students. The universe of the research consists of secondary school students studying in secondary schools affiliated to the Ministry of National Education in the 2023-2024 academic year, and the sample of the research consists of 686 volunteer students (357 female, 329 male) studying in secondary schools in Batman province. In our research, survey design from quantitative methods was used. The data of the research were collected with a personal information form, the “Social Media Addiction Scale for Adolescents” developed by Özgenel et al. (2019), and the “Frequency of Exhibiting Fair Play Behaviors Scale” developed by Efe (2006) and adapted to today's curriculum by Temel et al. (2021). In the analysis of the data, arithmetic mean, standard deviation, frequency, and percentage distributions were examined. In the normality test, it was determined that the data was normally distributed. The t-test for independent samples was used in the analysis of binary groups, one-way analysis of variance was used in the comparative analysis of three or more groups, and Tamhane's and Scheffe's tests were used according to the homogeneity of the variances of the groups in the choice of Post-Hoc analysis to determine the differences. Correlation and regression analyses were used for relational analyses. When the results of the analysis were examined, a significant difference was found in favor of male students in the social media addiction levels of secondary school students according to the gender variable. No significant difference was found according to grade level, age, mother-father education level, sport type and athlete license variables. A significant difference was found in the frequency of fair play behaviors of secondary school students according to gender, grade level, age, sport type and athlete license variable. While there was no significant difference in the total scores of the parent education level variables, a significant difference was found in the negative behavior and rival sub-dimensions of the scale. According to the results of the correlation analysis, it was determined that there was no significant relationship between social media addiction and the frequency of fair play behavior. According to the results of the regression analysis, it was concluded that when social media addiction increases, it positively affects the tendency towards the frequency of fair play behavior, but this effect is not significant. According to these results in our research, it was determined that the level of social media addiction of secondary school students was at a low level and the frequency of fair play behaviors was at a medium level.

Keywords: Social media, social media addiction, sports, fair play.

ÖNSÖZ

Tez hazırlama sürecimde bana rehberlik eden, değerli bilgi ve tecrübelerini paylaşan tez danışmanım Doç. Dr. Sıtkı Özbek'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, lisans ve yüksek lisans sürecimde bana yol gösteren ve ilham veren Manisa Celal Bayar Üniversitesi ve Batman Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'ndeki tüm öğretim üyelerine teşekkür ederim.

Çalışmamın her aşamasında maddi ve manevi desteğini esirgemeyen sevgili annem Sevgi Yaldır'a, babam Derviş Yaldır'a ve ablam İlkay Ezgi Yaldır'a ve bu tezin hazırlanmasında bana her türlü desteği sağlayan ve benim kadar yorulan sevgili eşim Batuhan Güneş'e gönülden teşekkür ederim.

Azize Buse GÜNEŞ
BATMAN-2025

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELER LİSTESİ	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Problem Cümlesi ve Soruları	4
1.3. Araştırmanın Amacı	5
1.4. Araştırmanın Önemi	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.6. Sayıtlılar	6
2. KAYNAK ARAŞTIRMASI	1
2.1. Sosyal Medya Kavramı	1
2.1.1. Sosyal medyanın özellikleri	2
2.1.2. Sosyal medyanın tarihi	4
2.1.3. Sosyal medya araçları	6
2.1.4. Sosyal medyanın bireysel ve toplumsal etkileri	9
2.2. Bağımlılık Kavramı	12
2.3. Sosyal Medya Bağımlılığı Kavramı	12
2.4. Spor Kavramı	18
2.4.1. Sporda ahlak ve etik	20
2.4.2. Sportmenlik kavramı	21
2.5. Fair Play (Adil Oyun) Kavramı	22
2.5.1. Fair playin tarihi	24
2.5.2. Dünya’da fair play	24
2.5.3. Türkiye’de fair play	26
2.5.4. Fair play’in bireysel ve toplumsal boyutu	27
2.5.5. Sporda fair play davranışları	28
2.5.6. Fair play ile beden eğitimi ve spor dersi ilişkisi	28
3. YÖNTEM	30
3.1. Araştırmanın Modeli	30
3.2. Katılımcılar	30
3.3. Veri Toplama Araçları	30
3.3.1. Kişisel bilgi formu	30
3.3.2. Ergenler için sosyal medya bağımlılığı ölçeği	31
3.3.3. Fair play davranışlarını sergileme sıklığı ölçeği	31
3.4. Verilerin Toplanması	32

3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Analizi	32
4. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	33
4.1. Bulgular	33
4.2. Tartışma	48
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	60
5.1. Sonuçlar	60
5.2. Öneriler	61
KAYNAKLAR	62
EKLER	80
EK-1 Ölçek Kullanım İzin Belgeleri	80
EK-2 Millî Eğitim Bakanlığı'ndan Alınan Veri Toplama İzin Belgesi.....	81
EK-3 Kişisel Bilgi Formu, Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği.....	82
EK-4 Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı Ölçeği	83
EK-5 Etik Kurul Kararı.....	84
EK-6 Benzerlik Raporu	85

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 4.1. Öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları	33
Çizelge 4.2. Ölçeklerin ve ölçek alt boyutlarının Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı sonuçları	34
Çizelge 4.3. Katılımcıların ölçekler ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının dağılımı	35
Çizelge 4.4. Katılımcıların EİSMBÖ, FPDSSÖ ve FPDSSÖ alt boyutlarına ait verilerin normallik dağılım sonuçları	36
Çizelge 4.5. Öğrencilerin cinsiyetlerine değişkenine göre EİSMBÖ, FPDSSÖ ve FPDSSÖ alt boyutlarına ait anlamlı farklılığa ilişkin t Testi sonuçları	36
Çizelge 4.6. Öğrencilerin herhangi bir spor dalında lisansınız var mı değişkenine göre EİSMBÖ, FPDSSÖ ve FPDSSÖ alt boyutlarına ait anlamlı farklılığa ilişkin t Testi sonuçları	37
Çizelge 4.7. Katılımcıların öğrenim gördüğü sınıf değişkenine göre EİSMBÖ, FPDSSÖ ve FPDSSÖ alt boyutlarına ait anlamlı farklılığa ilişkin One-Way ANOVA sonuçları	39
Çizelge 4.8. Öğrencilerin yaş değişkenine EİSMBÖ, FPDSSÖ ve FPDSSÖ alt boyutlarına ait anlamlı farklılığa ilişkin One-Way ANOVA sonuçları	40
Çizelge 4.9. Öğrencilerin anne eğitim düzeyi değişkenine göre EİSMBÖ, FPDSSÖ ve FPDSSÖ alt boyutlarına ait anlamlı farklılığa ilişkin One-Way ANOVA sonuçları	42
Çizelge 4.10. Öğrencilerin baba eğitim düzeyi değişkenine göre EİSMBÖ, FPDSSÖ ve FPDSSÖ alt boyutlarına ait anlamlı farklılığa ilişkin One-Way ANOVA sonuçları	43
Çizelge 4.11. Öğrencilerin spor türü değişkenine göre EİSMBÖ, FPDSSÖ ve FPDSSÖ alt boyutlarına ait anlamlı farklılığa ilişkin One-Way ANOVA sonuçları	45
Çizelge 4.12. Sosyal Medya Bağımlılığı ile Fair Play Davranışı Sergileme Sıklığı arasındaki ilişkiyi gösteren Korelasyon Testi sonuçları	46
Çizelge 4.13. Sosyal Medya Bağımlılığının, Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı üzerindeki etkisine ilişkin Doğrusal Regresyon Analiz sonuçları	47

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

ANOVA	: Tek yönlü varyans analizi
df	: Degree of freedom (Serbestlik derecesi)
n	: Katılımcı Sayısı
$\bar{x}$	: Aritmetik Ortalama
s.s.	: Standart Sapma
Sig.	: Significance (Anlamlılık)
Std. deviation	: Standart Sapma
p	: Anlamlılık
r	: Korelasyon
r^2	: Belirleme katsayısı
t-testi	: Ortalamalar arası fark testi
%	: Yüzdelik

Kısaltmalar

Ark.	: Arkadaşları
DSM-5	: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı)
EİSMBÖ	: Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği
Et al.	: Et alia (ve diğerleri)
FPDSSÖ	: Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı Ölçeği
CIFP	: Internaitonal Fair Play Committee
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
SPSS	: Statistical package for the social
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMOK	: Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
vd.	: Ve diğerleri

1. GİRİŞ

Spor, günümüzde eğitim aracı olarak kabul edilmekte ve toplumun geniş kesimleri tarafından kullanılmaktadır. Sporun tarih boyunca süregelen verimliliğini artırmak için spor ahlakına, felsefi ilkelere ve normlara bağlı kalmak önemlidir (Şahin, 1998).

Sporun popülaritesinin artmasıyla birlikte kazanma isteği de daha belirgin hale gelmiştir. Kazanma arzusunun her şeyin önüne geçmesi, sporcuları ve sporla ilgilenen kişileri yanlış davranışlara yöneltebilmektedir. Bu durum, sporun özünden sapmak demektir. Sporda ekonomik ve politik hedeflerin ön plana çıkması, etik değerleri gölgede bırakmıştır. Amatör zihniyet, profesyonelliğin baskısı altında geri planda kalmıştır (Sezen ve Yıldırım, 2007). Fair-Play, genelde üç anlamda ele alınmıştır. Birinci anlamı "iyi oyun" olarak ifade edilmiştir. İkinci anlamı "iyi oyunu ortaya koyacak ruh hali ve sporcuya yakışan davranış kalıbı" olarak belirtilmiştir. Son olarak ise "iyi oyunun ortaya çıkması için oyuna katılan unsurların yerine getirmek zorunda oldukları davranış ve tutumlarının tümü" olarak kabul edilmiştir. Adil oyun, sporun doğal bir parçası olarak gelişen bir yaşam biçimidir. En temel fair play örneklerinden biri; yaralanmış veya sakatlanmış bir oyuncunun tedavisi için oyunun durdurulması amacıyla topun taca atılmasıdır (Donuk ve Şenduran, 2006). Fair Play kavramı, insanın kendisine olan saygısının ifadesi olarak, sporun tüm dallarında ve seviyelerinde dürüst oyun, evrensel bir etik kural olarak benimsenmiştir (Pehlivan, 2004). Adil oyun, oyuncuların müsabakalar esnasında zorlu koşullarda varken de oyunun normlarına sabırla, tutarlılıkla ve farkındalıkla riayet etmelerini gerektirir. Ayrıca, sporcuların adil koşulları korumak adına haksız üstünlükleri reddetmeleri ve rakiplerinin adil olmayan durumlarından yararlanmaya kalkışmamaları gerekmektedir. Rakiplerine düşman gözüyle bakmayıp, onları eşit haklara sahip bireyler olarak görmeleri, adil oyunun en belirgin özelliklerinden biridir. Bu yaklaşım, sporcuların etik değerleri benimsemelerini ve uygulamalarını sağlar (Yıldırım, 2004).

Modern çağın yeni kavramları ve sunduğu iletişim tarzıyla hayatımıza giren internet, birçok farklı alanda etkisini göstermektedir. İnternetin hızla ilerlemesi, teknolojinin toplumsal, kültürel ve ekonomik yaşam üzerindeki etkilerini belirgin hale getirmiştir. Günümüzde internet, bilgiye ulaşmanın ötesinde, bireyleri birbirine bağlayan ve sosyalleşmeyi kolaylaştıran bir mecra olmuştur. İnternet denildiğinde, insanların

zihinlerinde genellikle sosyal medya platformları canlanmaktadır. Sosyal medya, modern iletişim yöntemlerini temsil eden bir platform olarak, insanların sosyal yaşamdaki etkileşim biçimlerini büyük ölçüde farklılaştırmıştır (Aydın, 2016).

Bağımlılık, bireyin bir maddeye, kişiye, objeye, edime veya etkinliğe duyduğu aşırı istek ve bu isteğin sürekli hale gelmesi durumudur (Uzday, 2009). Bağımlılık, farklı alanlarda ortaya çıkabilir. Bunlardan biri de Web 2.0 araçlarına duyulan bağımlılıktır. Günümüzde internet, erişilebilen platformların artmasıyla hem maddi hem de zaman açısından ekonomik olması ve insanların yaşamını kolaylaştırması nedeniyle vazgeçilmez hale gelmiştir. Kişilerin internette geçirdikleri süre arttıkça ve bu durum bağımlılık haline geldikçe, bu bir risk haline gelmiştir. Özellikle ergen ve genç yetişkinlerin internet kullanımı ve teknolojik gelişmelere duyduğu ilgiyle artan sosyal medya platformları, bu sürecin bağımlılığa dönüşmesinde etkili olmuştur (Çiftçi, 2018).

Sosyal medya, kullanıcıların içerik üretip bu içerikleri diğer insanlarla paylaşmalarına olanak sağlayan bir uygulamalar bütünüdür (Kaplan & Haenlein, 2010). Bireyler bu uygulamalarda kendi profillerini oluşturabilir; yazı, fotoğraf ve benzeri paylaşımlar yaparak başkalarının paylaşımlarıyla etkileşim kurabilirler (Aichner et al., 2021). Sosyal medya bağımlılığı ise kişilerin sosyal medya kullanımına gereğinden fazla zaman ayırması, sosyal medyayı kullanma konusunda kontrol edilemeyen bir istek duyması, sosyal medyanın aşırı kullanımı ve bu durumun kişiler arası ilişkilerini bozarak internetsiz yaşayamayacak duruma gelmeleri olarak tanımlanabilir (Hou et al., 2019; Özgenel vd., 2019).

Sosyal medya bağımlılığının artışı, farklı alanlarda olumsuz etkiler göstermektedir. Aşırı sosyal medya kullanımı, bireylerin ikili ilişkilerine, kişisel ve sosyal hayatlarına, zihinsel ve bedensel sağlıklarına zarar verebilir. Sosyal medyadan kopamama ve gündemi kaçırma korkusu hem bireysel hem de sosyal hayatta bozulmalara yol açmaktadır. İnternet bağımlılığı ile ilgili yapılan araştırmalar, çocuklarda dikkat eksikliği ve hiperaktivitenin varlığını, genç ve yetişkin bireylerde ise sosyal fobi ve depresyon riskini işaret etmektedir (Öztürk vd., 2007, Bilgin, 2018).

Dünya genelinde internet kullanım oranının artması, insanları 'İnternet Bağımlılığı' tehlikesiyle karşı karşıya bırakmıştır. İnternet, birçok alanda hayatı kolaylaştırmış olmasına rağmen, kontrolsüz kullanım sonucunda fiziksel problemler ve sosyal ilişkilerde sorunlar yaşanmasına neden olmuştur (Sato, 2006). İnterneti aşırı kullanan bireylerin, kişilerarası ilişkilerde problemler yaşadığı ve sosyal ilişkilerinin giderek azaldığı belirtilmiştir (Welsh, 1999). Young (2004), internet bağımlılığı

konusunda en yüksek risk grubunun gençler olduğunu ifade etmiştir. Özellikle okul çağındaki gençlerde sıkça görülen aşırı kullanım, gençlerin fiziksel ve zihinsel gelişimlerini olumsuz etkileyerek sosyal ilişkilerini bozmakta ve akademik başarılarını düşürmektedir. Sosyal medya, günlük yaşamımızın bir parçası ve bireysel ve toplumsal perspektiften önemli bir iletişim aracıdır. Sosyal medyadan kaçınmak mümkün olmadığından, onun karmaşıklığını ve neticelerini hem olumlu hem de olumsuz anlamak önem arz etmektedir (Cengizhan, 2003).

Literatürde, fair play ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkiyle ilgili herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Ancak her iki kavramın farklı değişkenlerle birlikte incelendiği çalışmalar mevcuttur. Teke (2018), sporcuların kişilik özelliklerinin fair-play davranışları üzerindeki etkisini incelediği çalışmasında, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla fair-play davranışı sergilediğini ortaya koymuştur. Diğer araştırmalara bakıldığında, cinsiyetin adil oyun sergileme üzerinde belirleyici bir rol oynadığını ve kadınların adil oyun davranış puanlarının erkeklerden daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır (Shields, 2007). Yayman (2019) ise ergenlerde sosyal medya bağımlılığı, oyun bağımlılığı ve aile işlevleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, kadınların sosyal medya bağımlılık seviyelerinin erkeklerden daha yüksek olduğunu, erkeklerin ise oyun bağımlılık seviyelerinin kadınlardan daha yüksek olduğunu bulmuştur. Yılmaz (2019) tarafından yürütülen bir araştırmada, çevrimiçi oyun bağımlılığı ile beden kitle indeksi arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada, çevrimiçi oyun oynama süresi ile beden kitle indeksi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu bulguya dayanarak hem sosyal medya bağımlılığı hem de dijital veya çevrimiçi oyun bağımlılığı arttıkça, katılımcıların fiziksel aktiviteye katılma oranlarının azaldığı sonucuna varılabilir.

Spor, fiziksel, psikolojik ve sosyal doyum sağlayarak bireylerin topluma uyum sağlamasına yardımcı olur (Kat, 2009). Yüksek risk grubunda yer alan ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılık düzeyleri ile fair play davranışları arasındaki ilişkinin bilimsel araştırmalarla incelenmesinin, sosyal ve psikolojik sorunların çözümüne olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Elde edilecek bulguların, araştırmacılar için yönlendirici olup, ileride yapılacak farklı çalışmalara da kaynaklık edebileceği düşünülmektedir. Mevcut araştırmanın ana sorusu, "Ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile fair play davranışları arasında bir ilişki var mıdır?" şeklindedir.

1.1. Araştırmanın Problem Durumu

Ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile fair play davranışları arasındaki ilişki incelenecektir.

1.2. Araştırmanın Problem Cümlesi ve Soruları

“Ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile fair play davranışları arasında ilişki var mıdır?” sorusu ana problem cümlesini oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, araştırmanın ana problem cümlesiyle birlikte aşağıdaki sorulara da yanıt aranmaktadır:

- Ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile fair play davranışları sergileme sıklığı düzeylerinde cinsiyet değişkenine göre fark var mıdır?
- Ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile fair play davranışları sergileme sıklığı düzeylerinde sınıf değişkenine göre fark var mıdır?
- Ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile fair play davranışları sergileme sıklığı düzeylerinde yaş değişkenine göre fark var mıdır?
- Ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile fair play davranışları sergileme sıklığı düzeylerinde anne eğitim düzeyi değişkenine göre fark var mıdır?
- Ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile fair play davranışları sergileme sıklığı düzeylerinde baba eğitim düzeyi değişkenine göre fark var mıdır?
- Ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile fair play davranışları sergileme sıklığı düzeylerinde hangi spor türünü yapıyorsunuz değişkenine göre fark var mıdır?
- Ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile fair play davranışları sergileme sıklığı düzeylerinde herhangi bir spor dalında lisansınız var mı değişkenine göre fark var mıdır?
- Sosyal medya bağımlılığı ortaokul öğrencilerinin fair play davranışlarını olumsuz etkilemekte midir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları ile fair play davranışlarının cinsiyet, herhangi bir spor dalında lisansınız var mı, anne eğitim düzeyi, sınıf, baba eğitim düzeyi, yaş, hangi spor türünü yapıyorsunuz değişkenleri açısından farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi ve sosyal medya bağımlılığı ile fair play davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Günümüzün hızla değişen ve gelişen dünyasında internet, herkesin kolayca erişebildiği bir hale gelmiştir. Özellikle sosyal medya araçlarına olan ilginin artmasıyla internette geçirilen süre de yükselmiştir. Bu durum, bazı kişilerde bağımlılığa dönüşmüştür.

Çocuklar, ebeveynlerini izleyerek onların davranışlarını kopyalama eğilimindedirler. Eğer çocuklar, anne ve babalarının sıkça tablet, telefon ve bilgisayar gibi teknolojik cihazları kullandığını görürlerse, kendilerinin de bu cihazları kullanmaları gerektiğini düşünebilirler. Erken yaşlarda bu teknolojik cihazlara aşırı maruz kalan çocuklar, ileride internet veya sosyal medya bağımlılığı geliştirebilirler. Bu bağımlılığı olan kişiler genellikle asosyal, iletişim problemleri yaşayan ve bireysel ilişkiler kurmakta zorlanan bireyler haline gelirler (Can vd., 2021).

Sporun biyolojik yararlarının yanı sıra, ruh sağlığı üzerinde de önemli olumlu etkileri vardır. Spor ve egzersize katılan bireyler, hareketsiz yaşam sürenlere kıyasla stres, kaygı ve depresyon gibi olumsuz duygusal durumları daha az yaşarlar. Düzenli egzersiz yapan gençlerin, ebeveynleriyle daha az çatışma yaşadıkları ve akademik başarılarının ortalamanın üzerinde olduğu gözlemlenmiştir. Bu bilinen faydaları sayesinde spor, ruhsal hastalıkların tedavisinde alternatif bir yöntem olarak da değerlendirilmektedir (Köknel, 1982).

Yapılan bu araştırma ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılık düzeylerini ortaya koymakla birlikte; öğrencilerin spor hayatında fair play (adil oyun) davranışlarını ne düzeyde uyguladıklarını ve bu davranışlara sosyal medya bağımlılığının etkisinin olup olmadığını göstermesi açısından önemlidir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma 2023-2024 eğitim öğretim döneminde öğrenim gören ortaokul öğrencileri ile sınırlıdır. Ayrıca evrenin tamamına ulaşmak hem maliyetli hem de çok zaman alacağı için kolay ulaşılabilir örneklem seçimi tercih edilmiştir.

1.6. Sayıtlılar

Bu araştırmada şu varsayımlar yapılmıştır:

- (1) Tüm katılımcılar gönüllü olarak çalışmaya katılmıştır.
- (2) Kullanılan veri toplama araçları araştırmanın amacına uygundur.
- (3) Katılımcılar, veri toplama araçlarını cevaplarken gerçek duygu ve düşüncelerini yansıtmışlardır.

2. KAYNAK ARAŞTIRMASI

2.1. Sosyal Medya Kavramı

Sosyal medya, internet üzerinden kolay ve hızlı iletişim kurmayı sağlayan bir platformdur. Kullanıcıların bloglar, videolar, podcastler ve vikiler gibi çeşitli web içeriklerini oluşturmalarına ve paylaşmasına olanak tanıyan yeni nesil internet teknolojilerini kapsar. Bu interaktif sosyal ağlar, kullanıcıların bilgi ve deneyimlerini paylaşmalarını sağlar (Weisgerber, 2009). Sosyal medya, kullanıcılar arasında iletişim ve iş birliği için internetin sosyal yönlerini vurgulayan çeşitli ağ araçlarını veya teknolojilerini geniş bir şekilde tanımlamak için kullanılan 21. yüzyıl terimidir (Dabbagh, Reo, 2011).

Web 2.0'ın teknoloji ve ideoloji temelini baz alan sosyal medya, çeşitli internet tabanlı uygulamaları kapsar (Kaplan & Haenlein, 2010). Bu platformlar, kullanıcılarına bilgi paylaşımı, bilgilere erişim, yeni ilişkiler kurma ve iş birliği yapma fırsatları sunar (Murthy, 2013). Ayrıca, sosyal medya, bilgi, kişisel mesajlar, düşünceler ve videolar gibi çeşitli içeriklerin paylaşıldığı çevrimiçi topluluklar oluşturmak için kullanılan elektronik iletişim araçları olarak tanımlanabilir (Kim et al., 2014). Sosyal medya, insanların sanal topluluklar ve ağlar üzerinden bilgi ve fikir üretip paylaştıkları veya takas ettikleri, sosyal etkileşimi destekleyen bir teknolojik platform olarak tanımlanabilir (Carlson et al., 2016).

Sosyal medya, bilgi paylaşımını ve bireyler arasındaki etkileşimi kolaylaştırmak amacıyla kullanılan web siteleri ve uygulamalardan oluşmaktadır. Günümüzde, her yaş grubundan bireyler, farklı ihtiyaçlarını karşılamak için bu platformları kullanmakta ve bu platformlar teknolojinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Sosyal medya uygulamaları, zamanla e-postaların yerini alarak, tabletler ve telefonlar aracılığıyla kullanılmaya başlanmıştır. Sosyal medyanın hızlı gelişimi sayesinde, insanlar artık arkadaşları, iş arkadaşları, aile üyeleri ve hatta çevrim içi olarak tanımadıkları kişilerle bile kolayca iletişim kurabilmektedirler (Wigmore, 2021, Hesmondhalgh, 2007).

İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte, son on yılda hızla büyüyen ve değişen sosyal medya, bireylerin dijital ortamda etkileşimde bulunmalarını sağlayan çevrimiçi platformları ifade eder. Bu platformlar, bilgi paylaşımı, iletişim, eğlence ve sosyalleşme

ihtiyaçlarını karşılar. Sosyal medya, kullanıcıların içerik üretip paylaşmalarına olanak tanıyan internet tabanlı uygulamalardan oluşur (Kietzmann et al., 2011). Boyd ve Ellison (2007), sosyal medya platformlarını, kullanıcıların halka açık profiller oluşturmasına ve diğerkullanıcılarla bağlantı kurmasına olanak tanıyan hizmetler olarak tanımlar. Kaplan ve Haenlein (2010) ise sosyal medyayı, kullanıcıların birbirleriyle etkileşimde bulunmalarını sağlayan ve kullanıcı tarafından oluşturulan içeriğın merkezde olduğu internet tabanlı bir uygulama olarak değerlendirir.

2.1.1. Sosyal medyanın zellikleri

Sosyal medya, insanların içerik ürettiği, paylaştığı, işaretlediği ve hızla bağlantı kurduğu bir çevrim içi etkileşim alanı olarak büyük bir yükseliş göstermiştir. Kullanımının basitliği, hızı ve geniş erişim olanakları sayesinde sosyal medya, toplumsal söylemi hızla dönüştürmekte ve evre, politika, teknoloji ve eğlence sektörü gibi birçok alanda trendleri ve gündemleri şekillendirmektedir (Asur & Huberman, 2010). Bilgisayar okuryazarı bazı insanlar için bir hobi olarak başlayan şey, dünya çapında insanların sosyal normu ve yaşam biçimi haline gelmiştir (Boyd, 2007).

Sosyal medyanın başlıca özellikleri arasında iletişim ve etkileşim, kullanıcı tarafından oluşturulan içerik, ağ oluşturma, kişiselleştirme, mobil uyumluluk, içerik çeşitliliği, topluluk oluşturma ve veri analizi bulunur. Sosyal medya, dünya genelindeki kullanıcıların metin mesajları, görseller, videolar ve diğerk multimedya içerikleri paylaşarak etkileşimde bulunmalarını sağlar (Boyd & Ellison, 2007). Kullanıcılar, sosyal medya platformlarında kendi içeriklerini üretir ve paylaşır (Kaplan & Haenlein, 2010). Ayrıca, sosyal medya, bireylerin ve grupların ağlar oluşturup bu ağlar üzerinden bilgi alışverişi yapmalarına olanak tanır (Ellison et al., 2007). Yazılı metinlerden görsellere ve video içeriklerine kadar geniş bir yelpazede içerik paylaşımını destekler (Kietzmann et al., 2011).

Sosyal medya, bireylerin diğital ortamda etkileşim kurmasını sağlayan platformların bütününü ifade eder. Araştırmacılar, sosyal medyanın çeşitli özellikleri hakkında çeşitli bilgiler sunmuşlardır. Sosyal medya, kullanıcıların dünya genelinde metin mesajları, görseller, videolar ve diğerk multimedya içeriklerini paylaşarak etkileşimde bulunmalarına olanak tanır. Bu zellik, anlık iletişim ve geri bildirim sağlar (Boyd & Ellison, 2007). Sosyal medya platformları, kullanıcıların kendi içeriklerini üretip paylaşmalarına imkân tanır, bu da aktif katılımı teşvik ederek bilgi paylaşımını

demokratikleştirir (Kaplan & Haenlein, 2010). Sosyal medya, bireylerin ve grupların ağlar oluşturarak bilgi alışverişinde bulunmalarına olanak sağlar. Facebook ve LinkedIn gibi platformlar, kullanıcıların profesyonel ve kişisel ağlarını genişletmelerine yardımcı olur (Ellison et al., 2007). Ayrıca, geniş bir yelpazede yazılı metinler, görsel ve video içeriklerinin paylaşımını destekler. YouTube, Instagram ve TikTok gibi platformlar, video ve görsel içeriklerin yoğun olarak paylaşıldığı alanlardır (Kietzmann et al., 2011).

Sosyal medyanın öne çıkan altı temel ögesi vardır (Mayfield, 2008):

Kullanıcılar/Katılımcılar: Sosyal medya platformları, kullanıcıların içerik üretmesini, paylaşmasını ve geri bildirim sağlamasını mümkün kılar. Bu katılım, kullanıcıların aktif bir şekilde platformda yer almasını sağlar. Herkesin katılabilmesi, sosyal medya ortamının dinamik ve etkileşimli olmasına katkı sunar. Bu özellik, kullanıcıların düşüncelerini ve duygularını özgürce ifade etmelerini sağlar.

Açıklık: Sosyal medya platformları genellikle herkesin erişimine açıktır ve her kullanıcı içerik paylaşabilir. Bu açıklık, bilgi akışının serbest ve geniş çapta erişilebilir olmasını sağlar. Kullanıcılar, engellerle karşılaşmadan bilgiye erişebilir ve kendi içeriklerini paylaşabilirler. Bu, bilgiye erişimde eşitlik sağlar ve toplumdaki bireylerin kendilerini ifade etmelerine olanak tanır.

Teşvik edicilik: Sosyal medya platformları, kullanıcıları aktif olmaları için teşvik eder ve genellikle kullanım kısıtlamaları azdır. Kullanıcılar, içerik paylaşımı ve etkileşimde bulunma konusunda cesaretlendirilir. Bu, platformların sürekli kullanımını sağlar ve kullanıcıların daha fazla zaman geçirmesine yol açar. Özellikle yeni kullanıcılar için çekici hale getirilmiş arayüzler ve işlevler, katılımı artırır.

Konuşma: Sosyal medya karşılıklı iletişim imkânı sağlar. Kullanıcılar hem içerik oluşturabilir hem de diğer kullanıcılarla etkileşime geçebilir. Bu özellik, kullanıcıların aktif olarak birbirleriyle iletişim kurmasını ve görüş alışverişinde bulunmasını sağlar. Sosyal medya, bireyler arasındaki iletişimi artırarak sosyal bağlantıları güçlendirir.

Topluluk: Sosyal medya, kullanıcıların ortak ilgi alanları etrafında gruplar oluşturarak etkileşimde bulunmalarını sağlar. Bu topluluklar, kullanıcılar arasında güçlü bağlar kurar ve kolektif etkinlikler yapma fırsatı sunar. Gruplar, kullanıcıların belirli konular etrafında bilgi paylaşmasını ve tartışmalar yapmasını teşvik eder. Bu, sosyal medyanın sosyal yapıyı ve grup dinamiklerini destekleyen bir ortam yaratmasına katkı sağlar.

Bağlantılılık: Sosyal medya, farklı internet siteleri aracılığıyla kullanıcıların diğer bireylerle bağlantı kurmasını sağlar. Bu özellik, kullanıcıların geniş bir ağ

oluşturarak sürekli etkileşimde bulunmalarına yardımcı olur. Sosyal medya, kişisel ve profesyonel ilişkilerin sürdürülmesine ve yeni bağlantıların kurulmasına imkân tanır. Bu, kullanıcıların sosyal sermayesini artırarak daha geniş bir iletişim ağına sahip olmalarını sağlar.

2.1.2. Sosyal medyanın tarihi

Genel kanıya göre, sosyal medya kavramının başlangıcı olarak 1971'de iki bilgisayar arasında ilk elektronik postanın gönderilmesi olarak bilinmektedir. Fakat, bugünkü anlamıyla senkronize biçimde başka kişilerle iletişim ve bağlantıya dayalı sosyal medyanın doğuşu, 1979'da Jim Ellis ve Tom Truscott tarafından kurulan Usenet ile ilişkilendirilir. Usenet, kullanıcıların profil oluşturmaya ve tartışma platformları aracılığıyla iletişim kurmasına imkân veren ilk sosyal ağ olarak bilinmektedir (Kaplan & Haenlein, 2010).

"World Wide Web (www)"'in 1991'de kurulması, internet üzerinde etkileşimde bulunma ve çevrimiçi ortamda iletişimin yaygınlaşması açısından önemli bir gelişme olarak kabul edilmektedir (Köksal, 2012). İnternetin ve dijital iletişim teknolojilerinin gelişimiyle birlikte, sosyal medyanın tarihi de paralel olarak ilerlemiştir. 1990'ların sonlarından itibaren çeşitli sosyal ağ siteleri ortaya çıkmıştır. 1997 yılında kurulan Six Degrees, kullanıcılara bir profil oluşturma, arkadaş ekleme, yazılı veya görüntülü iletişim kurma imkânı tanıyarak, modern sosyal medya platformlarının karakteristik özelliklerini taşımaktadır (Lile, 2024, Uğur, 2013). 2003 yılında kurulan MySpace ve LinkedIn, sosyal medya tarihinde önemli kilometre taşlarıdır. Facebook'un 2004 yılında kurulup kullanıcılara sunulması ise sosyal medya kullanımında devrim niteliğinde bir gelişme olmuştur (Boyd & Ellison, 2007).

1998 ile 2001 yılları arasında MoveOn, BlackPlanet, Blogger, Wikipedia ve Cyworld gibi birçok platform hayata geçirilmiştir. Microsoft'un 1999'da geliştirdiği 'messenger' uygulaması, üyelerin resmi adları ve bilgileriyle kayıt oluşturabildiği bir platform sağlamıştır. Friendster 2002 yılında hayata geçirilmiştir ve birçok kişi tarafından ilk sosyal medya örneği olarak kabul edilmektedir (Boyd & Ellison, 2007, Hazar, 2011).

2003'ten itibaren, yeni sosyal medya ağları sürekli olarak sunulmuş ve kullanıcıların bu platformlarda geçirdikleri sürede ve hesap sayılarında artış gözlenmiştir. 2004'te Web 2.0 teknolojilerinin gelişmesiyle internette ve sosyal ağlarda yeni bir çağ başlamış, bu gelişmeler daha dinamik ve erişilebilir hale gelmiştir. Aynı yıl Amerika'da

popüler hale gelen MySpace, Friendster'ı geride bırakmış fakat Mark Zuckerberg'in Harvard Üniversitesi'nde kurduğu Facebook, başlangıçta Harvard Üniversite'sinde öğrenim görenlere yönelikken, iki yıl içinde tüm kullanıcılara açılarak MySpace'i kullanıcı sayısı açısından geçmiştir. Facebook, yeni nitelikler ekleyerek gelişimini sürdürmüş ve güncel kalmaya devam etmiştir (Boyd & Ellison, 2007, Standage, 2013).

Boyd ve Ellison'ın (2007) çalışmalarına göre, sosyal medya ağlarının tarihsel gelişim çizelgesinde önemli dönüm noktaları bulunmaktadır. 2005 yılında YouTube'un video paylaşım platformu olarak lansmanı, 2006 yılında Facebook'un Harvard'lı öğrenciler dışında kullanmak isteyen kullanıcılara sunulması ve Twitter'ın mikroblog platformu olarak kuruluşu, bu önemli gelişmelerin ardından yaşanmıştır. 2009 yılında ise piyasaya sürülen WhatsApp, akıllı telefon kullanıcılarına ücretsiz mesajlaşma, emoji gönderme, fotoğraf ve video gönderme, birebir ve grup etkileşimi sağlama gibi imkanlarla popüler bir mesajlaşma aracı olmasıyla ön plana çıkmıştır (Maden, 2019).

Sosyal ağ web siteleri, bireylerin iletişim kurmasına, bilgi paylaşmasına ve yeni ilişkiler kurmasına imkân tanıyan dijital platformlardır (Asur & Huberman, 2010). Sosyal medyada kullanıcıların profil oluşturması ve içerik paylaşması gibi işlevler ile birbirine benzer nitelikte olan fakat birbirinden değişik amaçlar için kullanılan ve kendine özgü özellikleri barındıran birçok araç bulunmaktadır (Vural-Akıncı ve Bat, 2010).

Sosyal ağlar, kullanıcıların bilgi, düşünce, gönderi, resim ve video paylaşımlarına, çevrim içi topluluklar oluşturmalarına, kullanıcıların birbirleriyle bağlantı kurmalarına olanak tanır. Bu ağlara örnek vermek gerekirse; Facebook, Twitter ve LinkedIn sosyal ağ platformlarıdır (Ellison et al., 2007, Kietzmann et al., 2011).

Medya paylaşım ağları, kullanıcıların yaratıcı içerikler üretmesini ve fikirlerini paylaşmasını destekler. Bu platformlar, kullanıcıların fotoğraf, video ve çeşitli medya türlerini yüklemelerine ve paylaşımlarına olanak tanır. Medya paylaşım platformları arasında YouTube, Pinterest, Instagram, Snapchat ve TikTok gibi örnekler bulunur. Bu siteler ayrıca, profil oluşturma ve her fotoğraf veya videonun altına yorum yapma gibi sosyal ağlara benzer sosyal özellikler de sağlar (Chau, 2010, Hu et al., 2014).

Bloglar, sık sık güncellenen makaleler barındıran web siteleri veya sayfalarıdır. Genellikle belirli konuları veya bloggerların özel yaşamlarını kapsar. Kullanıcılar gönderi yayımlayabilir ve diğer kullanıcılar bu gönderiler hakkında yorum yapabilir. Popüler blog platformları arasında WordPress, Tumblr ve Blogger bulunur. Örneğin, Tumblr, kullanıcıların fotoğraf, video ve düşüncelerini paylaşmasına olanak tanır (Cite, 2012).

Forumlar ve mesaj panoları, sosyal medya platformlarının en eski türlerinden biridir. Bu tür kanallar, kullanıcıların çeşitli bilgi ve haberler hakkında tartışmalar yapmalarına olanak tanır (Kakkar, 2018).

Mesajlaşma uygulamaları ise WhatsApp ve Telegram gibi, kullanıcıların metin mesajları ile sesli ve görüntülü aramalar yapmalarına olanak tanır (Church & de Oliveira, 2013).

Sosyal ağların artan popülaritesi, çeşitli yönlerden sosyal etkileşimlerimizi derinlemesine etkilemektedir. İnternet kullanıcılarının birbirleriyle etkileşim ve iletişim biçimleri önemli ölçüde değişmiş olup, bu değişim devam etmektedir. Kullanıcılar, geleneksel yüz yüze etkileşim yerine, dijital ortamda sosyalleşme eğilimi göstermektedirler. Sosyal ağlar, yüz yüze iletişim dinamiklerini, bilgi edinme yöntemlerini ve sosyal grup ile arkadaşlıkların yapısını dönüştürerek sosyal etkileşimler üzerinde belirgin bir etki yaratmıştır. Bu sosyal medya platformları, dünyanın dört bir yanından bireyleri çekmektedir ve her biri kendi içinde farklı olarak görülmektedir. Sosyal medya platformları gün geçtikçe gelişmekte ve farklı platformlar kullanıcılara sunulmaya devam etmektedir (Asur & Huberman, 2010).

2.1.3. Sosyal medya araçları

İlk sosyal paylaşım ağı, 1997 yılında SixDegrees.com adıyla kurulmuştur. Bu platform, kullanıcılara profil oluşturma ve arkadaş listesi ekleme imkanını sunmuştur. SixDegrees.com 1998 yılında üyelerine, arkadaş grupları ile internette gezinebilmelerini sağlayan özellikler sunmuştur. Çeşitli sosyal paylaşım ağları 1997-2001 yılları arasında kullanıcılara sunulmuş ve bu dönemde hızla yaygınlaşmışlardır. 2002-2003 döneminde Friendster ve Myspace, ardından 2004-2005 döneminde Flickr ve Youtube ortaya çıkmış, 2006-2007 döneminde ise Facebook ve Twitter popülerlik kazanmıştır (Borders, 2009, Boyd & Ellison, 2007).

Mayfield (2008), sosyal medya araçlarını yedi ana kategoriye ayırmaktadır. Bu kategoriler şunlardır: Sosyal Ağlar (Facebook, Myspace vb.), Bloglar, Wikiler, Podcast, Forumlar, İçerik Toplulukları (Youtube, Instagram vb.), Microbloglar (Twitter, Tumblr) şeklindedir.

Aktif sosyal medya kullanıcı sayısı dünyada 5 milyarı aşmıştır ve 2024 yılının başında 5,04 milyara ulaşmıştır (We Are Social, 2024).

Youtube

2005 yılında Chad Hurley, Jawed Karim ve Steve Chen tarafından hayata geçirilen YouTube bir video paylaşım platformudur (Nakilcioğlu, 2007). Google 2006'da YouTube'u satın almış ve böylelikle platformun tanınırlığını artırmıştır (Karademir ve Alper, 2011). Kullanıcılarına video yayınlama ve seyretme, profil oluşturma, kişileri takip etme, beğeni ekleme, değerlendirme yapma ve bu videoları diğer sosyal medya platformlarında paylaşma gibi imkanlar sağlamaktadır (Onat, 2010). YouTube, kullanıcılarına dramalar, sinema yapımları, müzikal içerikler, öğrencilere yönelik videolar ve günlük yaşamı daha pratik hale getirecek çok sayıda video izleme imkânı sunmaktadır (Zafarmand, 2010).

Google'ın reklam kaynaklarına göre, 2024 yılının başlarında Türkiye'de YouTube'un 57,50 milyon kullanıcısı vardı. Bu reklam erişim rakamlarının aylık aktif kullanıcı rakamları ile aynı şeyi ifade etmediğini vurgulamak önemlidir. Ancak, şirketin kendi verileri, 2024 yılının başlarında YouTube'un reklam erişiminin, Türkiye'nin toplam nüfusunun %66,8'ine denk geldiğini öne sürmektedir (Datareportal, 2024).

Facebook

Facebook, kullanıcılarının diğer kullanıcılarla iletişim kurmasını, benzer düşünce ve ilgi alanlarını paylaşan kişileri benzer topluluklara katılmalarına imkân tanıyan bir sosyal medya platformudur (Gülbahar vd., 2010). 2004 yılında Harvard Üniversitesi'nde öğrenim gören Mark Zuckerberg ve arkadaşları ile kurulan Facebook'un ilk kullanıcıları Harvard Üniversitesi öğrencileriydi. Büyük ilgi görmesi üzerine, 2005 senesinde başka üniversitede öğrenim gören öğrenciler de Facebook'a katılmıştır. E-postası olan herkes 2006 senesinde Facebook'a kaydolmuş ve platformun bir kullanıcısı olmuştur. Bu durum, Facebook'un kullanıcı sayısının hızla artmasına ve aynı zamanda dünyanın en çok kullanılan sosyal medya aracı olmasına yol açmıştır (Boyd & Ellison, 2007).

Facebook kullanıcıları, öncelikle kendilerine dair bilgilerin yer aldığı bir profil oluşturur. Kullanıcılar, oluşturdukları arkadaş listesiyle diğer kullanıcılara arkadaşlık isteği yollayabilirler ve diğer kullanıcılar bu istekleri kabul veya reddederler (Golder et al., 2007). Bu platform, kullanıcılarına çeşitli imkanlar sağlamaktadır. Arkadaş listeleri ile sohbet edebileceği, fotoğraf, video ve diğer içerikleri paylaşabileceği, paylaşımlara beğeni ve yorum yapabileceği, ilgi duydukları gruplara katılabileceği ve çeşitli oyunlar oynayabileceği bir platform sunmaktadır (Ellison et al., 2007).

2024 yılının başında Facebook'un Türkiye'deki reklam erişimi, toplam nüfusun %39,9'una denk gelmektedir (Datareportal, 2024).

Instagram

2010 yılında Kevin Systrom ve Mike Krieger öncülüğünde geliştirilen Instagram, fotoğraf paylaşımına odaklanan sosyal medya ağıdır. Fotoğraflar üzerinde renk, parlaklık, filtre ve efektler uygulayarak düzenleme imkânı sunan Instagram, kullanıcıların fotoğraflarını cazip hale getirmiş ve uygulamanın popülaritesini artırmıştır. İnsanlar, hashtag (#) kullanarak paylaşımlarını daha görünür hale getirebilir, beğeni ve yorumlarla etkileşimde bulunabilir ve geniş kitlelere ulaşabilirler. Kullanıcılar, Instagram'da paylaştıkları fotoğrafları Twitter, Tiktok, Facebook ve başka sosyal medya platformlarında da paylaşabilirler (Özdinç, 2014).

Kullanıcıların birbirini takip ederek etkileşimde bulunduğu Instagram, kişiselleştirilmiş gizlilik ayarları sunar. Her kullanıcı, kendi gizlilik tercihlerini ayarlayabilir ve böylece paylaşımlarını kimlerin görebileceğini kontrol edebilir. 2012 yılında Facebook, Instagram'ı satın almıştır ve bu, Instagram'ın daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamıştır (Erarslan, 2016).

Meta'nın reklam araçlarında yayımlanan rakamlara göre, 2024 yılının başlarında Türkiye'de Instagram'ın 57,10 milyon kullanıcısı olduğu belirtilmektedir (Datareportal, 2024).

Twitter (X)

2006 yılında Evan Williams, Jack Dorsey ve Biz Stone'un öncülüğünde hayata geçirilen Twitter, kullanıcıların 140 karakterle sınırlı ve anlık mesajlar paylaşabildiği bir mikroblog platformudur. Bu platform, kısa ve öz içeriklerle hızlı etkileşim sağlama amacı taşımaktadır (O'Reilly & Milstein, 2009). Kullanıcılar, Twitter hesapları aracılığıyla diğer kullanıcıları takip edebilir ve takip edilebilirler (Kwak et al., 2010). Twitter kullanıcıları, sevdikleri sanatçıları, politikacıları ve bilim insanlarını takip edip onlarla etkileşime girebilirler. Başlangıçta, Twitter anlık durum paylaşımları için tasarlanmıştı, ancak kullanıcı sayısının artmasıyla, 2009 yılında ticari işletmelerin ve ekonomi alanındaki ilerlemelerin sonucunda, en popüler olan ve çok konuşulan konular gündemin merkezine oturmuş ve bu süreçte, bu konular hakkında yoğun bir şekilde tweetler atılmış ve paylaşılmıştır (Avşar-Arık, 2018). Türkiye'de ise 25 Nisan 2011 tarihinde Twitter kullanılmaya başlanmıştır. Amerikalı girişimci Elon Musk tarafından Ekim 2022 yılında satın alınan Twitter, logosunu ve adını güncellemiştir. Twitter'ın yeni adı 'X' olarak değiştirilmiştir (Kaya, 2024).

X (Twitter) reklam kaynaklarında yayımlanan rakamlara göre, 2024 yılının başlarında Türkiye'de X'in 20,67 milyon kullanıcısı vardı. Bu rakam, X'in Türkiye'deki

reklam erişiminin, toplam nüfusun %24,0'üne denk geldiğini göstermektedir (Datareportal, 2024).

WhatsApp

2009 yılında Brian Acton ve Jan Koum'un hayata geçirdiği WhatsApp, çevrim içi ve çeşitli platformlarla uyumlu bir mesajlaşma uygulamasıdır. İlk olarak akıllı telefonlar için tasarlanan WhatsApp, yazılı mesajlaşmanın ötesine geçerek sesli mesaj gönderme, görüntülü arama yapabilme, ses kaydı ve video gönderme gibi özellikler eklemiştir. Bu sayede daha geniş bir kullanıcı kitlesine hitap etmiş ve popüleritesini artırmıştır. Son güncellemelerle birlikte WhatsApp, bilgisayarlar aracılığıyla da kullanılabilir hale gelmiştir. Bu sayede kullanıcılar, WhatsApp'ı hem mobil cihazlarında hem de bilgisayarlarında rahatça kullanabilmektedir. Facebook, 2014 senesinde WhatsApp'ı bünyesine katarak sosyal medya yelpazesini büyütmüştür (Erarslan, 2016).

2.1.4. Sosyal medyanın bireysel ve toplumsal etkileri

Sosyal medyanın bireysel etkileri

Sosyal medya platformlarına katılmanın ilk adımı, kişisel bilgilerle bir profil oluşturmaktır. Bireyler, profil oluştururken gerçek bilgilerini kullanabileceği gibi, göstermek istedikleri kimliklerini de yansıtabilirler. Böylece, resimler, videolar ve yazılar aracılığıyla gerçeklikle ilgisi olmayan içerikler de paylaşarak, istedikleri tarzda bir profil oluşturup, şekillendirebilirler. Sosyal medya platformlarında sahte profiller oluşturan bu kişiler, başka kişilere hem bedensel hem de ruhsal zarar verme potansiyelini artırmaktadır. Bu tür profiller, özellikle çocukları hedef alan kötü niyetli bireyler tarafından, çocukları kandırarak istismar etmek amacıyla kullanıldığı bilinmektedir (Erarslan, 2016).

Sosyal medya araçları aracılığıyla kullanıcılar, çeşitli içerikler (fotoğraflar, videolar, canlı yayınlar, durum güncellemeleri vb.) paylaşarak toplumda fark edilir hale gelirler. Bu paylaşımlar, aldıkları yorumlar ve beğenilerle kullanıcıların sosyal etkileşimlerini artırır ve dijital kimliklerinin bir parçası haline gelir (Şener, 2009).

Dijital platformlarda gerçekleştirilen fotoğraf, video, yazı, durum güncellemeleri, canlı yayın ve hikâye gibi paylaşımlar, bireylerin sosyal kabul görme, beğeni toplama ve ilgi çekme gibi narsistik gereksinimlerini tatmin etmektedir. Bu bağlamda, bireyler kendilerini en iyi şekilde temsil ettiklerine olan inançlarını sürdürmek amacıyla bu tür paylaşımlara devam etmektedirler (Balcı ve Gargalık, 2020).

Sosyal medyanın bireyler üstünde pozitif ve negatif psikolojik yansımaları bulunabilir. Bu etkiler, sosyal medya kullanımının sıklığı, niteliği ve bireyin psikolojik durumu gibi faktörlere bağlı olarak değişir. Olumlu etkiler arasında sosyal bağlantılar, bilgiye erişim ve kendini ifade etme yer alır. Sosyal medya, bireylerin sosyal ilişkilerini güçlendirmelerine ve yeni bağlantılar kurmalarına yardımcı olabilir (Ellison et al., 2007).

Kullanıcılar, geniş bir bilgi yelpazesine hızlı ve kolay bir şekilde ulaşabilirler (Kietzmann et al., 2011). Ayrıca, sosyal medya, bireylerin düşüncelerini, duygularını ve yaratıcılıklarını ifade etmelerine imkân tanır (Kaplan & Haenlein, 2010).

Fakat sosyal medyanın olumsuz etkileri de göz ardı edilmemelidir. Sosyal medya kullanımı, bireylerde bağımlılık oluşturabilir ve bu, kişinin sosyal medya üzerinde kontrolünü kaybederek diğer günlük faaliyetlerini ihmal etmesine yol açabilir (Andreassen et al., 2017). Ayrıca, aşırı sosyal medya kullanımı bireylerin zaman yönetimi konusunda sıkıntılar yaşamasına neden olabilir (Kuss & Griffiths, 2011). Sürekli olarak sosyal medyada başkalarıyla kendini karşılaştırmak, düşük benlik saygısı ve yüksek kaygı seviyelerine sebep olabilir (Vogel et al., 2014).

Teknolojinin ilerlemesiyle, sosyal medya ağları başlangıçta çok sayıda olumsuz özelliğe sahip değildi. Ancak, zamanla eklenen güncellemeler ve yeni özelliklerle birlikte bireylerin hayatlarını izlettirme ve izleme olanağı sağlar. Bu durum, bireylerin sosyal medya paylaşımlarıyla hayatlarını sanal ortamlarda sergilemelerine ve bu durumu ‘Dikizlenme kültürü çağı’ olarak adlandırmalarına neden olmuştur. Ayrıca, ‘stalk’ kavramı da hayatımıza girmiştir ve bu kavram, kullanıcıların sanal platformlarda tanımadıkları başka kişilerin profil ve paylaştıkları içerikleri takip etmeleri, bu bireylere dair bilgi toplamaları anlamına gelir (Niedzviecki, 2010).

Sosyal medya günümüzde Z kuşağı üzerinde büyük bir etki yaratarak onların psikolojik ve sosyolojik olarak olumsuz etkilenmelerine neden olmaktadır. Bu etkiler arasında, benlik algısının bozulması, sosyal kaygıların artması ve dijital bağımlılık gibi problemler bulunmaktadır. Gençler, bu dijital dünyada edindikleri arkadaşlıkları sürdürmeye çabalamakta ve etkileşimde bulunarak ve yapılan paylaşımları beğenip yorum yaparak ilişkilerini devam ettirmektedirler. Bu durum, gerçek hayattaki ilişkilerini olumsuz yönde etkilemekte ve iletişim sorunlarına yol açmaktadır (Prakashyadav & Rai, 2017).

Gerçek yaşamda kurulan arkadaşlıklar, sosyal medyada kurulan arkadaşlıklardan etkilenmekte ve yüz yüze iletişimde sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır. Bireyler, aynı ortamda buluştuklarında, akıllı telefonlarını kullanarak sosyal medyada

mesajlaşmayı tercih etmektedirler. Bu eylemle bireyler, doğrudan iletişimdeki görsel, işitsel ve duygusal unsurları arka plana iterek, dijital dünyanın sunduğu etkileşimleri yönelmektedirler (Erarslan, 2016).

Sosyal medya, yaşamımızın ayrılmaz bir ögesi haline geldikçe, zamana ve mekâna bağlı kalmaksızın gerçekleşen, karşılıklı iletişimi gerektirmeyen yeni bir iletişim türü oluşmuştur. Bu yeni iletişim biçimi, bireylerin dijital platformlar aracılığıyla iletişim kurarak oluşturduğu etkileşimleri içerir. Bu nedenle bireyler, sanal ortamda oluşturdukları arkadaşlık listelerini güncelleyerek ve yeni arkadaşlar ekleyerek listeyi genişletmekte ve yalnız kalma hissini gidermektedirler. Bu durum, bireye cazip gelebilir ancak somut dünyada sürdürülebilme olasılığını azaltmakta ve sosyal medyaya karşı bağımlılığı artırmaktadır (Karagülle ve Çaycı, 2014).

Türkiye'de sosyal medya kullanım istatistikleri, platformların ne kadar yaygın olduğunu ve kullanıcı alışkanlıklarını ortaya koymaktadır. 2024 Ocak itibarıyla, Türkiye'de sosyal medya kullanıcılarının sayısı 57,50 milyona ulaşmıştır ve bu toplam nüfusun %66,8'ine denk gelmektedir (Datareportal, 2024).

Sosyal medyanın toplumsal etkileri

Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte sosyal medya, günlük yaşamımızın ayrılmaz bir ögesi haline gelmiş ve bu süreçte yeni kişilikler, davranış kalıpları ve normatif değerlerin doğmasına neden olmuştur. Sosyal medya kullanıcılarının hızla artması, dijital platformların globalleşmesine sebep olmuştur. Bu globalleşmiş dijital platformları, farklı kültürlerde yaşamakta olan bireylerin tanışmalarına ve etkileşimde bulunmalarını sağlarken, bu etkileşim sonucunda bireylerin yaşam tarzları, ilgi alanları, giyim tarzları, yiyecek seçimleri ve hatta jest ve mimikleri bile birbirine benzemeye başlamıştır. Sanal ortamlarda bireyler, düşüncelerini rahatlıkla dile getirebilmektedir. Bu, başka kullanıcıların davranışlarında pozitif ya da negatif değişimlere yol açabilir ve onların tutumlarını da değiştirebilmektedir (Uluç ve Yarcı, 2017).

Sosyal medya, kriz anlarında ülkelerde yaşayan insanların birbirlerine bilgi aktarmaları ve yeni haberleri hızla iletmeleri için kullanılmıştır. Aynı düşünce ve hisleri paylaşan bireyler, kriz dönemlerinde birbirlerine destek olabilirler ve bu da olayların daha geniş bir boyuta taşınması mümkündür (Ünal, 2015). Sosyal medya aracılığıyla aktarılan bilgiler, hızla geniş kitlelere ulaşmaktadır. Bu gelişme, başlangıçta bir fayda sağlasa da kontrol kaybı yaşandığında olumsuz sonuçlar doğurabilir (Vural-Akıncı ve Bat, 2010).

Toplum ve medya arasındaki ilişki ele alınırken 'eşik bekçisi' ve 'kanaat önderi' kavramları elzemdir. Kanaat önderi, toplum içinde var olan kişilerin dijital platformlarda

başkalarını etkileyerek hayatla ilgili yorumlarını paylaştığı kişileri ifade etmektedir. Bu bireylere 'Fenomen' denmektedir. Sosyal medya platformlarının yönetiminden sorumlu kişiye 'Eşik Bekçisi' denmektedir. Bu kişiler, ellerindeki bilgi ve mesajları, kullanıcıları nasıl ve hangi konularda yönlendirmek istiyorlarsa, o amaçla paylaşmaktadırlar (Güngör, 2011).

Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte, yüz yüze iletişim zorluklarla karşı karşıya kalmış ve bu durum iletişimdeki bozulmalara neden olmuştur. Bireyler, yüz yüze etkileşim sağlayan ortamlarda bulunmaktansa çevrimiçi mesajlaşmayı ve internet ortamında gezmeyi yeğlemektedirler. Birçok çalışma bu durumu ele almıştır (Özener vd., 2002, Şan ve Hira, 2005).

2.2. Bağımlılık Kavramı

Bağımlılık, insanların bilişsel, ruhsal, fiziksel ve maddi zararlar görmelerine rağmen belirli etkinlikleri sürdürme ve zarar verici etkilere rağmen aynı maddeyi kullanma alışkanlığını devam ettirme mecburiyeti olarak tanımlanmıştır (Young & Abreu, 2010).

Kişinin kullandığı bir nesne, yaptığı bir davranış ya da madde üzerinde hakimiyetini yetirmesi ve bunlar olmadan hayatını sürdüremez hale gelmesi durumu bağımlılık olarak tanımlanır. Kontrolsüz yapılan her davranış veya kullanılan her madde bağımlılık riski taşır. İnsanlar, hayatlarında pek çok şeye bağımlı olabilirler; örneğin, madde bağımlılığı, teknoloji bağımlılığı, oyun bağımlılığı gibi (Öztürk, Ögel ve Bilici, 2018).

Bağımlılık kavramı Türk Dil Kurumu'na göre "Bir şeye veya bir kimseye bağlı olma durumu; tabiiyet." olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2024a).

İnternetin aşırı kullanımı günümüzde bağımlılık olarak görülmektedir çünkü diğer bağımlılıklar ile aynı kriterlere sahip olduğu görülmektedir. Sosyal medya bağımlılığı, internet bağımlılığının bir biçimidir ve davranışsal bağımlılık olarak kategorize edilir (Uski & Lampinen, 2016).

2.3. Sosyal Medya Bağımlılığı Kavramı

Sosyal medya, kişilerin paylaşımda bulunabildikleri, geri dönüt alabildikleri ve kullanıcı müdahalelerine açık sanal ortam uygulamaları olarak tanımlanabilir.

Yaşantımızı daha pratik hale getiren sosyal medya, haberleşme ve etkileşim araçlarını içinde barındıran dijital platformlardır (Bat, 2012).

İnternet teknolojisinin gelişimiyle birlikte internet verisinin bir parçası olarak sosyal paylaşım ağları ortaya çıkmıştır. Web 2.0 teknolojisi ile gelişmeye başlayan sosyal medya, kişileri bağımlı hale getirebilir ve zamanla telafisi zor psikolojik problemlere neden olabilir. Sosyal medya, kelimeler, görseller, ses dosyaları ve görüntüler ile kurulan etkileşim tabanlı ortamlar olarak açıklanabilir. Her yaş grubundan kullanıcıları etkisi altına alabilen sosyal medya platformları, kişilerin ses, görüntü ve içerik paylaşımı yaparak iletişim kurmalarını sağlar. İnsan odaklı bir yapısı olan sosyal paylaşım ağlarının kontrolü genellikle kullanıcıların elindedir (Vural-Akıncı ve Bat, 2010).

Sosyal medya bağımlılığı, biyolojik, sosyal, psikolojik; bilişsel, duygusal alanlarda görülen sorunlarla beraber gelişen ve bireylerin tüm yaşamını etkileyen bir iletişim sorunu olarak tanımlanabilir (Kuss & Griffiths, 2011). Bu bağımlılık, iletişimde zorluklara, yalnız hissetme duygusuna, sosyal olmayan davranışlara ve genel davranış bozukluklarına yol açmaktadır (Ünlü, 2018).

Ülkemizde ve dünyada sosyal medya gün geçtikçe daha da ön plana çıkmakta ve kişiler, sanal dünyanın bir parçası haline gelebilmektedir. WhatsApp, Facebook, Twitter, Instagram, Periscope, LinkedIn gibi popüler sosyal paylaşım ağları milyonlarca kullanıcıya sahiptir (Arslan vd., 2015). "Dünya genelinde, bir kişinin günde sosyal medyada geçirdiği ortalama süre 2 saat 24 dakikadır; bir kişi 16 yaşında kaydolup 70 yaşına kadar yaşarsa, hayatının 5,7 yılını sosyal medyada geçirecektir" (Datareportal, 2024). Bu sebeple sosyal medyada zaman harcamak endişe verici bir hale gelmiştir. Bireyler, Instagram veya Facebook'ta içerikleri izlerken, Snapchat'te snap'leri kontrol ederken veya TikTok'ta videolar izlerken duramıyorsa, sosyal medya bağımlısı olabilir. Sağlıklı veya normal sosyal medya kullanımı ile problemlili sosyal medya kullanımı arasındaki çizgiyi görmek genellikle zor olabilir (Uski, 2016). Yüz yüze iletişimde başarısız olan, doyumsuz, huzursuz, tedirgin ve stresli bireyler, sosyal medyayı bir kaçış yolu olarak görmekte ve gerçek dünyadan kaçmaktadırlar. Sosyal medyadan faydalı içeriklere erişilebilecek olsa da fazla sosyal medya kullanımıyla ilgili yapılan araştırmalar, sosyal medya bağımlısı olan kişilerin aile, arkadaş ve yakın çevresi ile fazla zaman geçirmedikleri ve önemli iletişim problemleri yaşadıklarını ortaya koymuştur (Batıgün-Durak ve Hasta, 2010).

Sosyal medya bağımlılığı, mobil cihaz kullanımını da tetiklemektedir. Akıllı telefon ve tabletler üzerinden kişiler, devamlı olarak sosyal medya ağlarına bağlı

kalabilmekte ve çevrimiçi iletişim kurabilmektedirler. Sosyal medya ağlarına yönelmenin ana sebebi, bireylerin duygu durumu ve ruh halidir. Sosyal medya bağımlılığı, kişilerin sosyal medya ağlarını aşırı kullanmaları ile değerlendirilmektedir (Tutgun-Ünal ve Deniz, 2015). Kişilerin sosyal medyaya yönelme nedenleri arasında depresyon, çekingen karakter, iletişimde zayıflık, endişe ve korku, sosyal fobi, kötümserlik, bireysel yaşantısı veya dünyanın geleceği konusunda kaygı duymaları sayılabilir (Günüç, 2009).

Sosyal medya bağımlılığı olan kişiler sürekli olarak sosyal medya kullanmayı düşünür, sosyal medya kullanımını kontrol edemez ve sosyal medyada bulunma isteği günlük yaşamını olumsuz etkiler (Andreassen & Pallesen, 2014). Toplumsal çevrede kabul görememe endişesi, duyguların bastırılması, kendini ifade etme arzusu, kendini ispatlama ve grup oluşturma coşkusu, benlik inşa etme çabası, ortak hedef doğrultusunda bir araya gelme arzusu, psikolojik çöküşten kaçma ve zihni boşaltma isteği gibi nedenler, kişilerin sanal ortama fazla zaman ayırmalarına ve yeni sosyal çevreler edinmesine neden olmakta ve bu da sosyal medya bağımlılığını daha da körüklemektedir (Jetklinik, 2022).

Sosyal medya bağımlılığının ulaştığı son aşama ise FOMO (Fear of Missing Out) olarak adlandırılan bir hastalıktır. Bu hastalık, sosyal medyadaki gelişmeleri takip edememe korkusu olarak tanımlanır ve internet kullanıcıları için tehdit oluşturmaktadır. Sosyal medyanın sunduğu rahat ortam ve kullanıcıların sürekli çevrimiçi olma isteği, bu hastalığın temel etmenleridir. Sürekli sosyal medyaya bağlı kalma ve günün her saatinde hesaplarını kontrol etme arzusu, FOMO'nun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu hastalığa yakalanan bireyler, sosyal medyadan haz alırlar ve bu bağımlılıktan vazgeçemezler. İçeriklerinin beğenilip beğenilmemesi, kişide sıkıntıya yol açmakta ve beğenilmediğinde psikolojik problemler ile depresif davranışlara neden olmaktadır. Sosyal medya bağımlılığı, sadece ülkemiz için değil, tüm dünya için sanal bir tehdit oluşturmaktadır (Arslan vd., 2015).

Sosyal medya, zamanla daha eğlenceli bir etkinlik ve hobiye dönüşerek tüm yaş grupları tarafından kullanılmaktadır (Andreassen et al., 2017). İnternet teknolojisinin gelişimiyle beraber sosyal medya platformları kendilerini güncel tutarak kullanıcı sayılarını artırmaktadır (Yuan et al., 2021). Sosyal medyanın ucuz maliyeti, basit kullanımı ve hızlı, etkili iletişim sağlaması gibi özellikler, kullanıcı sayısının artmasında etkili olmaktadır (Ertural, 2020). İnternet bağımlılığı olarak da kabul edilen sosyal medya bağımlılığı, kişilerin bir gruba ait olma, sevilme ve beğenilme ihtiyaçlarını karşılamakta ve bağımlılığa yol açmaktadır (Daşlı, 2020).

Sosyal medya bağımlılığını etkileyen bir diğer faktör, kolay iletişim kurulması ve sosyal medya araçlarının kullanıcıları sürekli iletişim halinde tutmasıdır. Bu durum, zamanla bireylerde bağımlılığa neden olabilir (Kuss ve Griffiths, 2012). Kullanıcılar, sosyal medya ağları üzerinden kontrolsüzce resim ve video paylaşmakta ve bu paylaşımlara gerçek hayattan daha fazla önem vermeye başlamaktadırlar (Çukurluöz, 2018; Kaymal, 2020). Günümüzde sosyal medya bağımlılığı, alkol ve sigara gibi madde bağımlılıklarından daha zararlı hale gelmiştir (Yuan et al., 2021).

Sosyal medya, genellikle kendini yalnız hisseden gençler arasında bir tehdit haline gelmiştir. Gerçek dünyada kendini yalnız hisseden, iletişim kurmaktan çekinen ve kendini ifade edemeyen bireyler, genellikle iletişim için sosyal ağları tercih etmektedirler. İnternet ortamında ses tonunun ve göz temasının olmaması, konuşma ya da mesajlaşmanın planlanabilir ve kontrol edilebilir olması, asosyal bireylerin iletişim konusundaki engellerini ortadan kaldırmaktadır. Ancak bu durum, asosyal bireylerin daha fazla yalnızlaşmasına ve bağımlı hale gelmesine neden olmaktadır (Çukurluöz, 2018, Young, 2010).

Başka bir ifadeyle, sosyal medya, bireylerin internet iletişim kanallarını kullanarak ilişki, içerik ve veri paylaşımı yapabildikleri bir ortam olarak tanımlanabilir. Sosyal medya bağımlılığı, bireylerin sosyal medyayı aşırı kullanmaları sonucu ortaya çıkan dijital bağımlılık türüdür. Sosyal paylaşım platformları, kullanıcıların kişisel profiller oluşturabileceği, günlük hayatlarında çevreleri ile iletişimde bulunabileceği ve benzer hobi ve ilgi alanlarına sahip kişilerle tanışabileceği çevrimiçi topluluklardır. Sosyal platformların benmerkezci yapıları, bireyleri bağımlılığa iten davranışları kolaylaştırabilir ve sosyal medyanın aşırı kullanılmasına neden olabilir. Sosyal platformlar, kullanıcıların kendilerini daha iyi hissetmelerine olanak sağlar (Kuss & Griffiths, 2011). Sosyal medya bağımlısı bireyler, genellikle sosyal medyadaki kimlikleri hakkında endişelenirler ve sosyal medya platformlarına girme ve bu platformlarda zaman harcama konusunda kontrolsüz davranırlar (Hou, 2019). Araştırmalar, sosyal medya bağımlılığının duygusal ve fiziksel tepkilere, psikolojik ve kişilerarası problemlere neden olabileceğini göstermiştir. Madde bağımlılığında olduğu gibi, sosyal medya bağımlılığında da ruh hali değişimi, bilişsel, davranışsal ve duygusal meşguliyet, tolerans, geri çekilme ve nüksetme belirtileri görülebilir (Kuss & Griffiths, 2011).

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, 6-15 yaş grubundaki çocukların %66,1'i interneti sosyal medyada zaman geçirmek amacıyla kullanmakta ve bu çocukların %97,9'u düzenli olarak sosyal medyada zaman geçirmektedir. Sosyal medyada erkeklerin

kızlara göre daha fazla zaman geçirdikleri ve hem kızların hem erkeklerin günde yaklaşık 2 saat sosyal medyada zaman geçirdikleri tespit edilmiştir. Çocukların en çok kullandıkları sosyal medya ağı %96,3 ile YouTube olmuştur. Ardından %41,5 ile Instagram, %26,2 ile TikTok, %21,4 ile Snapchat, %13,6 ile Pinterest, %9,5 ile Facebook ve %4,9 ile X takip etmektedir (TÜİK, 2024).

Sosyal medya kullanım sebeplerini araştıran bir çalışmada katılımcılar, kendilerini yalnız hissetme, eksiklik korkusu, tatmin olma, sosyal medyanın sosyal gerekliliği ve sosyal medyanın günlük yaşantı ile iç içe olması gibi nedenlerle sosyal medyayı kullandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, sosyal medyanın başlangıç ve süreklilik evrelerinin bulunduğu dikkat çekilmiştir. Başlangıç evresinde olan kişiler, monoton hayat, yeterince arkadaşının bulunmaması ve sosyalleşme eksikliği gibi sebeplerle sosyal medyayı kullanmaya başlarken, bireysel bağımlılığın devamı aşamasında ise sosyal medyayı bir görevi gerçekleştirmek ve sahip oldukları sosyal ilişkileri korumak için kullandıklarını ifade etmişlerdir (Aksoy ve Gür, 2018).

Sosyal medyanın olumlu yanları:

- Kişilerin arkadaş çevreleri ile daha rahat iletişim kurmalarını sağlar.
- Kişilerin güncel gelişmelere ve bilgiye daha hızlı ulaşmalarına olanak tanır.
- İş olanakları ve iş bulma imkanlarını artırır.
- Kişilerin kendilerini ifade etmeleri ve yeteneklerini sergileme imkanları sağlar.
- Toplum için yararlı olan aktivitelerin daha çabuk organize edilmesine ve faydaların ortaya çıkmasına yardımcı olur.

Sosyal medyanın gençlere olumlu yanları:

- Gençlerin sosyal becerilerini geliştirir.
- Gençlerin aidiyet duygularını pekiştirir.
- Gençlerin bilgi edinme imkanlarını artırır.
- Gençlerin kendilerini tanımaları ve karakterlerini geliştirmelerine olanak sağlar.
- Gençlerin, aynı düşüncede olan arkadaş gruplarıyla paylaşımlarda bulunarak fikirlerine destek bulmalarını sağlar.

Sosyal medyanın olumsuz yanları:

- Yanlış dilbilgisi kullanımının artmasına neden olur.
- Yanlış bilginin gerçekmiş gibi yayılmasına zemin hazırlar.

- Küçük bir hata, yanlış yorum veya paylaşım, geri dönüşü olmayan zararlara yol açabilir.
- Sosyal medyada sıkça vakit geçirmek, öğrencilerin akademik verimliliğini düşürebilir.
- Uyku kalitesinde bozulmalar yaşanabilir.
- İlişkilerde kopukluk ve sorunlar oluşabilir.
- Depresyon, kaygı, yalnızlık gibi psikolojik sorunlar ortaya çıkabilir.
- Çok fazla kişisel bilginin paylaşılması, kimlik hırsızlığı riskini artırır.
- Öz güven düşüklüğü, hayattan sıkılma gibi durumlar görülebilir.
- Sanal ortamlarda kişilere küstah ve zorba davranışlarda bulunulma olasılığını artırır (Davis et al., 2020, Elphinston & Noller, 2011, Hawi & Samaha, 2017, Magsamen-Conrad et al., 2014, Terzi, 2020, Torun, 2019, Xanidis & Brignell, 2016).

Davranışsal bağımlılıkların DSM-5'e (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders/Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı) eklenmesi süreci 2000 yılında Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) tarafından başlatılmıştır. Çeşitli düzenlemeler ve değerlendirmeler sonucunda, 2022 yılında yayımlanmıştır. Bu süreçte, psikiyatride henüz yeni sayılan davranışsal bağımlılıklar, DSM-5'e dahil edilerek resmi olarak tanınmıştır (Derevensky et al., 2019). Sosyal medya bağımlılığını, DSM-5 resmi bir bozukluk olarak sınıflandırılmamıştır ancak problemleri sosyal medya kullanımını tanımlamaya ve belirlemeye yardımcı olan davranışsal bağımlılıklarda bulunan altı bileşen vardır. Bu bileşenler belirginlik, ruh hali değişikliği, tolerans, geri çekilme/yoksunluk, çatışma ve nüksetmedir. Bu kavramların tanımlamaları aşağıda belirtilmiştir:

Belirginlik: Sosyal medya kullanımı, bireyin yaşamında en öncelikli ve vazgeçilmez unsur haline gelmesini ifade etmektedir. Duygularını, davranışlarını ve düşüncelerini ele geçirmesidir.

Ruh hali değişikliği: Sosyal medya kullanımı sırasında kişinin hissettiği özel duyguları ifade etmektedir. Örneğin birey sosyal medya kullanırken rahatlamış veya enerjik hissedebilir.

Tolerans: Sosyal medya kullanımının artarak devam etmesi ve kişinin iyi hissetmek için sosyal medyada paylaşım yapmaya, aktif kullanmaya devam etme isteğini ifade etmektedir.

Geri çekilme/yoksunluk: Sosyal medya kullanımı azaltıldığında veya durdurduğunda ortaya çıkan nahoş duygular ya da tepkilerdir. Bağımlı kullanıcı, sosyal medyayı kullanmayı bırakmak zorunda kaldığında sinirli, agresif ve mutsuz hissedebilir.

Çatışma: Bireyin kişisel görev ve sorumlulukları ile sosyal medya kullanma isteğinin karşı karşıya gelmesidir. Bu durum çevresindeki kişiler ile problem yaşamasına neden olabilir. Kişi bağımlılığı azaltması gerektiğinin farkında olsa bile bunu yapamayacağını düşünür ve içsel çatışmalar yaşar.

Nüksetme: Sosyal medya kullanımını azaltmış veya bırakmış bağımlı bireyler aradan zaman geçse bile eski edimine geri dönme eğilimindedirler (Griffiths, 2005).

2.4. Spor Kavramı

Spor, kişilerin doğal çevresini sosyal çevreye evirirken, kazandığı yetenekleri geliştirir ve belirlenmiş normal çerçevesinde araç kullanarak veya araç kullanılmadan, bireysel veya toplu olarak, serbest zaman kavramı içinde veya tam zamanlı bir meslek olarak icra edilen; sosyal etkileşim sağlayan, toplumla bütünleşmeyi teşvik eden, ruh ve beden sağlığını destekleyen, rekabet içeren, işbirlikçi ve kültürel bir olgudur (Koçtürk, 1969, akt. Akkoyunlu, 1996).

İnsanlığın varlığından beri süregelen zaman diliminde sürekli olarak var olan spor olgusu, çeşitli disiplinleri yakından ilgilendiren bir kavram olduğundan, sporun tanımının yapılmasında bazı zorlukları da beraberinde getirmiştir ve evrensel bir tanımın kabul görmesini engellemiştir. Bu nedenle, sporu anlamlandırmak ve tanımlamak için farklı bakış açılarından ele almak ve bu şekilde değerlendirmek faydalı olacaktır (Aydın, 2021).

Spor terimi etimolojik açıdan incelendiğinde, Latince "Disportare" ve "Desport" sözcüklerinden türemiş olup "dağıtmak, birbirinden ayırmak" anlamına gelir. Araştırmacılar, 17. yüzyıldan sonra bu kelimenin ilk hecesi kısaltılarak "Sport" haline geldiğini öne sürmektedir. Bu kavram, Latince dilinin etkisinde olan tüm dillerde, farklılaşmalarla birlikte, dinlenme, eğlenme ve güzel vakit geçirme amacıyla yapılan aktiviteleri tanımlamak için kullanılmıştır (Heper vd., 2012, Gülsoy vd., 2022).

Türk Dil Kurumu sözlüğünde spor “Bedeni geliştirmek amacıyla belirli kurallara göre kişisel veya toplu olarak gerçekleştirilen hareketlerin tümü.” ve “Belirli kurallara göre kişisel, ikili veya takım olarak gerçekleştirilen, rekabete dayalı bedensel veya zihinsel yarışmaların tümü.” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2024c).

Spor; beden eğitimi faaliyetlerini belirli branşlara ayırarak somutlaştıran, üst düzeyde gerçekleştirildiğinde fizyolojik, psikolojik, estetik, teknik özellikleri gerektiren kılan rekabet odaklı ve belirli, katı kurallara tabi bir faaliyettir (Yamaner, 2001).

Spor, tarih boyunca insanlık için önemli bir yer tutmasına rağmen, bilim insanları arasında ortak bir tanımı olmayan bir kavramdır. Ancak, insan gücüyle gerçekleştirilen belirli aktiviteler sporla ilişkilendirilebilir. Spor, belirli kurallar çerçevesinde, rekabet ortamında yapılan, fiziksel çaba gerektiren ve keyif veren bir dizi etkinliktir (Zorba, 2015). Spor, bireylere sabrı ve enerji dolu olmayı öğretirken, sosyal gruplar ve toplumla bütünleşmeyi sağlayarak kişi ile toplum arasındaki ilişkileri ahlaki açıdan geliştirir. Spor sayesinde insanlar, aynı hedeflere odaklanarak birlikte hareket etme duygusunu yaşar. Ayrıca, spor, bireylerin yalnızlık hissini önleyerek tek başına ve sorumsuzca hareket etmelerini engeller (Erkal, 1992).

Spor, insanların toplumlar halinde yaşamaya başladıkları dönemlerde ortaya çıkmıştır. Savaşların fiziki güce dayandığı zamanlarda, spor insanların savaşa hazırlık süreci olarak gördüğü bir aktiviteydi. Spor yapmak, insanların bedensel olarak güçlü ve dayanıklı olmalarını sağladığı için savaşta daha etkili olmalarına yardımcı oluyordu. Tarihsel açıdan ele alındığında yapılan tanıma göre, spor, yarışma ve rekabete dayalı, disiplinli bir takım oyunu olup savaşçı güçleri geliştiren bir etkisi vardır (Erkal, 1978).

Spor, sporcuların karmaşık fiziksel becerilerini sergilemelerini ya da fiziksel efor sarfetmelerini gerektiren hem içsel hem de dışsal güdülenmelerle yönlendirilen ve ilaveten kurumsallaştırılmış rekabete dayalı faaliyetlerdir (Yetim ve Cengiz, 2010).

Spor, insanın bedensel ve zihinsel potansiyelini dengeli ve sağlıklı bir şekilde geliştirmeyi amaçlayan, bireysel veya takım halinde yapılan faaliyetlerdir. Aynı zamanda beden, zihin ve ruhun uyumunu sağlayarak modern kişilik gelişimine katkıda bulunur (Sarıalp, 1990). Spor, toplumun çeşitli kesimlerini kapsayan ve fiziksel engelliler de dahil olmak üzere bireyler arasındaki farklılıklara önem vermeden uygulanabilen bir ilgi alanıdır (Amman, 1999). Spor, insan yaşamının vazgeçilmez bir parçasıdır; beden ve zihinsel sağlığı korumak, geliştirmek ve bireysel potansiyeli keşfetmek için önemli bir araçtır. Ayrıca, spor, insanların sosyal bağlarını güçlendirmelerine, takım çalışması becerilerini geliştirmelerine ve yaşamın zorluklarıyla başa çıkmalarına yardımcı olur (Yalçınkaya vd., 1993).

Spor, çeşitli tanımlar ve farklı etkinlikler içermesine rağmen, belirli normlara uyulan ve fiziksel çaba ile becerilerin ön planda olduğu bir etkinliktir. Kısacası spor;

fiziksel çaba ve becerilerin merkezde olduğu, belirli normlar ve davranışlar çerçevesinde gruplar tarafından uyulan bir faaliyettir (Tekin vd., 2017).

Sporun faydalarına bakıldığında orta düzeyde ve planlı yapılan fiziksel aktivitelerin gençlerin ve çocukların gelişiminde önemli rolü bulunur. İskelet sisteminin gelişimini destekler, çocukların sağlıklı büyümesine yardım eder. Fizyolojik faydalarının yanında çocuk ve gençlerde sosyalleşme, empati, arkadaşlık kurma, yardımlaşma gibi davranışsal faydaları ile kötü alışkanlıklardan korunma, kendini ifade etme fırsatı bulma gibi birçok sosyal faydasının olduğu da bilinmektedir. Yapılan birtakım araştırmalara göre; fiziksel aktivitenin sağlık, eğlence ve sosyal etkileşim alanlarında faydasının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Aktif spor hayatı olan öğrencilerin tutumlarının, sedanter öğrencilerden daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Turan, 2020).

2.4.1. Sporda ahlak ve etik

Ahlak, insanların yaşamlarına yön veren bir ilke ve kural bütünüdür (Gül ve Gökçe, 2008). Etik ise 'karakter' anlamına gelen Yunanca 'ethos' kelimesinden türemiştir ve töre bilimi olarak da bilinir. İnsanların ahlaki ilişkilerini, davranışlarını ve görüşlerini inceleyen bir felsefe dalıdır (Acar, 2000). İnsan, sosyal bir birey olarak bir toplum içinde yaşar ve her toplum zaman içersinide kendi normlarını var eder. Yerel seviyede ahlak olarak nitelendirilebilecek bu normlar, etik perspektiften bakıldığında evrensel bir boyuta ulaşır (Turhan, 2007).

Spor ve spor ahlakı iç içe geçmiş kavramlardır; sporu tanımlayan prensipler ve nitelikler aynı zamanda bu ahlaki yapıyı ve yaşam tarzını da şekillendirir (Erdemli, 2006). Sportmenlik, ahlaki davranış ve etik ilkeleri benimseyerek, spora özgü evrensel kuralları dikkate alan bir davranış modeli bütünüdür ifade eder. Ancak, sportmen davranışları sergileyemeyen bireylere örnek olma yönü de bulunmaktadır (Gencheva et al., 2017).

Spor etiği, sporun gelişiminde rol oynayan tarafların görev ve sorumluluklarını dürüstlük, adalet, açıklık, tarafsızlık ve saygı gibi evrensel değerlere uygun olarak yerine getirmeleri ve çalışmalarını bu ilkelere dayandırmaları anlamına gelir (Tuncel ve Büyüköztürk, 2009).

Sporcuların kişilikleri ile sportmen davranışları arasındaki ilişki, etik ve ahlaki konular çerçevesinde değerlendirilmektedir. Sportmence davranış, yalnızca teoriler ve kanıtların ötesine geçen, aynı zamanda değer yargılarını ve fikirleri içeren ahlaki bir davranış biçimidir (Güllü, 2018).

Sporculara, antrenörlere ve yöneticilere yapılan psikolojik baskının, başarılı olma, madalya veya ödül kazanma konusundaki etkisiyle, sportif etkinliklerde ahlaka aykırı davranışların fazlaştığı görülmektedir. Spor ve spor ahlakı birbirine bağlı kavramlardır, sporu belirleyen ilkeler ve özelliklerin aynı zamanda spor ahlakını ve sporcunun yaşam şeklini de belirlediği anlaşılmaktadır (Erdemli, 2006).

2.4.2. Sportmenlik kavramı

Spor, insanın tüm varlığına derinlemesine etki eden bir kavram olarak öne çıkar. Barış, hoşgörü, mutluluk, disiplin, erdem, haz, sevgi, hukuk, eşitlik, hak ve saygı gibi insana yakışan değerleri içselleştiren bir etkinliktir (Pehlivan ve Konukman, 2004). Bu faaliyet, birçok sosyal değerın oluşmasına ve sürdürülmesine katkıda bulunur. Spor, sporcuların belirlenmiş normlara uymayı öğrenmelerine yardımcı olmanın yanı sıra, müsabakalardaki kurallara uyarak kişilik ve benlik gelişimlerine destek olur (Aksoy ve Gür, 2018).

Sportmenlik, yarışmanın temel amacının becerilerin kıyaslanması olduğu ve bu bağlamda rakiplere karşı iş birliği ruhunun benimsendiği bir kavramdır. Spor katılımcıları, hakem hatalarını kabul edip etmeme konusunda karar vermeli ve bu kararlar genellikle kuralların düzgün uygulanmamasından kaynaklanmaktadır. Özellikle kazanmanın önem kazandığı ve yarışmanın tansiyonunun yükseldiği durumlarda sportmenlik daha da önem kazanır. Sportmenlik, başarı stratejileri çerçevesinde etkin davranışlara odaklanmayı gerektirir (Cecchini et al., 2007).

Sportmenlik kavramı, saha içindeki oyunu doğrudan etkilemenin ötesinde, spor eğitmenlerinin antrenmanlarda ve derslerde sadece spor becerilerine odaklanmak yerine, spor ahlakını ve genel ahlaki kuralları da vurgulamalarını gerektirir (Gürpınar, 2009). Bu kavramın temel amacı, bireylerin evrensel ilkeleri sportif anlamda benimseyerek tutum ve davranışlarına yansıtılmalarını sağlamaktır (Tarakçıoğlu ve Doğan, 2013). Sportmen oyuncular, rakiplerine saygı gösterir, kurallara uyar, argo konuşmaktan kaçınır, başarılı bir hamle sonrasında rakibini tebrik eder ve kazanmanın yanı sıra kaybetmeyi de mütevazice karşılar (Loland, 2001). Bu bağlamda, sportmenlik, sporun ahlaki yönünü temsil eden bir kavram olarak öne çıkar (Stornes & Bru, 2002).

Sportmenlik, bireyin onurlu bir yaşam sürmesi için benimsemesi gereken tüm davranışları kapsar. Sporun her alanında adil oyunun bir parçası olarak ön plana çıkar. Genel olarak sporda sevgi, saygı, iş birliği ve hoşgörü gibi olumlu davranışlar ön

plandadır. Sporun bireyin kişilik özelliklerini olumlu yönde etkilemesi beklenirken, son zamanlarda toplumun ve sporun ahlaki değerlerine uymayan bazı davranışların da öğrenildiği bir ortam haline gelmeye başlamıştır (Pehlivan ve Konukman, 2004).

2.5. Fair Play (Adil Oyun) Kavramı

Fair play kelimesinin kökenine bakıldığında, "Fairness" terimi öne çıkmaktadır. Fair; düzgün, kurallara uygun, iyi, güzel gibi olumlu anlamlar taşır. Fairness ise yapılan işin dürüstçe yapılması, hak gözeterek hareket edilmesi, mertçe ve insana yaraşır bir şekilde yaşamak anlamına gelir. Bu anlamda, İngiltere’de 19. yüzyılın başlarında "gentleman" kelimesi ile belirgin bir özellik taşımaktaydı. Gentleman (Türkçe anlamıyla çelebi, efendi kişi), yalnızca sporda değil, yaşamın her alanında fairnessi gözetken kişi olarak bilinmekteydi (Erdemli, 1992, s.180).

İnsan onuruna duyulan saygının bir yansıması olarak ortaya çıkan fair play, sporun her düzeyinde ve çeşidinde dürüst ve adil oyun oynamanın temel ahlaki ilkesi olarak kabul görmüştür (Pehlivan, 2004).

Fair play, Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre dürüst oyun; kurallara ve karşılıklı hoşgörüyü bağlı kalınarak oynanan oyun olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2024b).

Günümüzde fair play kavramında oyunu tanımlayan İngilizce 'fair' sıfatının anlam yelpazesi oldukça geniştir. Bu sıfat, 'güzel', 'uygun', 'hoş', 'soylu', 'nazik', 'doğru', 'samimi', 'hoşgörülü', 'sakin', 'ölçülü', 'ağırbaşlı', 'makul', 'sahici', 'adil', 'eşit', 'onurlu', 'yansız', 'kurallara uygun' ve 'eşit şanslar altında' gibi birçok anlama gelmektedir (Yıldıran, 2011).

Fair play, yalnızca sporun ayrılmaz bir parçası değil, aynı zamanda günlük yaşamda da önemli bir dizi temel değeri kapsayan karmaşık bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Adil rekabet, saygı, dostluk, takım ruhu, eşitlik, dopingsiz spor, dürüstlük, dayanışma, hoşgörü gibi ve aynı zamanda yazılı ve yazısız kurallara uyum hem saha içinde hem saha dışında deneyimlenebilen ve öğrenilebilen bu unsurlar fair play'in temel yapı taşlarıdır (IPFC, 2024).

Fair Play, sporcuların zorlu koşullarda bile sabırlı, tutarlı ve bilinçli bir şekilde kurallara uymalarını, fırsat eşitliğini bozmamak için haksız avantajları kabul etmemelerini, rakibin haksız dezavantajlarından yararlanmaya çalışmamalarını, rakibi düşman olarak değil, oyunun gerçekleşmesini sağlayan eşit haklara sahip bir birey ve partner olarak görmelerini ve onları değerli bulmalarını ifade eder (Yıldıran, 2004).

En önemli sportif erdem, sportmenliktir. Sportmenlik; spor için olduğu kadar toplumsal ve kültürel yaşam için de önemli bir erdemdir (Sabl, 2008). Fair play anlayışı içerisinde sportmenliği de barındırmaktadır. Spor yapan kişilerin sahip olması gereken değer ve erdemler fair play kavramının içerisinde yer bulur. Bu bağlamda sportif erdem, sporun ve spor yapan bireylerin etik değerlendirmesini içermektedir (McIntosh, 1980).

Fair play kavramının iki ana başlık altında incelendiğini belirten görüşler de mevcuttur: Biçimsel (Formal) Fair Play ve Biçimsel Olmayan (İnformal) Fair Play (Arat, 1988, akt. Orhun, 1992).

Biçimsel (formal) fair play

Önceden belirlenen kural ve yönergelerle yönetilen bir spor aktivitesinde, oyuncular ve tarafların bu kurallara normatif değerler olarak uyması gereklidir. Bu çerçevede, bir oyuncu veya sporcu, belirlenmiş kurallar ve standart koşullarda, oyunu kazanmak veya lehine çevirmek için gücünü kullanacaktır. Fair play bağlamında, bir sporcu rakip oyuncuyu kendisiyle eşit haklara sahip bir oyuncu olarak değil, belirlenmiş kurallara göre yarışılan bir ortamda, yarışmayı kazanmak için kendi çıkarlarını kollayan bir rakip olarak görür (Schwier, 1990, akt. Orhun, 1992, s.187). Fair play, spor ahlakının kuralıdır ve sporun toplumsal, ahlaki ilkesini temsil etmektedir (Orhun, 1992).

Biçimsel olmayan (informal) fair play

Spor ve oyunda yer alan katılımcılar ile taraflar, oyunun resmi kurallarına bağlı kalmanın ötesinde, evrensel ve genel bir ahlakı temsil etmektedirler. Farklı bir deyişle oyuncuların; rakibine ve genel ahlak normlarına saygı göstermesi, müsabaka içinde oluşabilecek haksız avantajı kabul etmemesi ve oyun için en iyisini yapmasıdır. Spora katılan oyuncuların dışarıdaki etkenlere bağlı olmadan spor içindeki iyi, doğru ve güzel davranışları içinden gelerek yapması önem kazanmaktadır (Orhun, 1992).

Önceden belirlenen kural ve yönergelerle yönetilen bir spor aktivitesinde, oyuncular ve tarafların bu kurallara normatif değerler olarak uyması gereklidir. Bu çerçevede, bir oyuncu veya sporcu, belirlenmiş kurallar ve standart koşullarda, oyunu kazanmak veya lehine çevirmek için gücünü kullanacaktır. Fair play bağlamında, bir sporcu rakip oyuncuyu kendisiyle eşit haklara sahip bir oyuncu olarak değil, belirlenmiş kurallara göre yarışılan bir ortamda, yarışmayı kazanmak için kendi çıkarlarını kollayan bir rakip olarak görür (Schwier, 1990, akt. Orhun, 1992, s.187).

2.5.1. Fair playin tarihi

Fair playin tarihi temelleri, Antik Olimpiyat Oyunları, Orta Çağ'daki şövalye turnuvaları ve 19. yüzyıl İngiltere'sinin sosyo-kültürel yapısına dayanmaktadır. Özellikle yatılı kolejlerde (Public School), amatör kurallar ve sosyal sınıflar arasında bu kavram kendine yer bulmuştur. Antik Çağ yarışmalarında ve Olimpiyat Oyunlarında, Orta Çağ turnuvalarında günümüz spor centilmenliği diğer bir deyişle erdemli tutum ve davranış biçimlerinin ilk halleri görülmektedir. Günümüzdeki anlamıyla fair play kavramının 19. yüzyılda İngiltere'de ortaya çıktığı kabul edilmektedir (Yıldıran, 1992, s.178).

Fair play kelimesi, centilmenlik dışı davranışlar için, 1467 yılındaki İngiliz Turnuva kurallarında “faul play” olarak kullanılarak fair playin alternatifi olarak ortaya atılmıştır (Gillmeister, 1988, akt. Yıldıran, 1992). Özellikle yatılı kolejlerde başlatılan reformlarla, öğrencilerin karakter eğitiminde fair play anlayışının vurgulanması ön plana çıkarılmıştır. İngiliz soylularının bahis tutkuları nedeniyle organize ettikleri müsabakaların sportmence ve kurallara uygun yapılmasına özen göstermeleri, sadece ilk doğan erkek çocuklara unvan ve mülkiyet hakkı tanıyan yasanın etkisiyle, diğer çocukların sporda centilmenlik anlayışını alt tabakalara yaymaları, fair play idealinin gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Ayrıca, başlangıçta işçi sınıfını belirli spor dallarından uzak tutma amacı güden amatör kurallar, sosyal adaletsizlik yaratmakla birlikte, sporda fair play anlayışının yerleşmesine katkı sağlamıştır (Yıldıran, 1992, s.179).

Profesyonelliğin artmasıyla birlikte sportif erdemin önemi daha belirgin hale gelmiştir. 1930'lu yıllardan itibaren Uluslararası Olimpiyat Komitesi, her federasyondan adaylar talep ederek Fair Play ödülü vermeye başlamış olsa da en büyük adım Uluslararası Fair Play Komitesinin kurulmasıyla atılmıştır (CIFP, 2024d).

2.5.2. Dünya'da fair play

Fair play kavramının kurumsallaşması, 1960 Roma Olimpiyat Oyunları'nda meydana gelen trajik bir olayla başlamıştır. 'Her ne pahasına olursa olsun kazanma' tutumunun insan hayatına nasıl zarar vereceğini gözler önüne sermiştir. Danimarkalı bir bisikletçi olan Knud Jensen, yasaklanmış performans artırıcı maddeler kullanması sonucunda hayatını kaybetmiştir. Bu şok edici olay, doping, şovenizm, şiddet ve rekabette giderek daha baskın hale gelen ticarileşmenin tehlikeleri, spor dünyasını uyandırmıştır.

Spor; değerlerini savunarak, koruyarak ve vurgulayarak, gençlerde bir rüyanın ilham kaynağı olma gücüne sahip olmasına rağmen bu olay sonrası fair play için atılan ilk adımlara vesile olmuştur. Görüşmelerin sonucunda, sporda onurlu eylemleri kamuoyunun dikkatine sunmak amacıyla Pierre de Coubertin Fair Play Ödülleri'nin düzenlenmesine karar verilmiştir. 5 Aralık 1963'te Paris'te Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Uluslararası Spor Basın Birliği (AIPS), Uluslararası Spor Bilimi ve Fiziksel Eğitim Komitesi (ICSSPE) ve Basketbol, Futbol, Rugby ve Güreş Uluslararası Federasyonlarının temsilcileri, Pierre de Coubertin Fair Play Ödülleri'nin düzenlenmesi için Uluslararası Komiteyi kurmuşlardır (CIFP, 2024d).

İlk Dünya Fair Play Ödül Töreni 29 Ocak 1965'te yapılmış ve ilk Pierre de Coubertin Fair Play Kupası, 1964 Innsbruck Kış Olimpiyatları'nda olağanüstü bir davranış sergileyen İtalyan kızak yarışmacısı Eugenio Monti'ye verilmiştir. İki kişilik kızak finali sırasında mükemmel bir süre kaydeden Monti, İngiliz rakibi Tony Nash'in kızağının bir parçasının kırıldığını fark etmesi üzerine, kendi aracındaki parçayı çıkararak rakiplerine ödünç vermiştir. Monti'nin centilmence davranışı sayesinde, Nash ve partneri en iyi süreyi kaydederek ve altın madalya kazanmışlardır (CIFP, 2024c).

Kurul üyeleri, 1973'te, kuruluş adını Uluslararası Fair Play Komitesi (CIFP) olarak değiştirmeye karar vermişlerdir. CIFP'nin birincil rolü, fair play öğretimi ve fair playe aykırı davranışların önlenmesidir. CIFP, gençler ve engelliler için fiziksel ve spor eğitiminde kullanılan öğretim yöntemlerinin geliştirilmesinde fair playin geliştirilmesinde aktif olarak yer almaktadır. Bu amaçla, CIFP'nin faaliyetleri arasında çeşitli etkinliklerin düzenlenmesi, yayınların dağıtılması, fair play ruhunu sergileyen spor davranışlarını tanımak için yıllık ödüllerin verilmesi ve sporda fair playi teşvik eden faaliyetler yer almaktadır. 1974 yılında, CIFP, Uluslararası Olimpiyat Komitesi ve UNESCO ile iş birliği yaparak fair play'in dünyada ve toplumda değerlerinin ve teşvikinin savunulması amacıyla adımlar atmıştır. Prestijini artırarak, CIFP, saygın ortakları ile yakın iş birliği içinde önemli bir belge olan 'Fair Play Bildirgesi'ni yayınlamıştır. Bu bildiri ilk olarak İngilizce, Almanca ve İspanyolca olarak yayımlandı ve ardından birçok dile çevrilmiştir. 1977'de, fair play hareketinin sadece sporda değil, toplumda da büyümeye ve etki yapmaya hazır olduğunu göstererek, CIFP, örnek insani davranışlarla öne çıkan bireylere ödüller vermeye karar vermiştir (CIFP, 2024d).

20 Ekim 1987'de Lozan'da yapılan toplantıda, IOC Uluslararası Olimpiyat Komitesi CIFP'yi kendi bünyesine dahil etmiş ve koruması altına almıştır. CIFP Konseyi'nde Türkiye'den Erdoğan Arıpınar yer almaktadır. (CIFP, 2024a).

2.5.3. Türkiye’de fair play

Fair play adına Türkiye’de oluşturulan TMOK Fair Play Komisyonu, 17 Kasım 1981’de TMOK Yönetim Kurulu tarafından kurulmuştur (TMOK, 2024a). 1991 yılında Çekoslovakya Milli Olimpiyat Komitesi, Prag’da bir Fair Play toplantısı düzenlemiştir. Bu toplantıya Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) üyeleri Erdoğan Arıpınar ve Türkay Peker katılmıştır. Toplantının ardından Arıpınar ve Peker, Türkiye’de Fair Play hareketi için bir yol haritası oluşturma kararı almış ve bir çalışma programı ile ödül statüsü hazırlamışlardır (TMOK, 2024b).

1982’den bu yana Fair Play Komisyonu, üç kategorideki (davranış, kariyer, iletişim) ödülleri yalnızca spor alanında vermekteydi. Türkiye’deki ilk ödülü 1982 yılında İzmir’de Balkan Yelken Şampiyonası’nda Yunanlı rakibi yanlış yola sapınca onu uyaran sağır ve dilsiz yelkenci Varol Hepağuşlar almıştır (TMOK, 2024b).

Türkiye’nin Fair Play konusundaki ilk büyük başarı yılı 1983 yılıdır. Konya amatör 1. küme futbol takımlarından olan Derbentspor’un kalecisi İsmet Karababa, gol kararında tereddüt yaşayan hakeme topun kale çizgisini geçtiğini belirterek Milli Fair Play ödülünü kazanmıştır. Kendisinin ve takımının aleyhine bir karar olsa da hakemin doğru karar almasını sağlayan bu erdemli davranışı, informal fair play için mükemmel bir örnek teşkil etmiş ve bu sporcu, Uluslararası Fair Play Konseyi ödülüne aday gösterilmiş ve 1983 Fair Play Trophy’sini kazanmıştır (Olimpiyat Dünyası 1, 1995, akt. Yıldırım, 2004).

1999’dan itibaren ‘Fair Play toplumun bir yaşam biçimidir.’ felsefesi doğrultusunda ödülleri sportif ve toplumsal olarak iki grupta toplamıştır. Böylece, tüm Türkiye’de Fair Play’e uygun davranış sergileyenleri de ödüllendirmeye başlamıştır (TMOK, 2024b). O tarihten bu yana komisyon, Fair Play olgusunu ülke genelinde yaygınlaştırmak amacıyla Türkiye Fair Play Ödülleri vermekte; karikatür, kısa film ve fotoğraf yarışmaları düzenlemekte, üniversiteleri ziyaret etmekte ve panel ile söyleşiler düzenleyerek Fair Play’i toplumumuza bir yaşam tarzı olarak benimsetmeye çalışmaktadır (TMOK, 2024a).

Ülkemizde sportmenlikle ilgili ilk kaynak, 1974 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından çevrilen ve yayımlanan 'Sporda Erdemlik-Sportmenlik' isimli eserdir. Bu eserle birlikte, sportmenlik kavramı Türkçeye 'sporda erdemlik' olarak girmiş, ancak sonrasında 'sportif erdem' kavramı benimsenmiştir (Yıldırım, 2002).

Mayıs 1994'te, Türkiye'nin ilk Fair Play kitabı Türkay Peker tarafından Türkçe, İngilizce ve Fransızca olarak hazırlanmış ve yayımlanmıştır (TMOK, 2024b).

2.5.4. Fair play'in bireysel ve toplumsal boyutu

Fair-Play kavramına bireysel ve toplumsal açıdan yaklaştığımızda, hümanist ahlakın amacı insanın içindeki kötülüğü bastırmak değil, doğasında var olan yaratıcı potansiyeli en iyi şekilde kullanmasını sağlamaktır. Eğer toplum, bireylerin erdemli olmalarını istiyorsa, onların yaratıcılıklarını desteklemeli ve bu yaratıcılığı geliştirecek uygun ortamı sağlamalıdır (Fromm, 1996).

Spor, oyunlar ve yarışmalar sırasında olduğu kadar, günlük yaşamda da dürüstlük ve adil davranış kavramlarının yansımaları sunan sosyal bütünleşmenin ayrılmaz bir parçasıdır (CIFP, 2024b). Trafikte kurallara uymak, herhangi bir konuda hakkını korumak, başkalarına saygı göstermek de fair play davranışlarına örnek olarak gösterilebilir (Gökçe, 1991).

Fair play, davranışta kendini gösteren bir tutumdur. Fair play ruhuyla hareket ettiğimizde barışçıl ve daha iyi bir dünya inşa etmeye katkıda bulunulduğu düşünülmektedir. Fair play hem sporda hem de hayatta gelişimin temel bir unsurudur. İnsanlara hoşgörü ve başkalarına saygı göstermeyi öğretir, bireylerin topluma entegre olmalarını ve takım çalışması duygusu yaratmalarını sağlamaktadır. Sporun fair play anlayışı, umut, gurur ve kimlik kazandırarak, siyaset, dinler ve kültürler arasında birleşmeyi teşvik etmektedir. Adil oyun ruhuyla yapılan iş birliği, hayatın her alanında büyük sonuçlar doğurmaktadır. Günümüz toplumunda yaşam kalitesini ve insan refahını artırmak için bir katalizör görevi görmektedir (CIFP, 2024b).

Futbol maçlarında tribünleri dolduran seyirci grupları, insanlıkla bağdaşmayan davranışlarla birçok kişinin yaralanmasına sebep olmaktadır. Bu gruplar, rakiplerini düşman olarak görmektedir. Bu sorunu çözenin en etkili yolu, fair-play anlayışını toplumda yaygınlaştırmak ve bu doğrultuda eğitim çalışmaları yapmaktır; bu kavramı her fırsatta sporcu, yönetici, hakem ve seyircilerin bilincinde canlı tutmak önemlidir (Pehlivan, 2004).

Sporun toplumu yansıttığı bilinmektedir. Bu nedenle, fair playin değeri ve ifadesi zaman zaman bir toplumdan diğerine değişiklik gösterebilir. Bir toplum ne kadar medeni ise ahlaki bilinci ve sorumluluk duygusu aynı doğrultuda ilerlemektedir. Ancak başarı, her şeyden daha önemli görülmede ve her türlü yol denenerek elde edilmeye

çalışılmaktadır. Sportif başarı, bazıları için güçlü ve karşı konulmaz bir cazibe olan sosyal ve finansal avantajlar getirmektedir. Bununla birlikte, Pierre de Coubertin'in de inandığı gibi: 'Hayatta önemli olan zafer değil, mücadeledir; esas olan kazanmış olmak değil, iyi mücadele etmiş olmaktır.' Adil oynamanın, kazanmaktan daha önemli olduğu vurgulanmaktadır (CIFP, 2024a).

2.5.5. Sporda fair play davranışları

Keating'e (2007) göre, bireylerin sportmen davranış sergileyebilmeleri için birçok ahlaki tutumu benimsemeleri gerekmektedir. Uluslararası Sportmenlik Birliği, çocuk oyunlarından uluslararası müsabakalara kadar geniş bir perspektifle sportmenlik ilkelerini geliştirmek amacıyla sekiz prensip belirlemiştir (Keating, 2007):

- Kurallara uyum sağlayın.
- Takım arkadaşlarınıza bağlı kalın.
- Fiziksel olarak formda kalın.
- Öfkenizi kontrol altında tutun.
- Oyunda şiddetten kaçının.
- Galibiyetle böbürlenmeyin.
- Mağlubiyet karşısında yılmayın.
- Sağlam bir ruh hali ve açık bir zihin ile sağlıklı bir bedene sahip olun.

Sportmenlik davranışlarının sadece bireyin aldığı eğitimle değil, aynı zamanda kişilik ve kültür özellikleriyle de ilişkili olduğu vurgulanır. Bu nedenle, bireylerin sportmenlik davranışlarını teşvik etmek için kültürlerine ve kişilik özelliklerine uygun eğitimlerin verilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir (Koç ve Güllü, 2017).

2.5.6. Fair play ile beden eğitimi ve spor dersi ilişkisi

İngiliz toplumunun, 19. yüzyılın ilk yarısında yaptıkları eğitim reformlarının öne çıkan kavramlarından biri fair play olarak bilinmektedir (Yıldıran, 2004). Sporda artan haksız kazanmaya yönelme ve erdemsiz davranışlar, fair play anlayışının benimsenmesi için öncelikle sistemli ve uzun vadeli bir eğitim sürecinin gerekliliğini ortaya koymuştur. Sağlıklı nesiller yetiştirmek amacıyla milletler, spora önemli ölçüde destek vermekte ve büyük çaplı planlamalar yapmaktadır (Bingöl vd., 2024). Bu doğrultuda, fair play

kültürünün oluşturulmasına yönelik çalışmalarda, ilköğretim ve orta öğretim öğrencilerinin bu sürecin temelini oluşturması gerektiği görüşü önem kazanmaya başlamıştır. Bunun en önemli sebebi ise geleceğin sporcuları, antrenörleri, spor yöneticileri, hakemleri, yazarları ve seyircileri bu kitle içinden çıkacak olmasıdır (Yıldıran, 2005).

Ülkemizde ortaokulda öğrenim gören öğrencilere yönelik Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı'nın amacı; öğrencilerin hayatları boyunca kullanacakları hareket becerileri, aktif ve sağlıklı hayat becerileri, kavramları ve stratejileri ile öz yönetim becerileri, sosyal becerileri ve düşünme becerilerini de geliştirerek bir sonraki öğrenim düzeyine hazırlanmalarıdır. Bu amaçlar doğrultusunda dersi alan öğrencilerin belirli program çıktılarını ulaşmaları beklenmektedir. Bunlardan bazıları spor yoluyla iletişim becerileri, iş birliği, fair play (adil oyun) özelliklerini geliştirmektir (MEB, 2018, s.9).

Beden eğitimi dersleri ve okul takımı müsabakaları, sportmenlik davranışlarını kazandırmak ve sergilemek amacıyla kullanılmalıdır (Yıldıran, 2004). Futbolda rakip takım oyuncusu sakatlandığında topu taca atmak, herhangi bir spor dalında istemeden rakibe zarar verdikten sonra özür dilemek, malzemesini unutan rakip oyuncuyla kendi malzemelerini paylaşmak vb. davranışlar spordaki pozitif davranışlar örneklerindendir. Antrenörler ve beden eğitimi öğretmenlerinin yarışma veya müsabaka dışında da öğrencilerin değer öğrenimlerine dikkat etmeleri gerekmektedir. Çünkü etik davranışlar doğuştan gelmemekte ve sonradan öğrenilmektedir (Brown, 2003, akt. Sezen-Balçıkanlı, 2009).

Eğitim açısından önemli ilkelerden biri çocukların ve gençlerin bireysel özellikleri ve ilgileri doğrultusunda etkinliklerde bulunmalarıdır. Bu nedenle, okul sporlarında yüksek performans gösterme zorunluluğu temel bir ilke olmamalıdır (Orhun, 1992).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Nicel yöntemle tasarlanan çalışmada tarama deseni kullanılmıştır. Geçmişte veya halen mevcut olan bir durumu, olduğu gibi betimlemeyi hedefleyen araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan birey ya da nesne, kendi koşulları içerisinde ve olduğu haliyle tanımlanmaya çalışılır. Değişkenlerin herhangi bir şekilde değiştirilmesi veya etkilenmesi amaçlanmaz. Çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinden yapılan tarama çalışmalarıdır (Karasar, 2012).

3.2. Katılımcılar

Çalışmanın evrenini Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokullarda 2023-2024 eğitim öğretim döneminde eğitim öğretim hayatına devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise Batman ili devlet okullarında 2023-2024 eğitim öğretim döneminde eğitim öğretim hayatına devam eden ortaokul öğrencileri arasından kolay ulaşılabilir örneklem seçim yöntemiyle seçilen 357 kadın, 329 erkek toplamda 686 öğrenci oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Kullanılan veri toplama araçları alt başlıklar halinde detaylandırılmıştır.

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Araştırmaya gönüllülük esasına göre katılan kişilerin cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, hangi spor türünü yaptıkları ve herhangi bir spor dalında lisansı var mı gibi kişisel özelliklerine dair bir anket kullanılmıştır.

3.3.2. Ergenler için sosyal medya bağımlılığı ölçeği

Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (ESMBÖ), APA DSM-5 kriterlerine göre Özgenel ve diğerleri tarafından 2019 yılında geliştirilmiştir. Ölçek formu 5'li Likert olarak derecelendirilmiştir (Hiçbir zaman-1, Nadiren-2, Bazen-3, Çoğunlukla-4, Her zaman-5).

Likert tipi ölçeklerde puanlama sınırları:

1,00 - 1,79 Hiç - Tamamen Katılmıyorum

1,80 - 2,59 Düşük - Kısmen Katılmıyorum

2,60 - 3,39 Orta – Kararsızım

3,40 - 4,19 Kısmen Yüksek – Kısmen Katılıyorum

4,20 – 5,00 Yüksek – Tamamen Katılıyorum şeklinde oluşmaktadır.

Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0.904 olarak hesaplanmıştır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçek 9 maddeden oluştuğu için bir katılımcı ölçekten en az 9 puan, en fazla 45 puan alınabilmektedir. Ölçekten toplam puan elde etmek için tüm maddelere verilen cevaplar toplanmaktadır. Ayrıca toplam puan madde sayısına bölünerek aritmetik ortalama da hesaplanmaktadır. Hesaplanan toplam puanın veya aritmetik ortalamanın yüksekliği bireyin sosyal medya bağımlılığının yüksek, toplam puanın veya aritmetik ortalamanın düşüklüğü bireyin sosyal medya bağımlılığının düşük olduğuna işaret etmektedir.

3.3.3. Fair play davranışlarını sergileme sıklığı ölçeği

Efe (2006) tarafından geliştirilen 29 maddelik Fair Play Davranışlarını Sergileme Sıklığı Ölçeğindeki maddelerin günümüz öğretim programlarına uygunluğunu sınamak amacıyla Temel ve diğerleri tarafından 2021 yılında geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek 4 alt boyut ve 14 maddeden oluşmaktadır. Takım alt boyutu 1-2. maddeleri, seyirci alt boyutu 3-4. maddeleri, olumsuz davranış alt boyutu 5-10. maddeleri, rakip alt boyutu ise 11-14. maddeleri kapsamaktadır. Cronbach Alpha (α) iç tutarlılık katsayıları ölçeğin bütünü için .61, alt boyutlar için; takım .65, seyirci .65, olumsuz davranış .66, rakip .71 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin geneli ve tüm alt boyutlar kabul gören güvenirliktedir. Öğrencilere Fair Play davranışlarını sergileme sıklığına ilişkin ifadelerde 1) Hiçbir zaman; 2) Bazen; 3) Her zaman; seçenekleri sunulmuştur.

Ölçekten alınabilecek puan 14 ile 42 puan arasında değişmektedir. Ölçekte (5-10. maddeler) ters kodlanmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanabilmesi için ilk olarak ölçeklerin yazarlarından izin alınmıştır (Ek-1). Çalışmalar Batman ilindeki ortaokullarda okuyan öğrenciler ile yapılan ölçek taramaları ile yürütülmüştür. Uygulanan ölçekler Millî Eğitim Bakanlığı'ndan alınan izin doğrultusunda (Ek-2) araştırmaya katılan öğrencilere kendi okullarında eş zamanlı olarak araştırmayı yapan araştırmacı eşliğinde ve derse giren öğretmenlerin yardımıyla yüz yüze uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Analizi

Verilerin analizinde SPSS 27.0 paket programlarından yararlanılmıştır. Verilerin dağılımının normalliğini sınamak için elde edilen verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri $\pm 1,5$ aralığında olduğunda parametrik testler yapılmalıdır (Büyüköztürk vd., 2008). Verilerin normal dağıldığı tespit edildikten sonra öğrencilerin betimsel istatistikleri için standart sapma, aritmetik ortalama, frekans ve yüzde dağılımları incelenmiştir. Verilerin analizinde homojenlik durumuna bakmak için Levene Testi uygulanmıştır. İkili grupların analizinde bağımsız örneklem için T testi, üç veya daha fazla grubun karşılaştırmalı analizlerinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA); farklılıkları belirlemek için homojenlik durumuna göre Post-Hoc testlerinden Tamhane's ve Scheffe testlerinden yararlanılmıştır. Yapılacak istatistiksel işlemlerde güven düzeyi ,05 olarak kabul edilmiştir. İlişkisel analizler için korelasyon ve regresyon analizleri uygulanmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Bulgular

Bu bölümde araştırmada elde edinilen bulgular çizelgeler halinde sunularak tartışılmıştır.

Çizelge 4.1. Öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları

Değişken	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	357	52,0
	Erkek	329	48,0
	Toplam	686	100
Sınıf	5. Sınıf	173	25,2
	6. Sınıf	177	25,8
	7. Sınıf	165	24,1
	8.Sınıf	171	24,9
	Toplam	686	100
Yaş	11 yaş	169	24,6
	12 yaş	215	31,3
	13 yaş	175	25,5
	14 yaş	127	18,5
	Toplam	686	100
Anne eğitim düzeyi	İlkokul	224	32,7
	Ortaokul	217	31,6
	Lise	135	19,7
	Üniversite ve üstü	110	16,0
	Toplam	686	100
Baba eğitim düzeyi	İlkokul	97	14,1
	Ortaokul	168	24,5
	Lise	236	34,4
	Üniversite ve üstü	185	27,0
	Toplam	686	100
Hangi spor türünü yapıyorsunuz?	Bireysel	169	24,6
	Takım	392	57,1
	Spor yapmıyorum.	125	18,2
	Toplam	686	100
Herhangi bir spor dalında lisansınız var mı?	Var	192	28,0
	Yok	494	72,0
	Toplam	686	100

Çizelge 4.1 incelendiğinde öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre %52'si (n=357) kadın, %48'i (n=329) erkektir. Sınıf değişkenine göre araştırmaya katılan öğrencilerin %25,2'si (n=173) 5. Sınıf, %25,8'i (n=177) 6. Sınıf, %24,1'i (n=165) 7. Sınıf, %24,9'u (n=171) 8. Sınıf öğrencisi olarak öğrenim görmektedir. Yaş değişkenine göre

incelendiğinde %24,6'sı (n=169) 11 yaşında, %31,3'ü (n=215) 12 yaşında, %25,5'i (n=175) 13 yaşında ve %18,5'i (n=127) 14 yaşındadır. Anne eğitim düzeyi değişkenine göre %32,7'si (n=224) ilkokul, %31,6'sı (n=217) ortaokul, %19,7'si (n=135) lise, %16'sı (n=110) üniversite ve üstü mezunudur. Baba eğitim düzeyi değişkenine göre %14,1'i (n=97) ilkokul, %24,5'i (n=168) ortaokul, %34,4'ü (n=236) lise, %27'si (n=185) üniversite ve üstü mezunudur. Hangi spor türünü yapıyorsunuz değişkenine göre %24,6'sı (n=169) bireysel sporlar, %57,1'i (n=392) takım sporları ve %18,2'si (n=125) spor yapmıyorum seçeneğini işaretlediği görülmektedir. Herhangi bir spor dalında lisansınız var mı değişkenine göre %28'i (n=192) var, %72'si (n=494) yok seçeneğini işaretlemiştir.

Çizelge 4.2. Ölçeklerin ve ölçek alt boyutlarının Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı sonuçları

Ölçekler ve Alt Boyutlar	Cronbach Alpha	Madde Sayısı
Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği (EİSMBÖ)	0,775	9
Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı Ölçeği (FPDSSÖ)	0,738	14
Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı Ölçeği Takım Alt Boyutu	0,480	2
Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı Ölçeği Seyirci Alt Boyutu	0,690	2
Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı Ölçeği Olumsuz Davranış Alt Boyutu	0,552	6
Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı Ölçeği Rakip Alt Boyutu	0,708	4

Çizelge 4.2 ele alındığında çalışmanın Cronbach Alpha güvenirlik analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı ölçeği Cronbach Alpha katsayısı 0,775; Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı ölçeği Cronbach Alpha katsayısı 0,738; Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı ölçeği takım alt boyutu Cronbach Alpha katsayısı 0,480; Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı ölçeği seyirci alt boyutu Cronbach Alpha katsayısı 0,690; Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı ölçeği olumsuz davranış alt boyutu Cronbach Alpha katsayısı 0,552; Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı ölçeği rakip alt boyutu Cronbach Alpha katsayısı ise 0,708 olarak belirlenmiştir.

Alfa güvenilirlik katsayısının değerlendirilme kriterleri aşağıda belirtilmiştir:

- $0,00 < x < 0,40$ ise veri toplama aracı güvenilir değil;
- $0,40 < x < 0,60$ ise veri toplama aracı düşük güvenilir;
- $0,60 < x < 0,80$ ise veri toplama aracı oldukça güvenilir;
- $0,80 < x < 1,00$ ise veri toplama aracı yüksek derecede güvenilir; seviyededir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Cronbach's Alpha katsayısının 0,70'in üzerinde olması ölçeğin güvenilir olduğunu belirtmektedir (Arseven, 2001). Araştırma verilerine göre ortaokul öğrencilerine uygulanan Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı ve Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı ölçeklerinin oldukça güvenilirliğe, Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı ölçeği takım ve olumsuz davranış alt boyutlarının düşük güvenilirliğe, Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı ölçeği seyirci ve rakip alt boyutlarının ise oldukça güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir.

Çizelge 4.3. Katılımcıların ölçekler ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının dağılımı

Ölçekler ve Alt Boyutları	n	$\bar{x}$	s.s.
EİSMBÖT	686	2,18	0,75
FPDSSÖT	686	3,18	0,48
FPDSSÖ Takım	686	4,36	0,95
FPDSSÖ Seyirci	686	3,34	1,31
FPDSSÖ Olumsuz Davranış	686	3,73	0,79
FPDSSÖ Rakip	686	3,86	1,10

Çizelge 4.3 incelendiğinde öğrencilerin EİSMBÖ $\bar{x}=2,18$ ortalama puanla düşük düzeyde olduğu, FPDSSÖ ise $\bar{x}=3,18$ ortalama puanla orta düzeyde olduğu görülmektedir. Öğrencilere uygulanan FPDSSÖ ait alt boyutlara bakıldığında “seyirci” alt boyutunun ortalama puanının $\bar{x}=3,34$ ortalama puanla orta düzeyde olduğu görülmektedir. Takım, seyirci ve olumsuz davranış alt boyutlarında öğrencilerin almış olduğu ortalama puanların yüksek düzeyde olduğu, FPDSSÖ ait alt boyutlarda en yüksek ortalamanın ise “takım” alt boyutunda ($\bar{x} =4,36$) olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.4. Katılımcıların EİSMBÖ, FPDSSÖ ve FPDSSÖ alt boyutlarına ait verilerin normallik dağılım sonuçları

Ölçekler ve Alt Boyutları	Kolmogorov-Smirnova			$\bar{x}$	Median	std. deviation
	Statistic	df	Sig.			
EİSMBÖ	0,08	686	,000	2,1829	2,1111	0,75224
FPDSSÖ	0,09	686	,000	3,1753	3,1429	0,48407
FPDSSÖ Takım	0,36	686	,000	4,3564	5,0000	0,95452
FPDSSÖ Seyirci	0,17	686	,000	3,3389	3,0000	1,31441
FPDSSÖ Olumsuz Davranış	0,14	686	,000	3,7310	4,0000	0,78754
FPDSSÖ Rakip	0,16	686	,000	3,8619	4,0000	1,05088

** (p<0,01) * (p<0,05)

Çizelge 4.4'te verilerin dağılımını incelemek için katılımcı sayısı 50'nin üzerinde olduğundan normal dağılım analizlerinden Kolmogorov-Smirnov analizi sonucunda verilerin dağılımının normal olmadığı belirlenmiştir (p<0,05). Ancak normal dağılımın diğer varsayımlarından olan ortalama-medyanın birbirine yakınlığı ve basıklık çarpıklık değerlerinin $\pm 1,5$ aralığında olması gerekliliği, Q-Q Plot eğrisi ve Histogram grafikleri incelendiğinde; değişkenlere göre bu değerlerin de normal dağılıma uyduğu belirlenmiştir. Verilerin dağılımının normalliğini sınamak için elde edilen verilerin çarpıklık değerleri ile basıklık değerleri $\pm 1,5$ aralığında ise parametrik testler yapılmalıdır (Büyüköztürk vd., 2014). Merkezi limit teoremi gereği örneklem hacminin 30'un üzerinde olması dağılımın normalliğe yakınlığını belirtmektedir. Örneklem hacmi 686 olduğundan dağılım normal olmasa da merkezi limit teoremi gereği normal dağılımdan uzaklaşmadığı sonucuna varılabilir. Bu bilgiler ışığında verilerin normal dağılımdan çok uzaklaşmadığı belirlenerek çalışma için normal dağılım analizlerinin kullanılmasına karar verilmiştir.

Çizelge 4.5. Öğrencilerin cinsiyetlerine değişkenine göre EİSMBÖ, FPDSSÖ ve FPDSSÖ alt boyutlarına ait anlamlı farklılığa ilişkin t Testi sonuçları

Ölçekler ve Alt Boyutları	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s.s.	t	df	p
EİSMBÖ	Kadın	357	2,12	0,72	-2,29	684	,02*
	Erkek	329	2,25	0,78			
FPDSSÖ	Kadın	357	3,14	0,45	-1,95	684	,05*
	Erkek	329	3,21	0,52			
FPDSSÖ Takım	Kadın	357	4,38	0,95	0,62	684	,54
	Erkek	329	4,33	0,96			
FPDSSÖ Seyirci	Kadın	357	3,37	1,34	0,70	684	,49
	Erkek	329	3,30	1,29			
FPDSSÖ Olumsuz Davranış	Kadın	357	3,85	0,73	4,33	684	,00**
	Erkek	329	3,60	0,82			
FPDSSÖ Rakip	Kadın	357	3,90	1,03	0,97	684	,33
	Erkek	329	3,82	1,07			

** (p<0,01) * (p<0,05)

Çizelge 4.5 incelendiğinde; öğrencilerin cinsiyetlerine göre EİSMBÖ toplam puan ortalamalarında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmesi sonucunda EİSMBÖ toplam puan ortalamalarında cinsiyet değişkenine göre EİSMBÖ ($t=-2,29$, $p=0,02$, $p<0,05$) anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık erkek öğrencilerin EİSMBÖ toplam puanı ortalamalarının ($\bar{x}=2,25$), kadın öğrencilerin EİSMBÖ toplam puan ortalamalarından ($\bar{x}=2,12$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin FPDSSÖ toplam puanı ortalamalarında cinsiyet değişkenine göre FPDSSÖ ($t=-1,95$, $p=0,05$, $p<0,05$) anlamlı derecede fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu anlamlı farklılık erkek öğrencilerin FPDSSÖ toplam puanı ortalamalarının ($\bar{x}=3,21$), kadın öğrencilerin FPDSSÖ toplam puan ortalamalarından ($\bar{x}=3,14$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. FPDSSÖ Olumsuz Davranış alt boyutunda ($t=4,33$, $p=0,00$, $p<0,05$, $p<0,01$) cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık kadın öğrencilerin FPDSSÖ olumsuz davranış alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{x}=3,85$), erkek öğrencilerin FPDSSÖ Olumsuz Davranış alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarından ($\bar{x}=3,60$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak FPDSSÖ Takım alt boyutunda ($t=0,62$, $p=0,54$, $p>0,05$), FPDSSÖ Seyirci alt boyutunda ($t=0,70$, $p=0,49$, $p>0,05$) ve FPDSSÖ Rakip alt boyutunda ($t=0,97$, $p=0,33$, $p>0,05$) cinsiyet değişkenine göre istatistiksel düzeyde anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Çizelge 4.6. Öğrencilerin herhangi bir spor dalında lisansınız var mı değişkenine göre EİSMBÖ, FPDSSÖ ve FPDSSÖ alt boyutlarına ait anlamlı farklılığa ilişkin t Testi sonuçları

Ölçekler ve Alt Boyutları	Herhangi bir spor dalında lisansınız var mı?	n	$\bar{x}$	s.s.	t	df	p
EİSMBÖ	Var	192	2,24	0,77	1,22	684	,23
	Yok	494	2,16	0,75			
FPDSSÖ	Var	192	3,27	0,47	3,37	684	,00**
	Yok	494	3,14	0,48			
FPDSSÖ Takım	Var	192	4,48	0,88	2,11	684	,02*
	Yok	494	4,31	0,98			
FPDSSÖ Seyirci	Var	192	3,54	1,31	2,53	684	,01**
	Yok	494	3,26	1,31			
FPDSSÖ Olumsuz Davr.	Var	192	3,69	0,81	-0,94	684	,36
	Yok	494	3,75	0,78			
FPDSSÖ Rakip	Var	192	3,98	1,00	1,83	684	,06
	Yok	494	3,82	1,07			

** ($p<0,01$) * ($p<0,05$)

Çizelge 4.6 incelendiğinde; öğrencilerin herhangi bir spor dalında lisansınız var mı değişkenine göre EİSMBÖ toplam puan ortalamalarında anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmesi sonucunda EİSMBÖ ($t=1,22$, $p=0,23$, $p>0,05$) anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. FPDSSÖ toplam puanı ortalamalarına bakıldığında öğrencilerin herhangi bir spor dalında lisansınız var mı değişkenine göre FPDSSÖ ($t=3,37$, $p=0,00$, $p<0,05$, $p<0,01$) anlamlı derecede fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu anlamlı farklılık “var” olarak işaretleyen öğrencilerin FPDSSÖ aldıkları toplam puan ortalamalarının ($\bar{x}=3,27$), “yok” olarak işaretleyen öğrencilerin FPDSSÖ aldıkları toplam puan ortalamalarından ($\bar{x}=3,14$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. FPDSSÖ Takım alt boyutunda ($t=2,11$, $p=0,02$, $p<0,05$) herhangi bir spor dalında lisansınız var mı değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık “var” olarak işaretleyen öğrencilerin FPDSSÖ takım alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{x}=4,48$), “yok” olarak işaretleyen öğrencilerin FPDSSÖ takım alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarından ($\bar{x}=4,31$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. FPDSSÖ Seyirci alt boyutunda ($t=2,53$, $p=0,01$, $p<0,05$, $p<0,01$) herhangi bir spor dalında lisansınız var mı değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılık ise “var” olarak işaretleyen öğrencilerin FPDSSÖ Seyirci alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{x}=3,54$), “yok” olarak işaretleyen öğrencilerin FPDSSÖ seyirci alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarından ($\bar{x}=3,26$) daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Ancak FPDSSÖ Olumsuz Davranış alt boyutunda ($t=-0,94$, $p=0,36$, $p>0,05$) ve FPDSSÖ Rakip alt boyutunda ($t=1,83$, $p=0,06$, $p>0,05$) herhangi bir spor dalında lisansınız var mı değişkenine göre istatistiksel düzeyde anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Çizelge 4.7. Katılımcıların öğrenim gördüğü sınıf değişkenine göre EİSMBÖ, FPDSSÖ ve FPDSSÖ alt boyutlarına ait anlamlı farklılığa ilişkin One-Way ANOVA sonuçları

Ölçekler ve Alt Boyutları	Sınıf Düzeyi	n	$\bar{x}$	s.s.	Levene Test		F	p	Tamhane
					İstatistik	p			
EİSMBÖ	5.sınıf ⁽¹⁾	173	2,18	0,75	0,45	0,72	2,10	,09	-
	6.sınıf ⁽²⁾	177	2,11	0,73					
	7.sınıf ⁽³⁾	165	2,14	0,78					
	8.sınıf ⁽⁴⁾	171	2,30	0,75					
FPDSSÖ	5.sınıf ⁽¹⁾	173	3,10	0,44	0,48	0,70	3,78	,01**	1-4
	6.sınıf ⁽²⁾	177	3,16	0,49					
	7.sınıf ⁽³⁾	165	3,18	0,50					
	8.sınıf ⁽⁴⁾	171	3,27	0,50					
FPDSSÖ Takım	5.sınıf ⁽¹⁾	173	4,27	0,91	0,60	0,61	0,93	,43	-
	6.sınıf ⁽²⁾	177	4,34	0,99					
	7.sınıf ⁽³⁾	165	4,41	0,97					
	8.sınıf ⁽⁴⁾	171	4,42	0,94					
FPDSSÖ Seyirci	5.sınıf ⁽¹⁾	173	3,05	1,26	1,68	0,17	5,06	,00**	1-4
	6.sınıf ⁽²⁾	177	3,41	1,37					
	7.sınıf ⁽³⁾	165	3,32	1,33					
	8.sınıf ⁽⁴⁾	171	3,58	1,25					
FPDSSÖ Olumsuz Davranış	5.sınıf ⁽¹⁾	173	3,72	0,77	0,89	0,45	0,32	,81	-
	6.sınıf ⁽²⁾	177	3,78	0,80					
	7.sınıf ⁽³⁾	165	3,73	0,79					
	8.sınıf ⁽⁴⁾	171	3,70	0,79					
FPDSSÖ Rakip	5.sınıf ⁽¹⁾	173	3,76	1,05	2,31	0,08	1,41	,23	-
	6.sınıf ⁽²⁾	177	3,87	1,04					
	7.sınıf ⁽³⁾	165	3,84	1,10					
	8.sınıf ⁽⁴⁾	171	3,99	1,01					

** (p<0,01) * (p<0,05)

Çizelge 4.7 incelendiğinde; öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre EİSMBÖ puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (F=2,10, p=0,09, p>0.05). Öğrencilerin FPDSSÖ puan ortalamalarına bakıldığında sınıf düzeyinde anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir (F=3,78, p=0,01, p<0.05, p<0,01). Anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için post hoc testlerinden varyansların homojen olmaması sonucu Tamhane's T2 testi yapılmıştır. Yapılan Tamhane's T2 testi sonucuna göre öğrencilerin FPDSSÖ 5. Sınıf (1. grup) ile 8. Sınıf (4. Grup) arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. 5. Sınıf ($\bar{x}$ =3,10) öğrencilerinin FPDSSÖ, 8. Sınıf ($\bar{x}$ =3,27) öğrencilerine göre daha düşük olduğu görülmüştür. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre FPDSSÖ Takım alt boyutunun puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (F=0,93, p=0,43, p>0.05). Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine FPDSSÖ Seyirci alt boyutunun puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (F=5,06, p=0,00, p<0,01). Anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için post hoc testlerinden varyansların homojen olmaması sonucu Tamhane's T2 testi yapılmıştır. Yapılan Tamhane's T2 testi sonucuna göre öğrencilerin FPDSSÖ 5.

Sınıf (1. grup) ile 8. Sınıf (4. Grup) arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. 5. Sınıf ($\bar{x}=3,05$) öğrencilerinin FPDSSÖ, 8. Sınıf ($\bar{x}=3,58$) öğrencilerine göre daha düşük olduğu görülmüştür. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre FPDSSÖ Olumsuz Davranış alt boyutunun puan ortalamalarında ($F=0,32$, $p=0,81$, $p>0.05$) ve FPDSSÖ Rakip alt boyutunun puan ortalamalarında ($F=1,41$, $p=0,23$, $p>0.05$) anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Çizelge 4.8. Öğrencilerin yaş değişkenine EİSMBÖ, FPDSSÖ ve FPDSSÖ alt boyutlarına ait anlamlı farklılığa ilişkin One-Way ANOVA sonuçları

Ölçekler ve Alt Boyutları	Yaş	n	$\bar{x}$	s.s.	Levene Test		F	p	Tamhane
					İstatistik	p			
EİSMBÖ	11 yaş ⁽¹⁾	169	2,13	0,74	0,23	0,88	1,90	,13	-
	12 yaş ⁽²⁾	215	2,14	0,74					
	13 yaş ⁽³⁾	175	2,18	0,75					
	14 yaş ⁽⁴⁾	127	2,32	0,77					
FPDSSÖ	11 yaş ⁽¹⁾	169	3,12	0,44	0,71	0,55	3,49	,02*	1-3
	12 yaş ⁽²⁾	215	3,13	0,50					
	13 yaş ⁽³⁾	175	3,26	0,48					
	14 yaş ⁽⁴⁾	127	3,21	0,50					
FPDSSÖ Takım	11 yaş ⁽¹⁾	169	4,27	0,97	4,37	0,01	2,74	,04*	1-3
	12 yaş ⁽²⁾	215	4,32	0,96					
	13 yaş ⁽³⁾	175	4,53	0,84					
	14 yaş ⁽⁴⁾	127	4,30	1,04					
FPDSSÖ Seyirci	11 yaş ⁽¹⁾	169	3,17	1,35	0,27	0,85	3,13	,03*	1-3
	12 yaş ⁽²⁾	215	3,24	1,33					
	13 yaş ⁽³⁾	175	3,53	1,26					
	14 yaş ⁽⁴⁾	127	3,48	1,28					
FPDSSÖ Olumsuz Davranış	11 yaş ⁽¹⁾	169	3,76	0,76	0,93	0,43	0,10	,96	-
	12 yaş ⁽²⁾	215	3,73	0,84					
	13 yaş ⁽³⁾	175	3,72	0,76					
	14 yaş ⁽⁴⁾	127	3,72	0,78					
FPDSSÖ Rakip	11 yaş ⁽¹⁾	169	3,83	1,04	0,44	0,72	1,04	,37	-
	12 yaş ⁽²⁾	215	3,78	1,06					
	13 yaş ⁽³⁾	175	3,96	1,06					
	14 yaş ⁽⁴⁾	127	3,90	1,04					

** (p<0,01) * (p<0,05)

Çizelge 4.8 incelendiğinde; öğrencilerin yaş değişkenine göre EİSMBÖ puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($F=1,90$, $p=0,13$, $p>0.05$). Öğrencilerin yaş değişkenine göre FPDSSÖ puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F=3,49$, $p=0,02$, $p<0.05$). Anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için post hoc testlerinden varyansların homojen olmaması sonucu Tamhane's T2 testi yapılmıştır. Yapılan Tamhane's T2 testi sonucuna göre yaş değişkeninin 1. Grubu (11 yaş) ile 3. Grubu (13 yaş) arasında anlamlı farklılık olduğu

belirlenmiştir. 11 yaş grubunda ($\bar{x}=3,12$) olan öğrencilerin FPDSSÖ düzeyleri 13 yaş grubundaki ($\bar{x}=3,26$) öğrencilere göre daha düşük olduğu görülmüştür. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre FPDSSÖ Takım alt boyutunun puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($F=0,93$, $p=0,43$, $p>0.05$). Öğrencilerin yaş değişkenine göre FPDSSÖ Takım alt boyutunun puan ortalamalarında ($F=2,74$, $p=0,04$, $p<0.05$) anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için post hoc testlerinden varyansların homojen olmaması sonucu Tamhane's T2 testi yapılmıştır. Yapılan Tamhane's T2 testi sonucuna göre yaş değişkeninin 1. Grubu (11 yaş) ile 3. Grubu (13 yaş) arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. 11 yaş grubunda ($\bar{x}=4,27$) olan öğrencilerin FPDSSÖ Takım alt boyutu düzeyleri 13 yaş grubundaki ($\bar{x}=4,53$) öğrencilere göre daha düşük olduğu görülmüştür. Öğrencilerin yaş değişkenine göre FPDSSÖ Seyirci alt boyutunun puan ortalamalarında ($F=3,13$, $p=0,03$, $p<0.05$) anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için post hoc testlerinden varyansların homojen olmaması sonucu Tamhane's T2 testi yapılmıştır. Yapılan Tamhane's T2 testi sonucuna göre yaş değişkeninin 1. Grubu (11 yaş) ile 3. Grubu (13 yaş) arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. 11 yaş grubunda ($\bar{x}=3,17$) olan öğrencilerin FPDSSÖ Seyirci alt boyutu düzeyleri 13 yaş grubundaki ($\bar{x}=3,53$) öğrencilere göre daha düşük olduğu görülmüştür. Öğrencilerin yaş değişkenine göre FPDSSÖ Olumsuz Davranış alt boyutunun puan ortalamalarında ($F=0,10$, $p=0,96$, $p>0.05$) ve FPDSSÖ Rakip alt boyutunun puan ortalamalarında ($F=1,04$, $p=0,37$, $p>0.05$) anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Çizelge 4.9. Öğrencilerin anne eğitim düzeyi değişkenine göre EİSMBÖ, FPDSSÖ ve FPDSSÖ alt boyutlarına ait anlamlı farklılığa ilişkin One-Way ANOVA sonuçları

Ölçekler ve Alt Boyutları	Anne Eğitim Düzeyi	n	$\bar{x}$	s.s.	Levene Test		F	p	Tamhane Scheffe
					İstatistik	p			
EİSMBÖ	İlkokul ⁽¹⁾	224	2,17	0,76	0,53	0,66	1,05	,37	-
	Ortaokul ⁽²⁾	217	2,23	0,73					
	Lise ⁽³⁾	135	2,22	0,75					
	Üniv. ve üstü ⁽⁴⁾	110	2,08	0,78					
FPDSSÖ	İlkokul ⁽¹⁾	224	3,16	0,46	1,83	0,14	0,96	,41	-
	Ortaokul ⁽²⁾	217	3,14	0,52					
	Lise ⁽³⁾	135	3,22	0,43					
	Üniv. ve üstü ⁽⁴⁾	110	3,21	0,50					
FPDSSÖ Takım	İlkokul ⁽¹⁾	224	4,31	1,01	5,35	0,00	2,40	,07	-
	Ortaokul ⁽²⁾	217	4,27	1,04					
	Lise ⁽³⁾	135	4,40	0,79					
	Üniv. ve üstü ⁽⁴⁾	110	4,55	0,81					
FPDSSÖ Seyirci	İlkokul ⁽¹⁾	224	3,32	1,29	3,06	0,03	1,58	,19	-
	Ortaokul ⁽²⁾	217	3,23	1,38					
	Lise ⁽³⁾	135	3,38	1,17					
	Üniv. ve üstü ⁽⁴⁾	110	3,55	1,38					
FPDSSÖ Olumsuz Davranış	İlkokul ⁽¹⁾	224	3,73	0,86	3,18	0,02	2,76	,04*	2-4
	Ortaokul ⁽²⁾	217	3,64	0,79					
	Lise ⁽³⁾	135	3,74	0,72					
	Üniv. ve üstü ⁽⁴⁾	110	3,91	0,66					
FPDSSÖ Rakip	İlkokul ⁽¹⁾	224	3,85	1,06	3,33	0,07	3,27	,02*	2-4
	Ortaokul ⁽²⁾	217	3,71	1,07					
	Lise ⁽³⁾	135	3,99	0,94					
	Üniv. ve üstü ⁽⁴⁾	110	4,04	1,09					

** (p<0,01) * (p<0,05)

Çizelge 4.9 incelendiğinde; öğrencilerin anne eğitim düzeyi değişkenine göre EİSMBÖ puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (F=1,05, p=0,37, p>0.05). Öğrencilerin anne eğitim düzeyi değişkenine göre FPDSSÖ puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (F=0,96, p=0,41, p>0.05). Öğrencilerin anne eğitim düzeyi değişkenine göre FPDSSÖ Takım alt boyutunun puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (F=2,40, p=0,07, p>0.05). Öğrencilerin anne eğitim düzeyi değişkenine göre FPDSSÖ Seyirci alt boyutunun puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir (F=1,58, p=0,19, p>0.05). Öğrencilerin anne eğitim düzeyi değişkenine göre FPDSSÖ Olumsuz Davranış alt boyutunun puan ortalamalarında (F=2,76, p=0,04, p<0.05) anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için post hoc testlerinden varyansların homojen olması sonucu Scheffe testi yapılmıştır. Yapılan Scheffe testi sonucuna göre öğrencilerin FPDSSÖ “ortaokul” seçenler (2. grup) ile “üniversite ve üstü” seçenler (4. Grup) arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Anne eğitim düzeyi olarak “ortaokul” seçen ($\bar{x}$ =3,64) öğrencilerin FPDSSÖ Olumsuz

Davranış alt boyutundaki ortalamalar anne eğitim düzeyi olarak “üniversite ve üstü” seçen ($\bar{x}=3,91$) öğrencilere göre daha düşük olduğu görülmüştür. Öğrencilerin anne eğitim düzeyi değişkenine göre FPDSSÖ Rakip alt boyutunun puan ortalamalarında ($F=3,27$, $p=0,02$, $p<0.05$) anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için post hoc testlerinden varyansların homojen olmaması sonucu Tamhane’s T2 testi yapılmıştır. Yapılan Tamhane’s T2 testi sonucuna göre öğrencilerin FPDSSÖ “ortaokul” seçenler (2. grup) ile “üniversite ve üstü” seçenler (4. Grup) arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Anne eğitim düzeyi olarak “ortaokul” seçen ($\bar{x}=3,71$) öğrencilerin FPDSSÖ Rakip alt boyutundaki ortalamalar anne eğitim düzeyi olarak “üniversite ve üstü” seçen ($\bar{x}=4,04$) öğrencilere göre daha düşük olduğu görülmüştür.

Çizelge 4.10. Öğrencilerin baba eğitim düzeyi değişkenine göre EİSMBÖ, FPDSSÖ ve FPDSSÖ alt boyutlarına ait anlamlı farklılığa ilişkin One-Way ANOVA sonuçları

Ölçekler ve Alt Boyutları	Baba Eğitim Düzeyi	n	$\bar{x}$	s.s.	Levene Test		F	p	Scheffe
					İstatistik	p			
EİSMBÖ	İlkokul (1)	97	2,27	0,79	0,34	0,80	0,91	,44	-
	Ortaokul (2)	168	2,21	0,74					
	Lise (3)	236	2,18	0,74					
	Üni.ve üst. (4)	185	2,12	0,77					
FPDSSÖ	İlkokul (1)	97	3,14	0,46	0,44	0,73	0,45	,72	-
	Ortaokul (2)	168	3,20	0,48					
	Lise (3)	236	3,16	0,48					
	Üni.ve üst. (4)	185	3,19	0,50					
FPDSSÖ Takım	İlkokul (1)	97	4,00	1,21	4,87	0,00	6,24	,00**	1-3 1-4
	Ortaokul (2)	168	4,34	0,92					
	Lise (3)	236	4,41	0,90					
	Üni.ve üst. (4)	185	4,50	0,86					
FPDSSÖ Seyirci	İlkokul (1)	97	3,12	1,28	0,37	0,78	1,78	,15	-
	Ortaokul (2)	168	3,50	1,34					
	Lise (3)	236	3,31	1,32					
	Üni.ve üst. (4)	185	3,34	1,30					
FPDSSÖ Olumsuz Davranış	İlkokul (1)	97	3,63	0,80	2,58	0,05	3,36	,06	-
	Ortaokul (2)	168	3,60	0,89					
	Lise (3)	236	3,81	0,76					
	Üni.ve üst. (4)	185	3,80	0,70					
FPDSSÖ Rakip	İlkokul (1)	97	3,86	1,01	1,97	0,12	2,53	,07	-
	Ortaokul (2)	168	3,68	1,12					
	Lise (3)	236	3,93	1,01					
	Üni.ve üst. (4)	185	3,95	1,04					

** (p<0,01) * (p<0,05)

Çizelge 4.10 incelendiğinde; öğrencilerin baba eğitim düzeyi değişkenine göre EİSMBÖ puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($F=0,91$, $p=0,44$, $p>0.05$). Öğrencilerin baba eğitim düzeyi değişkenine göre FPDSSÖ puan

ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($F=0,45$, $p=0,72$, $p>0.05$). Öğrencilerin baba eğitim düzeyi değişkenine göre FPDSSÖ Takım alt boyutunun puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F=6,24$, $p=0,00$, $p<0.05$, $p<0,01$). Anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için post hoc testlerinden varyansların homojen olması sonucu Scheffe testi yapılmıştır. Yapılan Scheffe testi sonucuna göre öğrencilerin FPDSSÖ “ilkokul” seçenler (1. grup) ile “lise” seçenler (3. Grup) arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Baba eğitim düzeyi olarak “ilkokul” seçen ($\bar{x}=4,00$) öğrencilerin FPDSSÖ ortalamalar baba eğitim düzeyi olarak “lise” seçen ($\bar{x}=4,41$) öğrencilere göre daha düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca yapılan Scheffe testi sonucuna göre öğrencilerin FPDSSÖ “ilkokul” seçenler (1. grup) ile “üniversite ve üstü” seçenler (4. grup) arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Baba eğitim düzeyi olarak “ilkokul” seçen ($\bar{x}=4,00$) öğrencilerin FPDSSÖ ortalamalar baba eğitim düzeyi olarak “üniversite ve üstü” seçen ($\bar{x}=4,50$) öğrencilere göre daha düşük olduğu görülmüştür. Öğrencilerin baba eğitim düzeyi değişkenine FPDSSÖ Seyirci alt boyutunun puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($F=1,78$, $p=0,15$, $p>0.05$). Öğrencilerin baba eğitim düzeyi değişkenine göre FPDSSÖ Olumsuz Davranış alt boyutunun puan ortalamalarında ($F=3,36$, $p=0,06$, $p>0.05$) anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Öğrencilerin baba eğitim düzeyi değişkenine göre FPDSSÖ Rakip alt boyutunun puan ortalamalarında ($F=2,53$, $p=0,07$, $p>0.05$) anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Çizelge 4.11. Öğrencilerin spor türü değişkenine göre EİSMBÖ, FPDSSÖ ve FPDSSÖ alt boyutlarına ait anlamlı farklılığa ilişkin One-Way ANOVA sonuçları

Ölçekler ve Alt Boyutları	Spor Türü	n	$\bar{x}$	s.s.	Levene Test		F	p	Tamhane Scheffe
					İstatistik	p			
EİSMBÖ	Bireysel	169	2,11	0,71	1,37	0,25	2,22	,11	-
	Takım	392	2,18	0,75					
	Spor yapm.	125	2,30	0,81					
FPDSSÖ	Bireysel	169	3,11	0,47	0,03	0,97	11,91	,00**	1-2 2-3
	Takım	392	3,25	0,48					
	Spor yapm.	125	3,03	0,48					
FPDSSÖ Takım	Bireysel	97	4,40	0,87	22,93	0,00	14,00	,00**	1-3 2-3
	Takım	168	4,47	0,83					
	Spor yapm.	236	3,96	1,28					
FPDSSÖ Seyirci	Bireysel	97	3,27	1,32	0,07	0,93	2,31	,10	-
	Takım	168	3,43	1,29					
	Spor yapm.	236	3,16	1,38					
FPDSSÖ Olumsuz Davranış	Bireysel	97	3,84	0,75	0,05	0,95	3,22	,04*	1-2
	Takım	168	3,67	0,80					
	Spor yapm.	236	3,78	0,79					
FPDSSÖ Rakip	Bireysel	97	3,83	1,02	2,76	0,06	1,93	,15	-
	Takım	168	3,92	1,03					
	Spor yapm.	236	3,72	1,15					

** (p<0,01) * (p<0,05)

Çizelge 4.11 incelendiğinde; öğrencilerin spor türü değişkenine göre EİSMBÖ puan ortalamalarında (F=2,22, p=0,11, p>0.05) anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Öğrencilerin spor türü değişkenine FPDSSÖ puan ortalamalarında (F=11,91, p=0,00, p<0.05, p<0,01) anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için post hoc testlerinden varyansların homojen olmaması sonucu Tamhane's T2 testi yapılmıştır. Yapılan Tamhane's T2 testi sonucuna göre spor türü değişkeninin 1. grubu (bireysel) ile 2. grubu (takım) arasında ve 2. Grubu (takım) ile 3. Grubu (Spor yapmıyorum) arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Bireysel grubunda olan öğrencilerin FPDSSÖ ortalaması ($\bar{x}$ =3,11), takım grubundaki öğrencilerin ortalamasına ($\bar{x}$ =3,25) göre daha düşük olduğu ve takım grubunun ortalaması ($\bar{x}$ =3,25), spor yapmıyorum seçeneğini işaretleyen öğrencilerin ortalamasından ($\bar{x}$ =3,03) daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin spor türü değişkenine göre FPDSSÖ Takım alt boyutunun puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (F=14,00, p=0,00, p<0.05, p<0,01). Anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için post hoc testlerinden varyansların homojen olması sonucu Scheffe testi yapılmıştır. Yapılan Scheffe testi sonucuna göre öğrencilerin FPDSSÖ "bireysel" seçenler (1. grup) ile "spor yapmıyorum" seçenler (3. Grup) arasında ve öğrencilerin FPDSSÖ "takım" seçenler (2. grup) ile "spor yapmıyorum" seçenler (3. Grup) arasında anlamlı farklılık olduğu

belirlenmiştir. Spor türü olarak “bireysel” seçen ($\bar{x}=4,40$) öğrencilerin FPDSSÖ ortalamaların, spor türü olarak “spor yapmıyorum” seçen ($\bar{x}=3,96$) öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Spor türü olarak “takım” seçen ($\bar{x}=4,47$) öğrencilerin FPDSSÖ ortalamaların, spor türü olarak “spor yapmıyorum” seçen ($\bar{x}=3,96$) öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin spor türü değişkenine göre FPDSSÖ Seyirci alt boyutunun puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir ($F=2,31$, $p=0,10$, $p>0,05$). Öğrencilerin spor türü değişkenine göre FPDSSÖ Olumsuz Davranış alt boyutunun puan ortalamalarında ($F=3,22$, $p=0,04$, $p<0,05$) anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için post hoc testlerinden varyansların homojen olmaması sonucu Tamhane’s T2 testi yapılmıştır. Yapılan Tamhane’s T2 testi sonucuna göre spor türü değişkeninin 1. grubu (bireysel) ile 2. grubu (takım) arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Bireysel grubunu seçen öğrencilerin FPDSSÖ Olumsuz Davranış alt boyutunun puan ortalamasının ($\bar{x}=3,84$), takım grubunu seçen öğrencilerin puan ortalamasına ($\bar{x}=3,67$) göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin spor türü değişkenine göre FPDSSÖ Rakip alt boyutunun puan ortalamalarında ($F=1,93$, $p=0,15$, $p>0,05$) anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Çizelge 4.12. Sosyal Medya Bağımlılığı ile Fair Play Davranışı Sergileme Sıklığı arasındaki ilişkiyi gösteren Korelasyon Testi sonuçları

Değişken	F1	F2	F3	F4	Toplam	EİSMBÖ
1. Takım (F1)	1					
2. Seyirci (F2)	,316**	1				
3. Olumsuz Davranış (F3)	,168**	,118**	1			
4. Rakip (F4)	,310**	,373**	,379**	1		
5. FPDSSÖ (Toplam)	,479**	,627**	-,369**	,588**	1	
6. EİSMB Ölçeği (EİSMBÖ)	-,148**	-,124**	-,408**	-,225**	,055	1

** Korelasyon $p<0,01$ düzeyinde anlamlıdır.

Çizelge 4.12 incelendiğinde öğrencilerin EİSMBÖ puan ortalamaları ile FPDSSÖ puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir ($p=0,148$, $p>0,01$). Öğrencilerin FPDSSÖ aldıkları puan ortalamaları ile Takım (F1) alt boyutu arasında pozitif yönde ve orta düzeyde ($r=0,479$) anlamlı ($p<0,01$) bir ilişki vardır. Öğrencilerin FPDSSÖ aldıkları puan ortalamaları ile Seyirci (F2) alt boyutu arasında pozitif yönde ve orta düzeyde ($r=0,627$) anlamlı ($p<0,01$) bir ilişki vardır. Öğrencilerin FPDSSÖ aldıkları puan ortalamaları ile Olumsuz Davranış (F3) alt boyutu arasında negatif yönde ve orta düzeyde ($r=-0,369$) anlamlı ($p<0,01$) bir ilişki vardır. Öğrencilerin FPDSSÖ aldıkları puan ortalamaları ile Rakip (F4) alt boyutu arasında pozitif yönde ve orta düzeyde

($r=0,588$) anlamlı ($p<0,01$) bir ilişki vardır. Öğrencilerin EİSMBÖ aldıkları puan ortalamaları ile Takım (F1) alt boyutu arasında negatif yönde ve zayıf ($r=-0,148$) anlamlı ($p<0,01$) bir ilişki vardır. Öğrencilerin EİSMBÖ aldıkları puan ortalamaları ile Seyirci (F2) alt boyutu arasında negatif yönde ve zayıf ($r=-0,124$) anlamlı ($p<0,01$) bir ilişki vardır. Öğrencilerin EİSMBÖ aldıkları puan ortalamaları ile Olumsuz Davranış (F3) alt boyutu arasında negatif yönde ve orta düzeyde ($r=-0,408$) anlamlı ($p<0,01$) bir ilişki vardır. Öğrencilerin EİSMBÖ aldıkları puan ortalamaları ile Rakip (F4) alt boyutu arasında negatif yönde ve zayıf ($r=-0,225$) anlamlı ($p<0,01$) bir ilişki vardır.

Çizelge 4.12 incelendiğinde pozitif yönde en yüksek ilişki ($r=0,627$) Seyirci alt boyutu ile FPDSSÖ puan ortalamaları arasındadır. Negatif yönde en yüksek ilişki ($r=-0,408$) ise Olumsuz Davranış alt boyutu ile EİSMBÖ puan ortalamaları arasındadır. Pozitif yönde en düşük ilişki ($r=0,118$) FPDSSÖ olumsuz davranış alt boyutu puan ortalamaları ile FPDSSÖ seyirci alt boyutu puan ortalamaları arasındadır. Negatif yönde en düşük ilişki ($r=-0,124$) EİSMBÖ puan ortalamaları ile Seyirci alt boyutu arasındadır.

Çizelge 4.13. Sosyal Medya Bağımlılığının, Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı üzerindeki etkisine ilişkin Doğrusal Regresyon Analiz sonuçları

Değişken	B	s.s.	t	p
Sabit	1,910	0,191	10,023	,000
FPDSSÖ	0,086	0,059	1,449	,148
R= 0,055 ^a	R ² =0,003			
F(1,684)=2,099	p= 0,148 ^b	Durbin-Watson=1,780		

** (p<0,01) * (p<0,05)

Çizelge 4.13 incelendiğinde Durbin Watson değerimiz 1,5'tan büyük, 2 ye yakın olduğundan bağımlı değişken (Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı) ve bağımsız değişken (Sosyal Medya Bağımlılığı) arasında oto korelasyon olmadığı, bağımlı değişken ve bağımsız değişken arasındaki ilişkinin yalancı ilişki olmadığı belirlenmiştir. Durbin Watson değerinin 2'ye yakın olması verilerimize Regresyon analizini yapabileceğimizi işaret eder. Genellikle 1,5-2,5 civarında bir Durbin-Watson testi değeri otokorelasyon olmadığını göstermektedir (Kalaycı, 2005).

Sosyal Medya Bağımlılığı ile Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür ($F(1,684)=2,099$ $p>0,05$ $p=0,148$).

Regresyon analizi sonuçlarına göre fair play davranışı sergileme sıklığına eğilimin yordanmasına ilişkin regresyon eşitliği aşağıda verilmiştir:

Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı = $1,910 + 0,086 * \text{Sosyal Medya Bağımlılığı}$.

Bu eşitliğe göre Sosyal Medya Bağımlılığı bir birim arttırıldığında Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığına olan eğilim 0,086'lık kuvvetle olumlu yönde etkilediği ancak bu etkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$, $p=0,148$).

4.2. Tartışma

Bu kısımda araştırmada elde edilen bulgulara yönelik tartışmaya yer verilmiştir.

Çalışmamızda ortaya çıkan sonuçlara göre ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeyleri toplam puanlarına bakıldığında düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Erdemir (2022) aynı ölçeği kullandığı tez çalışmasında ortaokul öğrencilerin genelinin sosyal medya bağımlısı olmadığını ifade etmiştir. Kurt (2024) aynı ölçeği kullandığı araştırmasında Konya ilindeki spor lisesi öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kartal-Yaylı (2023), Tutgun-Ünal (2019), Balcı ve Baloğlu (2018) çalışmalarında üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıklarının “az bağımlı” düzeyde olduğunu belirtmiştir. Polat (2021) tez çalışmasında bu araştırmanın sonucundan farklı olarak üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıklarının orta düzeyde olduğunu ve Baykal (2022) tez çalışmasında, üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıklarının yüksek düzeyde olduğunu ifade etmiştir. Mevcut çalışmanın sonucuna göre ortaokul çağındaki öğrencilerin sosyal medya bağımlılığının düşük olmasının sebepleri, sosyal medya kullanımının ebeveynleri tarafından kontrol edilmesi, internet ile cihaz erişimlerinin kısıtlı olması, ders çalışma ve ödev yapma gibi akademik sorumluluklarının bulunması olduğu düşünülmektedir. Literatüre bakıldığında, farklı sonuçların ortaya çıkmasının nedenlerinin, örneklem grubunun özellikleri, öğrencilerin eğitim düzeyleri ve yaşlarının farklılıklarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmamızda ortaya çıkan sonuçlara göre ortaokul öğrencilerinin fair play davranışları sergileme sıklığı düzeyleri toplam puanlarına bakıldığında orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ortaokul öğrencilerinin fair play davranışları sergileme sıklığı ölçeği alt boyutlarından seyirci alt boyutunun toplam puanına bakıldığında orta düzeyde olduğu ve ortaokul öğrencilerinin fair play davranışları sergileme sıklığı ölçeği alt boyutlarından takım, olumsuz davranış ve rakip alt boyutlarının toplam puanlarına bakıldığında yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Çiçek (2023) ortaokul öğrencileriyle yaptığı tez çalışmasında sportmenlik davranışı açısından öğrencilerin pozitif davranış sergilemelerinin ortalaması negatif davranışlardan kaçınma boyutundan

daha yüksek olarak tespit edildiğini ifade etmiştir. Sadi (2024) ortaokul ve lisede okuyan sporcularla yaptığı tez çalışmasında çalışmaya katılan sporcuların Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği genel puan ortalamasıyla “katılıyorum” düzeyinde belirlendiği yönünde bulgular elde etmiştir. Erbil (2022) tez çalışmasında, çalışmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğine ortalama düzeyinde görüş belirttiklerini ve Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeğinin rakibe saygı alt boyutu maddelerine “oldukça” düzeyinde katılım gösterdiklerini belirtmiştir. Sonuç olarak; öğrencilerin sportif faaliyetlerde fair play davranışları sergiledikleri belirlenmiştir. Ortaokul öğrencileri, henüz ergenliğin başlarında olup sosyal ve duygusal gelişimlerini sürdürmekte ve bu süreçte fair play ve spor ahlakı gibi temel etik değerleri öğrenme ve benimseme aşamasında olduklarından; fair play davranışlarının orta düzeyde olmasının, ileriye dönük olumlu bir işaret olarak değerlendirilebileceği düşünülmektedir. Öğrencilerin sporla ilgilenmeye ve fair play hakkında bilinçlendirilmeye devam etmeleri, bu davranışların daha da gelişmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda ortaya çıkan sonuçlarda cinsiyet değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin sosyal medya bağımlılık düzeyleri, kadın öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde Batıgündurak ve Kılıç (2011), Akyıldız ve Argan (2012) üniversite öğrencileriyle ve Yukay-Yüksel vd. (2020) genç yetişkinlerle yaptıkları çalışmalarında erkeklerin kadınlara göre daha yüksek sosyal medya bağımlılığına sahip olduğunu belirtmişlerdir. Kır ve Sulak (2014) üniversite öğrencileri ile yaptıkları araştırmalarında erkek öğrencilerin internet bağımlılığı ortalamalarının kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Örneklem gruplarının farklı olmasına karşın, mevcut çalışmanın sonuçlarının bu çalışmalarla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Erkeklerin sosyal medya bağımlılığının daha yüksek olmasının nedenleri arasında, internet üzerinden oynanan oyunlara olan ilgi, güncel haberler, videolar ve diğer eğlence içeriklerine erişim sağlama isteği ve bu konularda bilgi sahibi olma arzusunun yer alabileceği düşünülmektedir. Literatüre baktığımızda yapılan çalışmalarda farklı sonuçlar da görülmektedir. Erdemir (2022) ortaokul öğrencilerine aynı ölçeği kullandığı tez çalışmasında kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulamamıştır. Özbek ve Akyüz (2022), Başbayram (2021), Doğrusever (2021), Balcı ve Baloğlu (2018), Aktan (2018), Deniz ve Gürültü (2018) araştırmalarında cinsiyet değişkenine göre farklılaşma tespit edilmediğini belirtmişlerdir. İliş (2018), araştırmasında kadın öğrencilerin, erkek öğrencilere göre daha

fazla sosyal medya bağımlısı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Cinsiyet değişkeni açısından sosyal medya bağımlılığı ile ilgili alan yazındaki araştırmalarda farklı sonuçlara ulaşılması nedenlerinin, yaş, katılımcı sayısı ve kişilik özellikleri gibi örneklem özelliklerinin etkili olabileceği ve bu faktörlerin araştırma bulgularının çeşitlilik göstermesine yol açabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamızda ortaya çıkan sonuçlarda cinsiyet değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin fair play davranışları sergileme sıklığı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Erkek öğrencilerin fair play davranışlarını sergileme sıklığı düzeyleri, kadın öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Duygu (2022), savunma sporu yapan bireylerin sportmenlik davranışları ile empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi konusunu ele aldığı çalışmasında, erkek katılımcılara ait ortalamaların, kadın katılımcıların ortalamalarına göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Karafil ve diğerlerinin (2017) ortaokul öğrencileriyle yaptıkları araştırmalarında erkek öğrencilerin sportmenlik davranışları sergileme toplam puanları kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Efe ve Yıldırım (2012) ilköğretim öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında öğrencilerin fair play anlayışları karşılaşma öncesinde cinsiyetlerine göre erkek öğrenciler lehine anlamlı farklılık gösterirken karşılaşmanın diğer bölümlerinde cinsiyete göre anlamlı farklılığa rastlanılmadığını belirtmişlerdir. Hacıcaferoğlu ve arkadaşlarının (2015) erkek öğrencilerin sportmenlik davranış sergilemede kadın öğrencilerden daha başarılı olduklarını ifade etmişlerdir. Güllü ve Şahin (2018) milli güreşçilerin sportmenlik yönelim düzeylerini inceledikleri çalışmalarında, erkek milli güreşçilerin kadın milli güreşçilere göre rakibe saygı yönelimlerinin daha fazla olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmalar araştırmamızı destekler niteliktedir. Gök ve Sarıkol (2023) spor lisesi öğrencileri ile yaptıkları araştırmalarında erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek fair play algısına sahip olduklarını ve rakiplerine karşı haksız kazanmada daha etik davrandıklarını tespit etmişlerdir. Araştırmamızı destekleyen çalışmaların yanı sıra farklı sonuçlara ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır. Kozan (2023) aynı ölçeği kullanarak yaptığı çalışmasında anlamlı farklılık olduğunu ve kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek puan ortalamasına sahip olduklarını belirtmiştir. Mevcut çalışmanın sonucuna göre erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek fair play davranışı sergilemesinin sebepleri olarak; erkek öğrenciler, kadın öğrencilere kıyasla daha fazla takım sporlarına katıldığı ve bu sporların da fair play davranışlarını teşvik ettiği düşünülmektedir. Bununla beraber toplumsal beklentiler ve spor yapma kültürünün

erkekler arasında daha yaygın olması da bu durumu açıklayabileceği düşünülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin fair play davranışları sergileme sıklığı ölçeği olumsuz davranış alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Olumsuz davranış alt boyutunda kadın öğrencilerin fair play davranışı sergileme sıklığı düzeyleri, erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Güngör (2022), Nas (2019), Tekeli (2017) araştırmalarında fair play anlayışlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırdıklarında kadınlar lehine anlamlı farklılık tespit etmişlerdir. Kadınların, sosyal etkileşimlerde daha duyarlı olabileceği ve empatik yaklaşımlarıyla fair play davranışlarını daha güçlü bir şekilde sergileyebileceği düşünülmektedir. Cinsiyet değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin fair play davranışlarını sergileme sıklığı ölçeği takım, seyirci ve rakip alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bozdemir (2017) ortaokul ve lise öğrencileriyle yaptığı araştırmasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmediğini belirtmiştir. Bu durumun hem kadın hem de erkek öğrencilerin benzer eğitimlerden geçmiş olmaları, spor ahlakı ve fair play konularında benzer beklentilere sahip olmaları ve kişisel değerler ile tutumlarının birbirine yakın olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda ortaya çıkan sonuçlarda sınıf düzeyi değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Akbulut (2022), Uysal (2020), Göksu (2019), Deniz ve Gürültü (2018) lise öğrencileri üzerine yaptığı araştırmalarda sınıf düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığını ifade etmişlerdir. Bu yönleriyle araştırmamızla paralellik göstermektedirler. Mevcut araştırmanın sonucuna göre sınıf düzeyi değişkenine göre sosyal medya bağımlılığı düzeylerinde anlamlı farklılık çıkmamasının sebeplerinin öğrencilerin sınıf düzeylerinin birbirine yakın olması, ortaokul öğrencilerinin ilgi alanları ve hobilerinin benzerlik göstermesiyle açıklanabileceği; ayrıca sosyal medya kullanım alışkanlıklarının da bu nedenlere paralel olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamızda ortaya çıkan sonuçlarda sınıf düzeyi değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin fair play davranışları sergileme sıklığı toplam puanında ve seyirci alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. 8. sınıf öğrencilerinin fair play davranışları sergileme sıklığı düzeyleri 5. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu ve sınıf düzeyi arttıkça fair play davranışı sergileme sıklıklarının da arttığı belirlenmiştir. Hacıcaferoğlu ve arkadaşlarının (2015) ortaokul öğrencileri ile yaptıkları araştırmalarında 8. sınıf öğrencilerinin sportmenlik davranışları diğer sınıflara göre daha

yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Sınıf değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin fair play davranışlarını sergileme sıklığı ölçeği takım, olumsuz davranış ve rakip alt boyutlarında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır. Literatür incelendiğinde, Nas (2019) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada sınıf düzeyi ile sportmenlik arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmiştir. Alan yazındaki farklı sonuçlar incelendiğinde; Kozan (2023) ilköğretim öğrencilerinin, Erbil (2022) ortaöğretim öğrencilerinin, Yiğit (2021) spor lisesi öğrencilerinin ve Güngör (2022) amatör sporcuların, araştırmalarında katılımcıların sınıf ya da eğitim düzeyleri arttıkça fair play davranışı sergileme sıklıklarının azaldığını belirtmişlerdir. Mevcut çalışmadan edinilen bulgular doğrultusunda, öğrencilerin yaş ve deneyim kazandıkça etik değerleri ve spor ahlakını daha iyi kavrayacakları ve üst sınıf öğrencilerinin, spor ve sosyal etkileşimler konusunda daha fazla deneyime sahip olabileceklerinden fair play davranışlarını daha güçlü bir şekilde benimseyebilecekleri düşünülmektedir. Ayrıca, üst sınıflarda verilen eğitimlerin ve bilinçlendirme çalışmalarının daha kapsamlı olması, öğrencilerin fair play kavramını daha iyi içselleştirmelerini sağlayabileceği düşünülmektedir. Sosyal olarak olgunlaşma süreci de öğrencilerin adil oyun ve saygı gibi değerleri daha fazla benimsemelerine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Çalışmamızda ortaya çıkan sonuçlarda yaş değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Erdemir (2022) ortaokul öğrencilerine aynı ölçeği kullandığı tez çalışmada yaş değişkenine göre anlamlı farklılık bulamamıştır. Akbulut (2022) lise öğrencileri üzerine yaptığı araştırmada yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığını ifade etmiştir. Alan yazın çalışmaları incelendiğinde, araştırma sonuçlarını destekler nitelikte birçok benzer sonuca ulaşılmıştır (Başbayram, 2021, Cavga, 2019, Argın, 2013, Tutgun-Ünal, 2015, Akbulut, 2018, Ökte, 2014, Alkış, 2020). Farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin sosyal medya kullanım alışkanlıklarının benzerlik göstermesi, bu sonucun ana nedeni olabileceği düşünülmektedir. Günümüzde, sosyal medya platformları her yaş grubundan kullanıcılar için çekici ve erişilebilir hale gelmesi, bu durumun gençler arasında ortak ilgi alanları ve sosyal medya kullanım amaçlarının benzer olmasına yol açabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin çevresel faktörler, akran etkisi ve dijital dünyaya olan genel ilgileri, yaş farkı gözetmeksizin benzer sosyal medya bağımlılığı düzeylerine sahip olmalarına neden olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamızda ortaya çıkan sonuçlarda yaş değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin fair play davranışları sergileme sıklığı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. 13 yaşındaki öğrencilerin fair play davranışları sergileme sıklığı düzeyleri, 11 yaşındaki öğrencilerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yaş değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin fair play davranışları sergileme sıklığı ölçeği takım ve seyirci alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Takım ve seyirci alt boyutlarında 13 yaşındaki öğrencilerin fair play davranışı sergileme sıklığı düzeyleri, 11 yaşındaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yaş değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin fair play davranışlarını sergileme sıklığı ölçeği olumsuz davranış ve rakip alt boyutlarında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır. Alan yazın incelendiğinde Stornes ve Ommundsen (2004) araştırmalarında genç sporcuların rakibe saygı alt boyutunda en düşük değerlere sahip olduklarını belirtmişlerdir. Güngör (2022) amatör sporcular ile yaptığı çalışmada yaş değişkenine göre anlamlı farklılık tespit etmiş ve yaş arttıkça sporcuların olgunlaştığını, daha sportmence davranışlar sergilediklerini belirtmiştir. Elik (2017) 'in Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde amatör futbolcular üzerine yaptığı araştırmada, futbolcuların fair play eğilimlerinin yaş değişkenine göre rakibe saygı ve kural ve yönetime saygı alt boyutlarında anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Mevcut çalışmadan edinilen bulgulara göre; öğrencilerin yaşları arttıkça fair play davranışı sergileme sıklıklarının arttığı belirlenmiştir. Bu bilgiler ışığında; öğrencilerin yaşları arttıkça fair play davranışı sergileme sıklıklarının arttığı, çeşitli faktörlerle açıklanabileceği düşünülmektedir. İlk olarak, yaş ilerledikçe öğrencilerin etik değerler ve sosyal normlar konusunda daha bilinçli olabilecekleri ve bu bilinç sayesinde adil oyun, spor ahlakı gibi kavramların daha iyi anlaşılmasını sağlayabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, öğrencilerin spor ve sosyal etkileşimler konusunda daha fazla deneyim kazanmaları, fair play davranışlarını benimsemelerini kolaylaştırabileceği düşünülmektedir. Tüm bu faktörler bir araya geldiğinde, öğrencilerin yaşları ilerledikçe fair play davranışlarını daha sık sergilemeleri beklenmektedir.

Çalışmamızda ortaya çıkan sonuçlarda anne eğitim düzeyi değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Kurt (2024), Karabulut ve Atasoy (2024), Arpacı (2020), Argın (2013), Akbulut ve Yılmazel (2012) öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının annelerinin eğitim düzeyi değişkenine göre analiz edildiğinde anlamlı farklılığın bulunmadığını belirtmişlerdir. Bu araştırmalar çalışmamızın bulguları ile

benzerlik göstermektedir. Bireylerin sosyal medya bağımlılığı, kişisel ilgi ve kullanım alışkanlıklarına bağlı olduğundan ve günümüzde sosyal medya platformlarına erişim oldukça yaygın olduğundan, farklı eğitim düzeyine sahip ailelerden gelen öğrencilerin benzer kullanım alışkanlıklarına sahip olabileceği düşünülmektedir. Eğitim kurumları ve toplumsal farkındalık programlarının, tüm öğrencilerin sosyal medya kullanımı konusunda benzer düzeyde bilgi sahibi olmalarını sağlayabileceği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra eğitim düzeyi fark etmeksizin her annenin çocuğuna aynı özenle yaklaşmasının, onları benzer şekilde desteklemesinin de önemli bir faktör olduğu ve bu faktörlerin, anne eğitim düzeyinin sosyal medya bağımlılığı üzerinde belirleyici bir rol oynamamasına neden olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamızda ortaya çıkan sonuçlarda anne eğitim düzeyi değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin fair play davranışlarını sergileme sıklığı düzeyi ortalamalarında, takım ve seyirci alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Şen (2024) ortaöğretim öğrencileriyle yaptığı araştırmasında öğrencilerin anne eğitim düzeyi değişkenine göre fair play davranışları sergileme sıklıklarında ve alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmediğini belirtmiştir. Bu bilgiler ışığında; anne eğitim düzeyi ve öğrencilerin fair play davranışları arasında bir farklılık gözlenmemesi, annelerin eğitim durumundan bağımsız olarak çocuklarını adil, hoşgörülü ve dürüst bireyler olarak yetiştirme çabasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bu durumun, annelerin çocuklarına etik ve ahlaki değerler aşılacak için gösterdiği çabanın bir göstergesi olabileceği ve aile içindeki eğitim sürecinin annelerin eğitim düzeyinden bağımsız olarak benzer değerlere vurgu yapabileceği düşünülmektedir. Anne eğitim düzeyi değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin fair play davranışlarını sergileme sıklığı ölçeği olumsuz davranış ve rakip alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Olumsuz davranış ve rakip alt boyutlarında anne eğitim düzeyi üniversite ve üstü olan öğrencilerin fair play davranışı sergileme sıklığı düzeyleri, anne eğitim düzeyi ortaokul olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre anne eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin fair play davranışı sergileme sıklıklarının arttığı belirlenmiştir. Yıldırım ve Göral (2019) gençlere yaptıkları çalışmalarında Beden Eğitim Fair Play Ölçeği arkadaşça saygı alt boyutunda annesi yüksek lisans mezunu olan bireylerin puanları ilkokul ve ortaokul mezunu olanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Sonuç olarak yüksek eğitim düzeyine sahip annelerin, çocuklarına adil oyun ve etik değerler konusunda daha fazla rehberlik edebileceği ve bu konularda model olabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda annelerin, çocuklarını fair play ve

spor ahlakı gibi konularda daha bilinçli ve duyarlı hale getirebileceği; çocuklarının eğitimine, sosyal gelişimine daha fazla zaman ve kaynak ayırabileceği ve bunun sonucunda da çocukların fair play davranışlarını daha iyi içselleştirmelerine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda ortaya çıkan sonuçlarda baba eğitim düzeyi değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Alan yazın çalışmaları araştırma bulgularını destekler niteliktedir (Durdu, 2019; Arpacı, 2020; Akbulut 2022; Karabulut ve Atasoy, 2024). Argın (2013) ortaokul ve lise öğrencileri ile yaptığı çalışmasında, öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının babalarının eğitim düzeyi değişkenine göre analiz edildiğinde anlamlı farklılığın bulunmadığını belirtmiştir. Gürültü (2016) lise öğrencilerine yaptığı çalışmasında öğrencilerin baba eğitim düzeyleri ile sosyal medya bağımlılıkları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını ifade etmiştir. Ancak kullanmış olduğu Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği meşguliyet alt boyutunda baba öğrenim durumu yükseköğrenim olanlar ile ortaokul olanlar arasında ortaokul olanlar lehine farklılaştığını belirtmiştir. Babaların eğitim düzeyine bakılmaksızın çocuklarının dijital dünya ile etkileşimlerini yönetme konusunda benzer yaklaşımlar sergilemelerinin bu durumu açıklayabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, babaların çocuklarına dijital medya kullanımı konusunda sağladıkları rehberlik ve sınırlamalar, eğitim düzeylerinden bağımsız olarak benzerlik gösterebileceği düşünülmektedir.

Araştırmamızda ortaya çıkan sonuçlarda baba eğitim düzeyi değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin fair play davranışlarını sergileme sıklığı düzeyi puan ortalamalarında ve takım, seyirci, olumsuz davranış alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Eğitim kurumları ve toplumsal normlar, tüm öğrencileri adil oyun, saygı ve hoşgörü gibi fair play davranışlarını benimsemeye teşvik etmektedir. Babaların eğitim düzeyi ne olursa olsun, çocuklarına adil ve saygılı davranma konusunda benzer rehberlik ve destek sunmaları da bu davranışların gelişiminde önemli bir rol oynayabileceği düşünülmektedir. Şen (2024), Gök ve Sarıkol (2023) araştırmalarında öğrencilerin baba eğitim düzeyi değişkenine göre fair play davranışlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmediğini belirtmişlerdir. Esentürk ve arkadaşlarının (2015) araştırmalarında, ölçek toplamında baba eğitim durumuna göre lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmen davranışlarına ait anlamlı bir farklılık bulamadıklarını belirtmişlerdir. Baba eğitim düzeyi değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin fair play davranışlarını sergileme sıklığı ölçeği rakip alt boyutunda

istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Rakip alt boyutunda baba eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin fair play davranışı sergileme sıklığı düzeyleri, baba eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilere göre ve baba eğitim düzeyi üniversite ve üstü olan öğrencilerin fair play davranışı sergileme sıklığı düzeyleri, baba eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde, Hacıcaferoğlu ve arkadaşlarının (2015) ortaokul öğrencileriyle yaptıkları araştırmalarında sportmenlik davranışlarının ailelerin eğitim durumlarına göre benzer olduğunu ve aritmetik puan anlamında lisansüstü düzeyde eğitim alan babanın çocuklarını sportmenlik davranışları hakkında daha çok bilinçli davranmaya yönlendirdiklerini belirtmiştir. Yıldırım ve Göral (2019) gençlerle yaptıkları çalışmalarında Beden Eğitimi Fair Play Ölçeği arkadaşça saygı alt boyutunda babası yüksek lisans mezunu olan bireylerin puanları ilkokul, ortaokul ve lise mezunu olanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Gök ve Sarıkol (2023) spor lisesi öğrencileriyle yaptıkları araştırmalarında baba eğitim durumu yükseldikçe fair play davranışları haksız kazanma alt boyutu puan ortalamalarının yükseldiğini, öğrencilerin etik davranmaya daha meyilli olduklarını belirtmişlerdir. Eğitim düzeyi lise ya da üniversite olan babaların, çocuklarına etik ve ahlaki değerleri daha etkili bir şekilde aktarabileceği ve spor ahlakı konusunda daha iyi rehberlik edebileceği düşünülmektedir. Ayrıca diğerlerine göre yüksek eğitim düzeyine sahip babaların, çocuklarının eğitimine ve sosyal gelişimine daha fazla zaman ve kaynak ayırarak, fair play anlayışını geliştirmelerine ve benimsemelerine yardımcı olabilecekleri düşünülmektedir.

Çalışmamızda ortaya çıkan sonuçlarda hangi spor türünü yapıyorsunuz değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Alan yazın incelendiğinde Kurt (2024) spor lisesi öğrencileri üzerine yaptığı araştırmasında bulgularımızla paralel sonuçlara ulaşmıştır. Canıklitemel ve Ağralı-Ermiş (2024) lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada spor türü değişkeni ile sosyal medya bağımlılıkları arasında anlamlı bir fark bulamamıştır. Can, Hazar ve Kurt (2021) lise öğrencilerine yaptığı çalışmada ve Alemdağ (2022) çalışmada üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımı ile fiziksel aktiviteye katılım durumunu incelediğinde, fiziksel aktiviteye katılan öğrencilerin katılmayanlara göre daha az sosyal medya kullandıklarını tespit etmiştir. Ceylan ve Güler (2022) üniversite öğrencilerine yaptıkları çalışmalarında katılımcıların spor yapma durumlarına göre sosyal medya bağımlılıkları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmediğini belirtmişlerdir. Karagün ve Tapşın (2024) araştırmasında spor branşı ile

sosyal medya bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmediğini ifade etmiştir. Sosyal medya bağımlılığı, öğrencilerin hangi spor türüyle uğraştığından çok, bireylerin kişisel ilgi ve alışkanlıklarıyla ilişkili olduğu; sosyal medyanın kolay erişilebilir olması, sosyal çevre ve akran etkisi gibi faktörlerin, sosyal medya kullanım alışkanlıklarını spor yapma durumundan bağımsız olarak şekillendirebileceği düşünülmektedir. Bu konuda verilen eğitimlerin de spor yapma durumundan bağımsız olarak sosyal medya bağımlılığı üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamızda ortaya çıkan sonuçlarda hangi spor türünü yapıyorsunuz değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin fair play davranışlarını sergileme sıklığı düzeyleri toplam puanlarında ve takım alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Takım sporu yapan öğrencilerin fair play davranışlarını sergileme sıklığı bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Takım alt boyutunda hangi spor türünü yapıyorsunuz değişkenine göre takım ya da bireysel sporlar yapan öğrencilerin fair play davranışı sergileme sıklığı düzeyleri, spor yapmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde benzer sonuçlara ulaşan çalışmalar mevcuttur. Karafil ve diğerlerinin (2017) ortaokul öğrencileriyle yaptıkları araştırmalarında takım sporları yapan öğrencilerin sportmenlik davranışları, bireysel spor yapan ve spor yapmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Bunun nedeni ise takım olarak yapılan spor faaliyetlerinde yardımlaşma ve iletişim, bireysel sporlara göre daha yüksek olduğundan sportmenlik davranışlarını doğrudan etkileyeceği olarak vurgulanmıştır. Boz (2023) üniversite öğrencilerine yapmış olduğu çalışmada takım sporları yapan öğrencilerin toplumsal normlara uyum ve centilmenlik yönelim düzeylerinin bireysel spor yapan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Başaran ve arkadaşlarının (2017) yaptıkları çalışmada, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin spor yapan öğrencilerin yapmayan öğrencilere göre, spordaki sorumluluklara bağlılık ile yönetime ve kurallara saygı alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuşlardır. Lee ve diğerlerinin (2007) araştırmalarında takım sporu ile uğraşan sporcuların sportmenlik davranışı sergileme eğiliminin, bireysel sporlarla uğraşan sporculardan daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Gök ve Sarıkol (2023) spor lisesi öğrencileri ile yaptıkları araştırmalarında spor yapanların takım arkadaşlarına saygı alt boyutunda yapmayanlara göre daha yüksek ortalamalarının olduğunu tespit etmişlerdir. Bu durumun nedenlerinin; takım sporlarının iş birliği ve birlikte çalışma becerilerini artırması, diğer takım arkadaşlarıyla güçlü sosyal bağlar kurmayı sağlaması, takım

arkadaşlarına karşı sorumluluk hissi yaratması, antrenörler tarafından sürekli eğitim almayı gerektirmesi, toplumun çoğunlukla takım sporlarını izlemesi olabileceği düşünülmektedir. Hangi spor türünü yapıyorsunuz değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin fair play davranışlarını sergileme sıklığı ölçeği olumsuz davranış alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Olumsuz davranış alt boyutunda hangi spor türünü yapıyorsunuz değişkenine göre bireysel spor yapan öğrencilerin fair play davranışı sergileme sıklığı düzeyleri, takım sporu yapan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Duman (2023) ortaöğretim öğrencileriyle yaptığı araştırmasında katılımcıların fair play yönelimi puan sıra ortalamalarının kurallara ve yönetime saygı alt boyutunda bireysel sporların takım sporlarına göre anlamlı farklılaştığını tespit etmiştir. Bireysel sporlarla uğraşan sporcuların, başarı elde etmek için öz disiplin geliştirmeleri, performanslarının sorumluluğunu doğrudan üstlenmeleri, rakiplerine karşı adil ve dürüst davranışları gerektiğinin bilincinde oldukları düşünülmektedir. Ayrıca, doğrudan rekabet ortamında bulunmalarının, fair play anlayışını benimseyerek daha adil ve saygılı bir şekilde mücadele etmelerine olanak sağlayabileceği düşünülmektedir. Hangi spor türünü yapıyorsunuz değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin fair play davranışları sergileme sıklığı ölçeği seyirci ve rakip alt boyutlarında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır. Varlık'ın (2021) lisanslı olarak spor yapan ortaöğretim öğrencileriyle yaptığı çalışmada Sportmenlik Yönelimi Düzeyleri Ölçeğinin hiçbir alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmediğini belirtmiştir. Spor türü fark etmeksizin fair play değerleri her katılımcıya aşılanmaktadır. Spor türünden bağımsız olarak, spor yapan bireyler, etik davranışlar ve fair play kurallarına uymayı öğrenirler. Spor yapmayan öğrencilerin fair play davranışlarını, okul ve günlük yaşamda karşılaştıkları sosyal etkileşimlerden öğrenebileceği düşünülmektedir. Okullarda verilen değerler eğitimi ve sosyal sorumluluk projelerinin de spor yapmayan öğrencilerin fair play ilkelerini benimsemelerine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir spor dalında lisansınız var mı değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Karagün ve Tapşın (2024) araştırmalarında sporcu lisansınız var mı değişkeni ile sosyal medya bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmediğini ifade etmişlerdir. Bu durumun sebepleri arasında, bireylerin sosyal medyayı kullanma nedenlerinin kişisel ilgi alanları, akran etkisi, sosyal medyaya erişimin oldukça kolaylaşması ve içeriklerin çeşitliliğinin yer alabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamızda ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir spor dalında lisansınız var mı değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin fair play davranışları sergileme sıklığı düzeylerinde, takım ve seyirci alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Herhangi bir spor dalında lisanslı olan öğrencilerin fair play davranışlarını sergileme sıklığı toplam puanları, takım ve seyirci alt boyut puanları lisanslı olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Karafil ve arkadaşlarının (2017) ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarını konu alan araştırmalarında lisanslı spor yapma değişkeni incelendiğinde, lisanslı öğrencilerin sportmenlik davranışlarının lisanslı spor yapmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Gül ve Bingöl (2022) spor lisesi öğrencileri ile yaptığı araştırmada lisanslı olan öğrencilerin, lisanslı olmayan öğrencilere göre daha sportmen olduklarını belirtmiştir. Lisanslı öğrencilerin yarışmalara ve müsabakalara katılmaları, düzenli antrenman yapmaları, antrenörlerle iş birliği içinde çalışmaları, yüksek sorumluluk bilinci taşımaları ve belirlenen kurallara uymaları, bu öğrencilerin fair play davranışlarını daha fazla sergilemelerine sebep olabileceği düşünülmektedir. Herhangi bir spor dalında lisansınız var mı değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin fair play davranışlarını sergileme sıklığı ölçeği olumsuz davranış ve rakip alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Certel ve arkadaşlarının (2020) ortaokul öğrencileri ile yaptığı araştırmada öğrencilerin lisanslı olup olmama durumuna göre sportmenlik düzeylerinde anlamlı farklılık olmadığını belirtmişlerdir. Bu bilgiler doğrultusunda lisanslı veya lisanssız öğrenciler arasında fair play davranışları açısından anlamlı bir farklılığın olmamasının sebeplerinin; tüm öğrencilerin kişisel olarak fair play anlayışını benimsemeleri, okullarda verilen fair play ve spor ahlakı eğitimleri, bu davranışları akranları aracılığıyla öğrenip uygulamaları ve spor ruhunu içselleştirmeleri olabileceği düşünülmektedir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre sosyal medya bağımlılığı arttığında, fair play davranışı sergileme sıklığına olan eğilimi olumlu yönde etkilediği ancak bu etkinin anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak sosyal medya bağımlılığının artışının, fair play davranışlarının gelişimi üzerinde etkisinin sınırlı kaldığı belirlenmiştir.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu çalışmanın sonucunda; ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı toplam puanları incelendiğinde düşük düzeyde, fair play davranışları sergileme sıklığı toplam puanları incelendiğinde ise orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkek öğrencilerin sosyal medya bağımlılığı kadın öğrencilere göre daha yüksek seviyede olduğu görülmüştür. Ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı üzerinde sınıf düzeyi, yaş, anne-baba eğitim düzeyleri, hangi spor türünü yaptıkları ve lisanslı sporcu olup olmama durumlarının etkili olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç, sosyal medya kullanım alışkanlıklarının bu değişkenlerden bağımsız olarak benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Sınıf düzeyi ve yaş arttıkça ortaokul öğrencilerinin fair play davranışlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin anne-baba eğitim düzeylerinin fair play davranışı düzeyleri toplam puanını incelendiğinde etkisinin olmadığı neticesine varılmıştır. Ancak anne eğitim düzeyi üniversite ve üstü olan öğrencilerin fair play davranışı sergileme sıklığı rakip ve olumsuz davranış alt boyutlarına ait davranışlarında, anne eğitim düzeyi ortaokul olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Baba eğitim düzeyi lise ya da üniversite ve üstü olan öğrencilerin fair play davranışı sergileme sıklığı rakip alt boyutuna ait davranışlarında, baba eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Takım sporu yapan öğrencilerin, bireysel spor ile uğraşan ya da spor yapmayan öğrencilere göre daha yüksek seviyede fair play davranışı sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bireysel sporlarla uğraşan ve takım sporu yapan öğrencilerin fair play davranışı sergileme sıklığı takım alt boyutuna ait davranışlarında, spor yapmayan öğrencilere göre daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bireysel sporlarla uğraşan öğrencilerin, fair play davranışı sergileme sıklığı olumsuz davranış alt boyutuna ait davranışlarında, takım sporu yapan öğrencilere göre daha yüksek olduğu neticesine varılmıştır. Lisanslı olan öğrencilerin, lisanslı olmayan öğrencilere göre daha yüksek düzeyde fair play davranışı sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal medya bağımlılığı ile fair play davranışı sergileme sıklığı arasında pozitif yönde ancak anlamlı bir ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal

medya bağımlılığı arttığında, fair play davranışı sergileme sıklığına olan eğilimi olumlu yönde etkilediği ancak bu etkinin anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

- Fair play ve sosyal medya bağımlılığı konusunda yapılacak yeni çalışmaların örnekleminin daha geniş bir çerçevede ele alınması, bu konunun aydınlatılmasına katkı sağlayacaktır.
- Beden eğitimi ve spor öğretmenleri özelinde tüm öğretmen ve idarecilerin fair play felsefesini tanımaları, benimsemeleri ve öğrencilere bu konuda örnek olmaları önem teşkil etmektedir.
- Değerler eğitimi kapsamında fair play, spor ahlakı konuları daha aktif işlenmeli ve öğrenciler bu normlara uygun davranmaya yönlendirilmelidir.
- Sosyal medya bağımlılığına karşı bilinçlendirme çalışmaları yapılmalı, seminerler düzenlenmelidir.
- Öğrencilerin sosyal medya kullanımının aileler tarafından denetlenmesi ve yönlendirilmesi konusunda ebeveynler bilgilendirilmelidir.
- Okullarda daha fazla spor etkinliği ve turnuvalar düzenlenerek, öğrencilerin fair play ve takım ruhu kavramlarını yaşayarak öğrenmeleri önerilmektedir.
- Teknolojik cihazların bilinçli kullanımına dair kamu spotlarının yaygınlaştırılması ve internetin bilinçli kullanımının teşvik edilmesi tavsiye edilmektedir.
- Dijital okuryazarlık eğitimlerinin yaygınlaştırılması için okul müfredatlarına dijital okuryazarlık dersleri eklenebilir ve öğretmenlere eğitim programları düzenlenebilir.
- Ailelerin çocuklarını bilinçli internet kullanımı konusunda yönlendirebilmeleri için bilgilendirilmesi, topluma yönelik farkındalık kampanyaları yapılması ve online eğitim modülleri oluşturulması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Acar, A. G. (2000). *Etik değerlerin kurumsallaştırılması üzerine bir araştırma*. [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aichner, T., Grünfelder, M., Maurer, O., & Jegeni, D. (2021). Twenty-five years of social media: a review of social media applications and definitions from 1994 to 2019. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 24(4), 215-222.
- Akbulut, A. B. ve Yılmazel, G. (2012). *Ergen yaş grubunda internet bağımlılığı düzeyinin belirlenmesi*. 15. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi (716). Erişim tarihi: 01.12.2024. <https://www.halksagligiokulu.org/Kitap/Detay/15ulusal-halk-sagligi-kongre-saglik-reformlari-kitabi/bcc59437-7700-4dee-9186-3e7e9ab6b6d3>
- Akbulut, S. (2018). *Erişkinlerde sosyal medya bağımlılığı, beden imajı, sosyal anksiyete ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akbulut, Z. (2022). *14-18 yaş lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Bilecik ili örneği)*. [Yüksek lisans tezi]. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bilecik.
- Akkoyunlu, Y. (1996). Beden eğitimi ve spor. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 80.
- Aksoy, H. ve Gür, A. (2018). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya reklamlarına ilişkin algılarının satın alma niyeti üzerindeki etkisi: Gaziantep Üniversitesi örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 19(1), 129-148.
- Aktan, E. (2018). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 405-421. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.379886>
- Akyıldız, M., & Arğan, M. (2012). Using online social networking: Students' purposes of facebook usage at the university of Turkey. *Journal of Technology Research*, 3, 1-11. Erişim adresi: <http://aabri.com/jtr.html>
- Alemdağ, S. (2022). Üniversite öğrencilerinin fiziksel aktiviteye katılım ve sosyal medya ilişkisi. İçinde İlkin, M. (Ed.), *Sporda güncel araştırmalar* (ss.134-143). Ankara: Gece Kitablığı.
- Alkış, L. (2020). *Ergenlerde sosyal medya bağımlılığıyla iletişim becerilerinin karşılaştırılması*. [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- Amman, M. T. (1999). Modernlik ve modernleşme ekseninde günümüz sporuna makrososyolojik bir bakış. *Spor Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 47-57.
- Andreassen, C. S., & Pallesen, S. (2014). Social network site addiction - an overview. *Current Pharmaceutical Design*, 20(25), 4053–4061. <https://doi.org/10.2174/13816128113199990616>
- Andreassen, C. S., Pallesen, S., & Griffiths, M. D. (2017). The relationship between addictive use of social media, narcissism, and self-esteem: Findings from a large national survey. *Addictive behaviors*, 64, 287–293. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2016.03.006>
- Argın, F. S. (2013). *Ortaokul ve lise öğrencilerinin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Avşar-Arık, I. (2018). *Teknoloji bağımlılığı ve sosyal kimlik oluşumu: Y nesli*. [Yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arpacı, S. (2020). *Ortaöğretim öğrencilerinin internet kullanım süreleri ve sosyal medya kullanım düzeyleri ile öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Arseven, A. (2001). *Alan araştırma yöntemi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Arslan, A., Kırık, A., Karaman, M. ve Çetinkaya, A. (2015). Lise ve üniversite öğrencilerinde dijital bağımlılık. *UHİVE*, 8(8), 34-58.
- Asur, S., & Huberman, B. A. (2010). Predicting the future with social media. *Social Computing Lab: HP Labs*. 1- 8. <https://arxiv.org/pdf/1003.5699>
- Aydın, İ. E. (2016). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanımları üzerine bir araştırma: Anadolu Üniversitesi örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 35, 373- 386.
- Aydın, T. (2021). *Erzurum Tekman ilçesindeki ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları*. [Doktora tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bursa.
- Balcı, Ş. ve Baloğlu, E. (2018). Sosyal medya bağımlılığı ile depresyon arasındaki ilişki üniversite gençliği üzerine bir saha araştırması. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, 29(29), 209–233.
- Balcı, Ş. ve Gargalık, E. (2020). “Narsisistik kişilik özellikleri ile sosyal medya kullanımı arasında bir bağlantı var mı?”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (44), 125-140.

- Başaran, Z., Erdoğan, R. B., Körmükçü, Y. ve Adalı, H. (2017). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin fair-play anlayışlarının incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 35-43.
- Başbayram, R. (2021). *Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı üzerine bir araştırma: Sakarya Üniversitesi örneği*. [Yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi, İşletme Enstitüsü, Sakarya.
- Bat, M. (2012). *Dijital platformda sosyal medyanın stratejik kurumsal iletişime etkisi*. [Doktora tezi]. İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Batıgün-Durak, A. ve Hasta, D. (2010). İnternet bağımlılığı: Yalnızlık ve kişiler arası ilişki tarzları açısından bir değerlendirme. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(3), 213-219.
- Batıgün-Durak, A. ve Kılıç, N. (2011). İnternet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, sosyal destek, psikolojik hastalıklar ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(66), 1-10.
- Baykal, S. (2022). *Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile benlik saygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Bilgin, Y. (2018). The effect of social media marketing activities on brand awareness, brand image and brand loyalty. *Business & Management Studies: An International Journal*, 6(1), 128-148. <https://doi.org/10.15295/bmij.v6i1.229>
- Bingöl, H., Polatoğlu, M. ve Deveci, Ş. (2024). Spor eğitimcileri açısından fair play önemi ve örnekleri, *International Academic Social Resources Journal*, 9(1), 9-16. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10714779>
- Borders, B. (2009). A brief history of social media. *Copy Brighter Marketing*, 2. <https://www.scribd.com/document/76840944/A-Brief-History-of-Social-Media-Oleh-Brett-Borders-Upload-by-Abdul-Murad-Abd-Hamid>
- Boyd, D. (2007). *Why youth social network sites: The role of networked publics in teenage social life*. Youth, Identity, and DigitalMedia. Edited by David Buckingham. The John D. and Catherine T. MacArthur Foundation Series on Digital Media and Learning. (pp. 119–142). doi: 10.1162/dmal.9780262524834.119
- Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2007). Social network sites: definition, history, and scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210-230.
- Boz, F. S. (2023). *Kafkas Üniversitesi Sarıkamış Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin kaygı durumlarının adil oyun (fair play) tutumlarına etkisinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kars.

- Bozdemir, O. (2017). *Basketbol oynayan farklı eğitim kademelerindeki öğrencilerin spor ortamındaki empati becerileri ile fair play davranışları arasındaki ilişki*. [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk Ş., Çakmak E. K., Akgün Ö. E., Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, B., Hazar, Z., ve Kurt, S. (2021). Spor yapan ve yapmayan lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi (Karma model araştırması). *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 15-39. <https://doi.org/10.31680/gaunjss.801906>
- Caniklitemel, N. ve Ağralı-Ermiş, S. (2024). Düzenli spor yapan ve sedanter genç bireylerde bedeni beğenme ve sosyal medya etkileşimi: Demografik faktörlerin rolü. *Research in Sport Education and Sciences*, 26(3), 108-118. <https://doi.org/10.62425/rses.1488234>
- Carlson, J. R., Zivnuska, S., Harris, R. B., & Carlson, D. S. (2016). Social media use in the workplace: A study of dual effects. *Journal of Organizational and End User Computing*, 28(1), 15-31. <https://doi.org/10.4018/JOEUC.2016010102>
- Cavga, Z. (2019). *Lise öğrencilerinde aile yaşam doyumu ile psikolojik dayanıklılık ve sosyal medya kullanım bozukluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Cecchini, J., Montero, J., Alonso, A., Izquierdo, M., & Contreras, O. (2007). Effects of personal and social responsibility on fair play in sports and self-control in school-aged youths. *European Journal Of Sport Science*, 7(4), 203-211.
- Cengizhan, C. (2003). *Bilgisayar ve internet bağımlılığı*. [Konferans sunumu]. IX. Türkiye’de İnternet Konferansı, İstanbul. <https://mimoza.marmara.edu.tr/~cahit/Yayin/bildiri/inet-tr03/index2.html>
- Certel, Z., Bahadır, Z. ve Çelik, B. (2020). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 11(3), 231-244.
- Ceylan, İ. ve Güler, Y. E. (2022). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin spor yapma değişkenine göre sosyal medya kullanım amaçları ve bağımlılığının incelenmesi. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 32-42. Doi: 10.52272/srad.1147286
- Chau, C. (2010). YouTube as a participatory culture. *New Directions for Youth Development*, 2010(128), 65-74.
- Church, K., & de Oliveira, R. (2013). *What's up with WhatsApp? Comparing mobile instant messaging behaviors with traditional sms*. Proceedings of the 15th International Conference on Human-computer Interaction with Mobile Devices and Services (MobileHCI '13), (pp. 352-361).

- CIFP (International Fair Play Committee). (2024a). *History of fair play*. Erişim tarihi: 12.12.2024 <https://www.fairplayinternational.org/history-of-fair-play>
- CIFP (International Fair Play Committee). (2024b). *What is fair play*. Erişim tarihi: 12.12.2024 <https://www.fairplayinternational.org/what-is-fair-play->
- CIFP (International Fair Play Committee). (2024c). *World Fair Play Award Winners*. Erişim tarihi: 17.12.2024 <https://www.fairplayinternational.org/award-winners-search>
- CIFP (International Fair Play Committee). (2024d). *CIFP History*. Erişim tarihi: 17.12.2024 <https://www.fairplayinternational.org/cifp-history>
- Cite. (2012, 30 Ağustos). *The different types of social media*. Erişim tarihi: 18.12.2024 <https://cite.co.uk/thoughts/the-different-types-of-social-media/>
- Çiçek, E. (2023). *Beden eğitimi ders müfredatının öğrencilerin değer yönelimlerine ve fair play algılarına etkisinin incelenmesi*. [Bilim uzmanlığı tezi]. Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Çiftçi, H. (2018). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(4).
- Çukurluöz, Ö. (2018) *Lise öğrencilerinin dijital bağımlılıklarının incelenmesi: Ankara ili Çankaya ilçesi örneği*. [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dabbagh, N., & Reo, R. (2011). *A transformative framework for social software use in e-learning*. In T. Bastiaens & M. Ebner (Eds.), *Proceedings of ED-MEDIA 2011-World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia & Telecommunications* (pp. 1315-1320). <https://www.learntechlib.org/primary/p/38039/>
- Daşlı, Y. (2020). Sosyal medya bağımlılığı üzerine bir alan araştırması. *Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 6(33). 1229-1239.
- Datareportal. (2024). *Digital 2024: Turkey*. <https://datareportal.com/reports/digital-2024-turkey> adresinden erişilmiştir.
- Davis, J., Wolff, H. G., Forret, M. L., & Sullivan, S. E. (2020). Networking via LinkedIn: An examination of usage and career benefits. *Journal of Vocational Behavior*, 118(1), 396-400.
- Deniz, L. ve Gürültü, E. (2018). High school students' social media addiction. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(2), 355–367. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.389780>
- Derevensky, J., Gilbeau, L., Marchica, L., & Richard, J. (2019). Behavioral addictions: Excessive gambling, gaming, internet, and smartphone use among children and adolescents. *Pediatric Clinics of North America*, 6(66), 1-26.

- Doğrusever, C. (2021). Ergenlerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin bazı sosyo demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 23-42. <https://doi.org/10.18037/ausbd.902542>
- Donuk, B. ve Şenduran, F. S. (2006). *Futbolun anatomisi*. (ss. 57- 65). Ötüken Yayınları. İstanbul.
- Duman, E. (2023). *Lise düzeyinde öğrenim gören sporcu öğrencilerin fair play yönelimlerinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Rize.
- Durdu, A. (2019). *Ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları ve akademik erteleme davranışlarının incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Toros Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duygu, N. (2022). *Savunma sporu yapan bireylerin sportmenlik davranışları ile empatik eğilim düzeylerin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Efe, Z. B. (2006). *Okullararası yarışmalara katılan 1. ve 2. kademe ilköğretim öğrencilerinin fair play davranışlarını sergileme sıklıkları*. [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Efe, Z. B. ve Yıldırım, İ. (2012). Okullararası karşılaşmalara katılan farklı branş, yaş ve cinsiyetteki ilköğretim öğrencilerinin fair play anlayışlarının incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17, 1-12.
- Elik, T. (2017). *Güneydoğu Anadolu Bölgesi futbol takımlarında amatör olarak futbol oynayan sporcuların sportmenlik yönelimleri ve empatik eğilim düzeyleri*. [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Ellison, N. B., Steinfield, C., & Lampe, C. (2007). The benefits of Facebook "friends:" Social capital and college students' use of online social network sites. *Journal of Computer Mediated Communication*, 12(4), 1143-1168.
- Elphinston, R. A., & Noller, P. (2011). Time to face it! Facebook intrusion and the implications for romantic jealousy and relationship satisfaction. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(11), 631–635. doi: 10.1089/cyber.2010.0318
- Erarslan, L. (2016). *Sosyal medyayı anlamak bir sosyal medya rehberi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Erbil, U. (2022). *Ortaöğretim öğrencilerinin fair playe yönelik tutumları ve empatik eğilimlerinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Harran Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Erdemir, N. (2022). *Ortaokul öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı, yalnızlık ve iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- Erdemli, A. (1992). *Fair play ve olimpizm*. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri II. Ulusal Kongresi Bildirileri, Ankara, (ss.180-185).
- Erdemli, A. (2006). *Temel sorunlarıyla spor felsefesi*. (2. Basım). İstanbul: E yayınları, (ss. 29).
- Erkal, M. (1978). *Sosyolojik açıdan spor*. İstanbul: Kutsun Yayınevi.
- Erkal, M. (1992). *Sosyolojik açıdan spor*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı, Kutsun Matbaa ve Reklamcılık Merkezi, (ss. 86- 90).
- Ertural, G. (2020). *Üniversitede okuyan ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin dijital bağımlılıklarının ve akademik öz yeterliklerinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Esentürk, O. K., İlhan, E. L., & Çelik, O. B. (2015). Examination of high school students' sportsmanlike conducts in physical education lessons according to some variability. *Science, Movement and Health*, 15(2), 627-634.
- Fromm, E. (1996). *Sağlıklı toplum*, 3. Baskı, Çev. Y. Salman, Z. Tanrısever, Payel Yayınları, İstanbul.
- Gencheva, N., Angelcheva, M., Marinov, T., & Ignatov, I. (2017). Assessment of sportsmanship in case of institutionalized adolescents, deprived of parental cares. *Journal of Health, Medicine and Nursing*, 42,103-109.
- Golder, S. A., Wilkinson, D., & Huberman, B. A. (2007). *Rhythms of social interaction: Messaging within a massive online network*. Communities and Technologies 2007: Proceedings of the Third International Conference on Communities and Technologies, (pp. 41–66).
- Gök, O. ve Sarıkol, E. (2023). Spor lisesi öğrencilerinin fair-play davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Yalova Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 70-86.
- Gökçe, A. (1991). *Sporda erdemlik: Fair play*. Türk-Alman Kültür Diyaloğunda Spor Ahlakı ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar, İstanbul: Maya Matbaacılık ve Yayıncılık Ltd. Şti., (ss. 17-18).
- Göksu, H. (2019). *Ergenlerin sosyal medya bağımlılığının akademik başarılarıyla ilişkisi ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Griffiths, M. (2005). A 'components' model of addiction within a. *Journal of Substance Use*, 10(4), 191–197.
- Gül, C. ve Bingöl, Ş. (2022). Spor liseleri öğrencilerinin sportmenlik algılarının incelenmesi. *Hakkâri Review*, 6(2), 46-58.

- Gül, D. ve Gökçe, Ö. (2008). Örgütsel etik ve bileşenleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(1), 377-389.
- Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F. ve Madran, R. O. (2010). *Sosyal ağların eğitim amaçlı kullanımı*. Türkiye'de İnternet Konferansı, İstanbul, Türkiye. Erişim tarihi: 04.12.2024
https://www.researchgate.net/publication/228549730_Sosyal_Aglarin_Egitim_Amacli_Kullanimi
- Güllü, S. (2018). Sporcuların antrenör-sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimleri üzerine bir araştırma. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(4), 190-204.
- Güllü, S. ve Şahin, S. (2018). Milli güreşçilerin sportmenlik yönelim düzeyleri üzerine bir araştırma. *Electronic Turkish Studies*, 13(18), 705-718.
- Gülsoy, H., Erhan, S. E. ve Sevinç, K. (2022). Bilişsel esneklik ve spor. *Efe Akademi Dergisi*, 2, 467- 479.
- Güngör, H. (2022). *Amatör sporcuların empatik eğilimleri, iletişim becerileri ve fair play anlayışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Güngör, N. (2011). *İletişime giriş*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Günüç, S. (2009). *İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Gürpınar, B. (2009). *Basketbol ve futbol hakemlerinin karşılaştıkları sportmenlik dışı davranışlar ve bu davranışların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. [Doktora tezi]. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gürültü, E. (2016). *Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları ve akademik erteleme davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Hacıcaferoğlu, S., Selçuk, M., Hacıcaferoğlu, B. ve Karataş, Ö. (2015). Ortaokullarda işlenen beden eğitimi ve spor derslerinin, sportmenlik davranışlarına katkısının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of Sport Culture and Science*, 3(4), 557-566. <https://doi.org/10.14486/IJSCS431>
- Hawi, N. S., & Samaha, M. (2017). The relations among social media addiction, selfesteem, and life satisfaction in university students. *Social Science Computer Review*, 35(5), 576–586. <https://doi.org/10.1177/0894439316660340>
- Hazar, M. (2011). Sosyal medya bağımlılığı-Bir alan çalışması. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 32(1), 151-175.

- Heper, E., Sertkaya, Ö. G., Koca, C., Ertan, H., Kale, M. ve Terekli, S. (2012). *Spor bilimlerine giriş: Sporla ilgili kavramlar ve sporun tarihsel gelişimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:2509.
- Hesmondhalgh, D. (2007). *The Cultural Industries*. 2. Edition, UK: Sage Publications.
- Hou, M. (2019). Social media celebrity and the institutionalization of YouTube. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 25(3), 534-553.
- Hou, Y., Xiong, D., Jiang, T., Song, L., & Wang, Q. (2019). Social media addiction: Its impact, mediation, and intervention. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 13(1).
- Hu, Y., Manikonda, L., & Kambhampati, S. (2014). *What we Instagram: A first analysis of Instagram photo content and user types* [Conference presentation]. In Eighth International AAAI Conference on Weblogs and Social Media, (pp. 595-598).
- İliş, A. (2018). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin farklı değişkenler açısından incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Jetklinik. (2022, 29 Ağustos). *Bastırılmış duyguları fark etme ve serbest bırakma*. Erişim tarihi: 14.12.2024 <https://jetklinik.com/blog/bastirilmis-duygulari-fark-etme-ve-serbest-birakma>
- Kakkar, G. (2018). *Type of social media*. Erişim tarihi: 18.12.2024. <https://www.digitalvidya.com/blog/types-of-social-media/>
- Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. *Business Horizons*, 53(1), 59–68. doi:10.1016/j.bushor.2009.09.003
- Karabulut, E. O. ve Atasoy, M. (2024). Ergen voleybolcularda ostrasizm (sosyal dışlanma) yordayıcısı olarak sosyal medya bağımlılığı. *Sportive*, 7(1), 88-104. <https://doi.org/10.53025/sportive.1440908>
- Karademir, T. ve Alper, A. (2011). *Öğrenme ortamı olarak sosyal ağlarda bulunması gereken standartlar*. [Bildiri]. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu. (ss. 731-743).
- Karafil, A. Y., Atay, E., Ulaş, M. ve Melek, C. (2017). Spora katılımın beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları üzerine etkisinin araştırılması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 1-11.
- Karagülle, A. E. ve Çaycı, B. (2014). Ağ toplumunda sosyalleşme ve yabancılaşma. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 4(1), 1-9.

- Karagün, E. ve Tapşın, F. O. (2024). Spor yapan bireylerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin cinsiyet açısından incelenmesi. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 36-45. Doi: 10.52272/srad.1478634
- Kartal-Yaylı, S. (2023). *Bağlanma stilleri ve kişilik özellikleri merceğinden üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı üzerine bir çalışma*. [Yüksek lisans tezi]. Altınbaş Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Kat, H. (2009). *Bireysel sporcularla takım sporcularının stres düzeyleri ve problem çözme becerilerinin karşılaştırılması*. [Yüksek lisans tezi]. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kaya, S. (2024). 'Dijital siyaset' bağlamında 23 Haziran 2019 İBB seçimlerinde Ekrem İmamoğlu'nun yürüttüğü seçim sürecinin Twitter özelinde incelenmesi. *Mülkiye Dergisi*, 48(3), 619-653. <https://doi.org/10.25064/mulkiye.1459249>
- Kaymal, B. (2020). *Okul öncesi öğretmenlerinin dijital bağımlılıklarının incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Keating, J. W. (2007). Sportsmanship as a moral category. In W. J. Morgan (Ed.), *Ethics in Sport* (2nd ed., pp. 141-152). Human Kinetics. https://books.google.com.tr/books?id=-zp77gObI0AC&pg=PR3&hl=tr&source=gbv_selected_pages&cad=1#v=onepage&q&f=false
- Kır, İ. ve Sulak, Ş. (2014). Eğitim fakültesi öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(51), 150-167.
- Kietzmann, J. H., Hermkens, K., McCarthy, I. P., & Silvestre, B. S. (2011). Social media? Get serious! Understanding the functional building blocks of social media. *Business Horizons*, 54(3), 241-251.
- Kim, K., Sin, S. J., & Yoo-Lee, E. Y. (2014). Undergraduates' use of social media as information sources. *College & Research Libraries*, 75(4), 442-457. doi:10.5860/crl.75.4.442
- Koç, Y. ve Güllü, M. (2017). Research into sportspersonship behavior of high school students in physical education course in terms of some variables. *Spormetre*, 15(1), 19-30.
- Kozan, S. (2023). *İlköğretim öğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeyleri ile fair play davranışları arasındaki ilişki*. [Yüksek lisans tezi]. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya.
- Köknel, Ö. (1982). Gençlik ve spor. *Spor Ansiklopedisi*, Cilt 1, Serhat Yayınları, İ.Ü. Tıp Fakültesi Psikiyatri Kürsüsü. İstanbul, (ss. 234–238).

- Köksal, Y. (2012). *Bir tutundurma aracı olarak sosyal medyanın marka bağlılığına etkileri*. [Doktora tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Kurt, R. T. (2024). *Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ve şiddet eğilimi ilişkisi: Spor lisesi öğrencileri üzerine bir çalışma*. [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2011). Online social networking and addiction—A review of the psychological literature. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 8(9), 3528-3552. doi:10.3390/ijerph8093528
- Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2012). Online gaming addiction in children and adolescents: A review of empirical research. *J Behav Addict*, 1(1): 3-22.
- Kwak, H., Lee, C., Park, H., & Moon, S. (2010). *What is Twitter, a social network or a news media?* Proceedings of the 19th International Conference on www, April 26-30, Raleigh, North Carolina, US. <https://doi.org/10.1145/1772690.1772751>
- Lee, M. J., Whitehead, J., & Ntoumanis, N. (2007). Development of the attitudes to moral decision-making in youth sport questionnaire (AMDYSQ). *Psychology of Sport and Exercise*, 8(3), 369-392.
- Lile, S. (2024, 17 Aralık). *Complete history of social media: Then and now*. Erişim tarihi: 18.12.2024 <https://smallbiztrends.com/history-of-social-media/>
- Loland, S. (2001). *Fair play in sport: a moral norm system*. England, UK: Routledge.
- Maden, A. (2019). Türkçe öğretmeni adaylarının mobil iletişim alışkanlıkları: WhatsApp örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(72), 1797-1811.
- Magsamen-Conrad, K., Checton, M. G., & Venetis, M. K. (2014). *Privacy and disclosure at work: The implications of self-concealment and anonymity*. 2nd Annual International Conference on Journalism & Mass Communications (JMComm 2013), (pp. 118-123). DOI: 10.5176/2301-3710_JMComm13.51
- Mayfield, A. (2008). *What is social media, an e-book by antony mayfield from icrossing*. https://crmexchange.com/uploadedFiles/White_Papers/PDF/What_is_Social_Media_iCrossing_ebook.pdf. Pdf, Acesoem. Erişim tarihi: 04.12.2024.
- McIntosh, P. C. (1980). *Fair play: ethics in sport and education*, London, UK: Heinemann.
- MEB (Millî Eğitim Bakanlığı). (2018). *Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı (Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. Erişim tarihi: 10.12.2024 <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018120201950145-BEDEN%20EGITIMI%20VE%20SPOR%20OGRETIM%20PROGRAM%202018.pdf>
- Murthy, D. (2013). *Twitter: Social communication in the Twitter age*. Cambridge, UK: Polity Press.

- Nakilcioğlu, İ. H. (2007). *İletişimden bilişime: İnternet kültüründen kesitler*. Akademik Bilişim Konferansı, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Nas, H. (2019). *Lise öğrencilerinde sportmenlik, öz-yeterlik ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzincan.
- Niedzwiecki, H. (2010). *Dikizleme Günlüğü*. (G. Gündüç, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Onat, F. (2010). Bir halkla ilişkiler uygulama alanı olarak sosyal medya kullanımı: Sivil toplum örgütleri üzerine bir inceleme. *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 31, 103-122.
- Orhun, A. (1992). *Fair play okul sporunda bir eğitim ilkesidir*. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri II. Ulusal Kongresini Bildirileri, Ankara, (ss. 186-188).
- O'Reilly, T., & Milstein, S. (2009). *The Twitter book*, New Jersey: O'reilly media. Erişim tarihi: 04.12.2024.
http://cdn.oreilly.com/oreilly/booksamplers/The_Twitter_Book_Sampler.pdf.
- Ökte, A. (2014). *Öğrencilerin zorbalık eğilimleri ile sosyal medyaya yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Sancaktepe örneği)*. [Yüksek lisans tezi]. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özbek, S. ve Akyüz, O. (2022). Spor bilimleri öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5(4), 1095-1108. DOI: <https://doi.org/10.38021asbid.1184968>
- Özdiñç, T. (2014). Okul öncesi eğitimde aile katılımında sosyal medya kullanımı: Bir durum çalışması. [Yüksek lisans tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özener, O., Pak, B. ve Erdem, A. (2002). *Mimari etkinlik alanı olarak internet ve yeni perspektifler*. VIII. Türkiye'de İnternet Konferansı 19-21 Aralık.
- Özgenel, M., Canpolat, Ö. ve Ekşi, H. (2019). Ergenler için sosyal medya bağımlılığı ölçeği (EİSMBÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Addicta: The Turkish Journal On Addictions*, 6, 629-662. doi: 10.15805/addicta.2019.6.3.0086
- Öztürk, E. K., Ögel, C. ve Bilici, R. (2018). *Bağımlılık tanı, tedavi, önleme*. (ss. 419-433). İstanbul: Yeşilay Yayınları.
- Öztürk, Ö., Odabaşioğlu, G., Eraslan, D., Genç, Y. ve Kalyoncu, Ö. A. (2007). İnternet bağımlılığı: Kliniği ve tedavisi. *Bağımlılık Dergisi*, 8(1), 36-41.
- Pehlivan, Z. (2004). Fair play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49-53.

- Pehlivan, Z. ve Konukman, F. (2004). Beden eğitimi öğretmenleri ile diğer branş öğretmenlerinin problem çözme becerisi açısından karşılaştırılması. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 55-59. https://doi.org/10.1501/Sporm_00000000027
- Polat, S. (2021). *Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile yalnızlık ve psikolojik dayanıklılık ilişkisi üzerine bir alan araştırması: Selçuk Üniversitesi örneği*. [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Prakashyadav, G., & Rai, J. (2017). The generation z and their social media usage: A review and a research outline. *Global Journal Of Enterprise Information System*, 9(2), 110–116.
- Sabl, A. (2008). Democratic sportsmanship: Contested games and political ethics. *Taiwan Journal of Democracy*, 4(1): 85–112.
- Sadi, S. S. (2024). *Farklı branşlarda spor yapan sporcuların saldırganlık, öfke düzeylerinin fair play davranışları üzerine etkisinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Munzur Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tunceli.
- Sarıalp, R. (1990). Büyük düşünür ve spor hekimi İbni Sina'nın doğuya ve batıya etkileri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 7-11.
- Sato, T. (2006). Internet addiction among students: prevalence and psychological problems in Japan. *Clinical Topics in Japan*, 49(7), 279-283.
- Sezen, G. ve Yıldırım, İ. (2007). Beden eğitimi öğretmenlerinin futbolda fair play'e ilişkin olumlu ve olumsuz davranışlara yaklaşımlarının incelenmesi. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 2(1), 14-22.
- Sezen-Balçıkanlı, G. (2009). *Profesyonel futbolcuların fair-playe yönelik davranışları ile empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişki*. [Doktora tezi]. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Shields, D. L., LaVoi, N. M., Bredemeier, D. L., & Power, F. C. (2007). Predictors of poor sportpersonship in youth sports: Personal attitudes and social influences. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 29, 747–762.
- Standage, T. (2013). *Writing on the wall: Social media- first 2,000 years*. US: Bloomsbury Publishing.
- Stornes, T., & Bru, E. (2002). Sportpersonship and perceptions of leadership: An investigation of adolescent handball players' perceptions of sportpersonship and associations with perceived leadership. *European Journal Of Sport Science*, 2(6), 1-15.
- Stornes, T., & Ommundsen, Y. (2004). Achievement goals, motivational climate and sportpersonship: A study of young handball players. *Scandinavian Journal of Education*, 48(2), 205-221.

- Şahin, M. (1998). *Spor ahlaki ve sorunları*. İstanbul: Evrensel.
- Şan, M. K. ve Hira, İ. (2005). *Bilgi toplumu: Bir risk olarak özel alanın kayboluşu*. 4. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildirileri içinde, Kocaeli, (ss. 965-978). https://www.researchgate.net/publication/338571745_Bilgi_Toplumu-Bir_Risk_Olarak_Ozel_Alanin_Kaybolusu
- Şen, H. (2024). *Ortaöğretimde okul sporlarına lisanslı olarak katılan spor lisesi öğrencileri ile farklı türden liselerdeki öğrencilerin fair play tutumlarının incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Şener, G. (2009). *Türkiye’de Facebook Kullanımı Araştırması*. Ü. Bilgi (Dü.), inet-tr’09-XIV. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildirileri içinde, İstanbul, (ss. 33-41). https://inet-tr.org.tr/inetconf14/kitap/sener_inet09.pdf
- Tarakçıoğlu, S. ve Doğan, B. (2013). Spor etiği bağlamında gen dopingi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 24(1), 45-54.
- TDK. (Türk Dil Kurumu). (2024a). *Bağımlılık*. Erişim tarihi: 26.11.2024 <https://sozluk.gov.tr/>
- TDK. (2024b). *Dürüst oyun*. Erişim tarihi: 14.12.2024 <https://sozluk.gov.tr/>
- TDK. (2024c). *Spor*. Erişim tarihi: 24.11.2024 <https://sozluk.gov.tr/>
- Teke, E. (2018). *Sporcuların kişilik özelliklerinin fair-play davranışına etkisinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Tekeli, H. (2017). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersinde sportmenlik davranışlar sergileme düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Tekin, A., Tekin, G. ve Çalışır, M. (2017). *Rekreasyonel spor*. Ed: Karaküçük, S. ve ark., Rekreasyon Bilimi 2 içinde, (ss. 3-37). Ankara. Gazi Kitabevi.
- Temel, A., Altun-Ekiz, M., ve Yıldırım, İ. (2021). Fair play davranışlarını sergileme sıklığı ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 74-85.
- Terzi, A. Ö. (2020). Yeni medyanın olumlu ve olumsuz yönlerinin farklı kullanım pratikleri açısından değerlendirilmesi: Bir literatür incelemesi. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 33-50.
- TMOK (Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi). (2024a). *Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi Fair Play Komisyonu*. Erişim tarihi: 21.11.2024 <https://olimpiyat.org.tr/Komisyonlar/Fair-Play-Komisyonu>

- TMOK. (2024b). *Faaliyetlerimiz: Fair play*. Erişim tarihi: 22.11.2024
<https://olimpiyat.org.tr/Faaliyet-Detay/fair-play/16>
- Torun, E. (2019). Sosyal medya davranışları ölçeğinin Türkçe formunun geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 32(12), 217-234.
- Tuncel, S. D. ve Büyüköztürk, Ş. (2009). Antrenörlerin mesleki etik ilkeleri nelerdir? Nasıl ölçülür? Ölçek geliştirme: Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7 (4), 159-168.
- Turan, S. (2020). *Okul sporlarına katılan ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitime yatkınlıkları ve beden eğitimi dersindeki sportmenlik davranışlarının incelenmesi*. [Doktora tezi]. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Turhan, M. (2007). *Genel ve mesleki lise yöneticilerinin etik liderlik davranışlarının okullardaki sosyal adalet üzerindeki etkisi*. [Doktora tezi]. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tutgun-Ünal, A. (2015). *Sosyal medya bağımlılığı: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma*. [Doktora tezi]. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tutgun-Ünal, A. (2019). İletişim Fakültesi öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığının incelenmesi: Üsküdar Üniversitesi örneği. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi* 2, 49-80.
- Tutgun-Ünal, A. ve Deniz, L. (2015). Development of the social media addiction scale. *Online Academic Journal of Information Technology (AJIT-e)*, 6(21), 51-70.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu). (2024). *Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*. Erişim tarihi: 23.11.2024
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuklarda-Bilisim-Teknolojileri-Kullanim-Arastirmasi-2024-53638>
- Uğur, G. (2013). *Yeni medya ile şekillenen siyasi görünürlük*. M. Demir, (Ed.), Yeni medya üzerine içinde (ss. 55-82). Konya: Literatürk Academia.
- Uluç, G. ve Yarcı, A. (2017). Sosyal medya kültürü. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 52, 88-102.
- Uski, S. (2016). *Someriippuvuus*. A-klinikkasäätiö. Erişim tarihi: 22.11.2024.
<https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/toiminnalliset-riippuvuudet/someriippuvuus>
- Uski, S., & Lampinen, A. (2016). Social norms and self-presentation on social network sites: Profile work in action. *New Media & Society*, 18(3), 447-464.
<https://doi.org/10.1177/1461444814543164>

- Uysal, Z. M. (2020). *Ergenlerde sosyal medyaya yönelik tutum ile öfke düzeyi ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Uzday, İ. T. (2009). Madde bağımlılığının tarihçesi, tanımı, genel bilgiler ve bağımlılık yapan maddeler. *Meslek İçi Sürekli Eğitim Dergisi*, 21(22), 5-14.
- Ünal, A. T. (2015). *Sosyal medya bağımlılığı: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma*. [Doktora tezi]. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünlü, F. (2018). Orta yaş üstü bireylerde sosyal medya bağımlılığı ve sosyal izolasyon. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 161-172.
- Varlık, Ö. (2021). *Lisanslı olarak spor yapan ortaöğretim öğrencilerinin sportmenlik yönelimi düzeylerinin belirlenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Vogel, E. A., Rose, J. P., Roberts, L. R., & Eckles, K. (2014). Social comparison, social media, and self-esteem. *Psychology of Popular Media Culture*, 3(4), 206.
- Vural-Akinci, Z. B. ve Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine yönelik bir araştırma. *Yaşar Üniversitesi Dergisi*, 20(5), 3348-3382. <https://doi.org/10.19168/jyu.65130>
- We Are Social. (2024). *Digital 2024: 5 billion social media users*. Erişim tarihi: 17.12.2024 <https://wearesocial.com/uk/blog/2024/01/digital-2024-5-billion-social-media-users/>
- Weisgerber, C. (2009). Teaching PR 2.0 through the use of blogs and wikis. *Communication Teacher*, 23 (3), 105-109. <https://doi.org/10.1080/17404620902974782>
- Welsh, L. (1999). *Internet use: An exploration of coping style, locus of control and expectancies*. [Doctoral dissertation]. Northeastern University, Boston, US.
- Wigmore, I. (2021). *Social media*. Erişim tarihi: 18.12.2024 <https://www.techtarget.com/whatis/definition/social-media>
- Xanidis, N., & Brignell, C. M. (2016). The association between the use of social network sites, sleep quality and cognitive function during the day. *Computers in Human Behavior*, 55, 121-126. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.09.004>
- Yalçinkaya, M., Saracaloğlu, A. ve Varol, R. (1993). Üniversite öğrencilerinin spora ilişkin görüşleri ve beklentileri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 12-26.
- Yamaner, F. (2001). *Beden eğitimi ve sporda temel ilkeler* (ss. 3-7). Hünkâr Ofset Ekin Kitapevi, Bursa.

- Yayman, E. (2019). *Ergenlerde sosyal medya bağımlılığı oyun bağımlılığı ve aile işlevleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yetim, A. ve Cengiz, R. (2010). *İletişim ve spor*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Yıldıran, İ. (1992). *Sporda fair play kavramının tarihsel boyutları*. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri II. Ulusal Kongresi Bildirileri, Ankara, (ss.174-179).
- Yıldıran, İ. (2004). Fair play: Kapsamı, Türkiye'deki görünümü ve geliştirme perspektifleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(4), 3-16.
- Yıldıran, İ. (2005). Fair play eğitiminde beden eğitiminin rolü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(1), 3-16.
- Yıldıran, İ. (2011). Fair play: Etimolojik, semantik ve tarihsel bir bakış. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(4), 3-18.
- Yılmaz, M. (2019). *Çevrimiçi oyun bağımlılığı ile bedenitle indeksleri, benlik saygısı ve sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişki*. [Yüksek lisans tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yıldırım, N. B. ve Göral, K. (2019). Gençlik ve spor merkezinde düzenlenen kurslara katılan gençlerin fair-play davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(4), 227-233. <https://doi.org/10.34087/cbusbed.569863>
- Yiğit, C. (2021). *Spor lisesi öğrencilerinin sportmenlik yönelimlerinin incelenmesi (Doğu Anadolu Bölgesi örneği)*. [Yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Young, K. S. (2004). Internet addiction: A new clinical phenomenon and its consequences. *American Behavioral Scientist*, 48(4), 402-415.
- Young, K. (2010). Internet addiction over the decade: a personal look back. *World psychiatry: official journal of the World Psychiatric Association (WPA)*, 9(2), 91. <https://doi.org/10.1002/j.2051-5545.2010.tb00279.x>
- Young, K. S., & De Abreu, C. N. (2010). *Internet addiction: A handbook and guide to evaluation and treatment*. (pp. 1-314.) New Jersey, US: John Wiley & Sons.
- Yuan, G., Elhai, J. D., & Hall, B. J. (2021). The influence of depressive symptoms and fear of missing out on severity of problematic smartphone use and internet gaming disorder among Chinese young adults: A three-wave mediation model. *Addictive behaviors*, 112, 106648. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2020.106648>

- Yukay-Yüksel, M., Çini, A. ve Yasak, B. (2020). Genç yetişkinlerde sosyal medya bağımlılığı, yalnızlık ve yaşam doyumunun incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 66-85.
- Zafarmand, D. (2010). *Halka ilişkiler alanında yeni mecra ve uygulamaların yeri ve önemi: Sosyal medya ve pr2.0*. [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Zorba, E. (2015). *Herkes için yaşam boyu spor* (ss. 16-41). Ankara: Fırat Matbaacılık, 5. Baskı.

EKLER

EK-1 Ölçek Kullanım İzin Belgeleri

Fair Play Davranışlarını Sergileme Sıklığı Ölçeği Kullanım İzni

Fair Play Davranışlarını Sergileme Sıklığı Ölçeği Kullanım İzni

 Azize Buse Güneş < [Redacted] >
Alıcı: ahmet:temel ▾

28 Kasım Sal 15:12 (7 gün önce) ☆ ↶ ⋮

Merhabalar Ahmet Hocam,
İsmim Azize Buse Güneş. Batman / Fatih Ortaokulu'nda Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni olarak görev yapmaktayım ve Batman Üniversitesi'nde yüksek lisans yapmaktayım. Tez dönemindeyim ve araştırmam için "Fair Play Davranışlarını Sergileme Sıklığı Ölçeği" isimli ölçeğinizi izniniz olursa kullanmak istiyorum.
İyi çalışmalar ve iyi günler dilerim.

Azize Buse GÜNEŞ

Fair Play Davranışlarını Sergileme Sıklığı Ölçeği Gelen Kutusu x

 ahmet temel < [Redacted] >
Alıcı: ben ▾

28 Kasım Sal 23:58 (7 gün önce) ★ ↶ ⋮

Merhabalar hocam,
Göndermiş olduğunuz maili aldım. Diğer e-posta adresimde sorun olduğundan buradan yazıyorum. Çalışmalarınızda fair play ölçeğini referans göstererek kullanmanızdan mutluluk duyarız. Araştırmanızda kolaylıklar dilerim.

 Azize Buse Güneş < [Redacted] >
Alıcı: ahmet ▾

29 Kasım Çar 13:02 (6 gün önce) ☆ ↶ ⋮

Çok teşekkür ediyorum hocam, iyi günler dilerim.

28 Kas 2023 Sal, saat 23:58 tarihinde ahmet temel < [Redacted] > şunu yazdı:

...

Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği Kullanım İzni

Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeğinin Kullanım İzni Gelen Kutusu x

 Azize Buse Güneş < [Redacted] >
Alıcı: omercanpolat ▾

16:10 (2 saat önce) ☆ ↶ ⋮

Merhabalar Ömer Hocam,
İsmim Azize Buse Güneş. Batman / Fatih Ortaokulu'nda Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni olarak görev yapmaktayım ve Batman Üniversitesi'nde yüksek lisans yapmaktayım. Tez dönemindeyim ve araştırmam için "Ergenler İçin Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği" isimli ölçeğinizi izniniz olursa kullanmak istiyorum.
İyi çalışmalar ve iyi günler dilerim.

Azize Buse GÜNEŞ

 ömer canpolat
Alıcı: ben ▾

17:25 (1 saat önce) ☆ ↶ ⋮

Merhaba Azize Hocam,
Tabi ki, çalışmanızda ölçeği kullanabilirsiniz.
Başarılar ve iyi çalışmalar.

EK-2 Millî Eğitim Bakanlığı'ndan Alınan Veri Toplama İzin Belgesi

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-28962623-302.14.01-159929
Konu : Araştırma İzni (Azize Buse GÜNEŞ)

30.04.2024

BATMAN İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitümüz bünyesindeki Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Azize Buse GÜNEŞ, "Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığı ile Fair Play Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı yüksek lisans çalışması kapsamında Müdürlüğünüze bağlı resmi ve özel ortaokullarda öğrencilere anket uygulamayı talep etmektedir. Yazımız ekinde yer alan belgeler dikkate alınarak araştırma uygulama izni verilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Murat ÖTER
Enstitü Müdürü V.

Ek:

- 1- Etik İşlemleri (1 sayfa)
- 2- Başvuru Evrakları (19 sayfa)

BELGENİN ASLI
ELEKTRONİK İMZALIDIR
07/05/2024

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: BSVSYFSLAUB Pin Kodu: 27201

Batman Üniversitesi Merkez Kampüsü 72060 BATMAN

Telefon No: (0488) 217 3596

Elektronik Ağ: www.batman.edu.tr

Kep Adresi: batmanuniversitesi@bat01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi: https://www.turknet.gov.tr/batman-universitesi-eba

Bilgi için: Sedat Tiryak

Unvan: Şef

Telefon No: (0488) 217 3596

EK-3 Kişisel Bilgi Formu, Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği

Değerli öğrenciler,

Bu kişisel bilgi formu ve ekteki sorular "Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığı ile Fair Play Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı bilimsel bir çalışmada kullanılmak amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz bilgiler tez çalışması dışında hiçbir yerde kullanılmayacak ve açıklanmayacaktır. Vereceğiniz cevabın numarasını "X" ile işaretleyiniz. Lütfen adınızı hiçbir yere yazmayınız. Vereceğiniz doğru ve içten cevaplar, tez çalışmasının daha güvenilir ve doğru sonuçlara ulaşmasını sağlayacaktır. Bu araştırmaya katıldığınız için teşekkür ederim.

Azize Buse GÜNEŞ

Batman Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim
Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim
Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi

Kişisel Bilgi Formu

Bu bölümde kişisel bilgilerinizle ilgili sorular bulunmaktadır. Lütfen size uygun seçeneği işaretleyiniz.

- 1- Cinsiyetiniz? ☐ Kadın ☐ Erkek
- 2- Sınıfınız? ☐ 5. Sınıf ☐ 6. Sınıf ☐ 7. Sınıf ☐ 8. Sınıf
- 3- Yaşınız? ☐ 11 ☐ 12 ☐ 13 ☐ 14
- 4- Anne eğitim düzeyi? ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ve üstü
- 5- Baba eğitim düzeyi? ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ve üstü
- 6- Hangi spor türünü yapıyorsunuz? ☐ Bireysel ☐ Takım ☐ Spor yapmıyorum.
- 7- Herhangi bir spor dalında lisansınız var mı? ☐ Var. ☐ Yok.

Ergenler için Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği

Açıklama; Değerleri öğrenciler, aşağıda verilen ifadeleri son 1 yıldaki sosyal medya (Facebook, Tumblr, Bloglar, Instagram, WhatsApp, Snapchat Tiktok, Wikipedia, YouTube, Twitter (X), vb.) kullanımınızı düşünerek işaretleyiniz.		Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen/ara sıra	Çoğunlukla	Her zaman
		1	2	3	4	5
1	Sosyal medyayı kullanmadığımda sinirli, endişeli veya üzgün olurum.					
2	Aklımda sürekli sosyal medya yaptığım veya yapacağım etkinlikler vardır.					
3	Sosyal medyayı çok kullandığım için sinema, tiyatro, müzik, spor gibi diğer etkinliklere veya hobilerime zamanım kalmıyor.					
4	Sosyal medyada gezinirken "biraz daha" diyerek süreyi uzatırım.					
5	Sosyal medya iş, okul veya aile hayatımı olumsuz etkilemesine rağmen sosyal medyayı kullanmaya devam ediyorum.					
6	Sosyal medya kullanımımı kontrol etmeye, azaltmaya veya durdurmaya çalışırken zorlanıyorum.					
7	Kendimi mutlu hissetmek için sosyal medyayı daha fazla kullanırım.					
8	Sosyal medyada harcadığım zaman miktarını ailemden veya çevremdeki insanlardan gizlerim.					
9	Sosyal medyada harcadığım süre yüzünden insanlarla (aile, arkadaş ve sosyal çevre) ilişkilerimde ciddi çatışmalar yaşarım.					

EK-4 Fair Play Davranışları Sergileme Sıklığı Ölçeği

Fair Play (Adil Oyun) Davranışlarını Sergileme Sıklığı Ölçeği

Madde No	İFADELER	HİÇBİR ZAMAN 	BAZEN 	HER ZAMAN
1	Kendi antrenörlerime başarılar dilerim.			
2	Kendi takım arkadaşlarıma başarılar dilerim.			
3	Seyircilerle selamlaşırım.			
4	Karşılaşmanın sonucu ne olursa olsun seyirciyi selamlarım.			
5	Bir karşılaşmada sonuç ne olursa olsun hakemleri suçlarım.			
6	Rakip takım arkadaşlarımı kötü sözlerle kızdırırım.			
7	Fair play'e aykırı davranışlarda bulunan rakip takım oyuncularına sert tepki gösteririm.			
8	Karşılaşmadaki kötü oyunumuz taraftarlarımızın fair play'e aykırı davranışlarına sebep olur.			
9	Hak ettiğim halde oynatılmıyorsam, takımın kazanmasını istemem.			
10	Okulun prestiji için faul yaparım.			
11	Karşılaşmanın sonucu ne olursa olsun rakip takımın oyuncularını kutlarım.			
12	Karşılaşmanın sonucu ne olursa olsun rakip takım antrenörlerini kutlarım.			
13	Rakip takım oyuncusuna verdiğim zarardan dolayı özür dilerim.			
14	Rakip takım oyuncularına başarılar dilerim.			

EK-5 Etik Kurul Kararı

T.C. BATMAN ÜNİVERSİTESİ ETİK KURUL KARARI			
Toplantı Tarihi Toplantı Sayısı Toplantıda Alınan Karar Sayısı			
Üniversitemizin Etik Kurulu, Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Rohat CEBE Başkanlığında toplanarak aşağıdaki karar alınmıştır. Karar Üniversitemiz Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda görev yapan Dr.Öğr.Üyesi Sıtkı ÖZBEK'in "Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığı İle Fair Play Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı araştırmasını (anket), danışmanlığını yürüttüğü Azize Buse GÜNEŞ ile birlikte yapma talebine ilişkin 28.02.2024 tarihli ve 153378 sayılı yazı görüşüldü; Yapılan görüşmeler sonucunda: Üniversitemiz Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda görev yapan Dr.Öğr.Üyesi Sıtkı ÖZBEK'in "Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığı İle Fair Play Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı araştırmasını (anket), danışmanlığını yürüttüğü Azize Buse GÜNEŞ ile birlikte yapma talebinin uygun görüldüğüne toplantıya katılanların oy birliği ile karar verilmiştir.			
BAŞKAN (İmza) Prof. Dr. Rohat CEBE			
ÜYE Prof. Dr. Hamit ADIN	(Katılmadı)	ÜYE Prof. Dr. Bilal ŞEKER	(İmza)
ÜYE Prof. Dr. Filiz AKBAŞ	(İmza)	ÜYE Prof. Dr. Ömer Faah ERTUĞRUL	(Katılmadı)
ÜYE Doç.Dr. Veysel ERATİLLA	(İmza)	ÜYE Doç.Dr. Ümit DİLEKÇİ	(İmza)
ÜYE Doç.Dr. Reşat ARICA	(Katılmadı)	ÜYE Doç.Dr. Yusuf ÇINAR	(İmza)
ÜYE Dr.Öğr.Üyesi Özlem BEZEK GÜRE	(İmza)	Raportör Erkan ZENGİN	(İmza)

EK-6 Benzerlik Raporu

SON HALİ. Azize Buse Güneş, Yüksek Lisans Tezi, 2025.docx			
ORJİNALLIK RAPORU			
% 20	% 17	% 10	% 8
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ
BİRİNCİL KAYNAKLAR			
1	www.ijoeec.com İnternet Kaynağı	%3	
2	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	%2	
3	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	%2	
4	www.gecekitapligi.com İnternet Kaynağı	%1	
5	Submitted to Istanbul Aydin University Öğrenci Ödevi	%1	
6	acikerisim.gelisim.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1	
7	openaccess.cag.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1	
8	slidetodoc.com İnternet Kaynağı	<%1	
9	toad.halileksi.net İnternet Kaynağı	<%1	